MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ

Temel hak ve özgürlükleri

"Başkanımız... yol açılıyor"

Teknik Personel Sendikası (Tek-Sen) İstanbul Şubesi, yapılmak istenen Anayasa değişikliği ile ilgili görüşlerini dün bir bildiri ile açıklamıştır.

Tek-Sen'in bildirisinde, sözcülerinin ... yapılmak istenen bütün Anayasa değişiklikleri destekledikleri ve ... na uygun olduğu ... rı belirtilmiştir.

Pahalılık alabildiğine artarken parlâmento...

... başında ... hükümetler ile parlâmento vardır.,

TÖS Yürütme Kurulu, ... Anayasa değişikliğine ...

MBG: Anayasayı suçlu göstermek Atatürkçülüğe yönelen bühtandır

karşı olan kuruluşların sayısı arttı

Değişikliklere

u tasarısı Meclisten 24 kişi. Kendi maaşlarını arttırgetirilen anayasa değişikülürken ise 400 milletvebulundu.

ANKARA, (Özel)

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Halil Tunç, Başbakan Erim'in, Anayasa değişikliği taslağını sert bir dille eleştirmiş, bu değişikliklerin gerçekleşmesi halinde, temel hak ve hürriyetlerin çoğunun kısıtlanacağını ifade ettikten sonra: «Haklar ve hürriyetlerine sahip çıkmayanlar, birgün şereflerini de kaybederler» demiştir.

Likat - İş Sendikası'nın dün Ankara'da başlayan 4'ncü Genel Kurulunda bir konuşma yapan Türk - İş Genel Sekreteri Tunç, Türkiye'nin bugünkü ortama girmesinde, değiştirilmek istenen Anayasa'nın hiçbir günahı olmadığını kaydetmiş ... suçun, şimdiye kadar Anayasa'yı uygulamayan «Hükümetlerle Parlamentodaki ...

T.C. GEREKÇELİ ANAYASA VE ...

ÜNAS: "Anayasa değişikliği 12 Mart muhtırası ile çelişiyor,"

"Anayasa anarşinin nedeni değil"

İnşaat Mühendisleri Odası da Anayasa değişikliğine karşı çıktı

İnşaat Mühendisleri Odası Danışma Kurulu Başkanı İzzettin Siller, yapılmak istenen Anayasa değişikliği ile ilgili olarak dün yayınladığı bildiride ... formların kaynağını ... olduğunu belirterek ... rı yapmak iddiasıy... hat Erim hükümeti... nağı kurutmakla işe ileri sürmüş, «Gerçek yapacak olanların ... küç Anayasamızdır...

Mimarlar Odası Anayasa değişikliği tasarısına karşı

T.M.M.O.B. Mimarlar Odası dün, anayasada öngörülen ... eleştiren bir bildiri ... değişikliği teklifleri ... hem kişi olarak ... (Devamı Sa. ...)

TÖS, yürütme kurulu Anayasa değişikliğine karşı çıktı

TÖS Yürütme Kurulu dün bir bildiri yayınlayarak, Anayasa değişikliğine ilişkin görüşlerini açıklamış, bu değişikliğe karşı olduğunu belirtmiştir.

Bildiride, 12 Mart 1971 tarihinde komutanlar tarafından verilen muhtırada 1961 anayasasının uygulanması ve bu anayasanın getirdiği reformların gerçekleştirilmesi isteğinde bulunulduğu, bir Anayasa değişikliği öngörmediği de ifade edilmiştir.

TÖS Yürütme Kurulu'nun bildirisinde, daha sonra 961 anayasanın savunması yapılmış ve şu görüşe yer verilmiştir:

«Genel olarak biz, 27 Mayıs Anayasasını yeniden düzenlemeyi haklı gösterecek hiçbir sebep görmüyoruz. Anayasamızın yeniden düzenlenmesine gerekçe olarak gösterilen nedenler Anayasamızdan değil, sorunlarının yerine getirmemesinde, hatta bu Anayasanın buyruklarını ... ters düşen uygulamalar olmalarından doğmuştur.»

CHP Parti Meclisi: Başbakan Nihat Erim ... zırlanan Anayasa değişiklikleriyle ilgili ... şikliklere karşı olduğunu bir bildiri ile ... masında «anarşinin sebebi ve temeli ... çeşitli meslek kuruluşları da dün bildiri ... ni belirtmişlerdir.

GENEL-İŞ, ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ...

Değişikliğin bu dönemde ele alınması talihsizliktir

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu)

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Başkan Arif Delikanlı imzasıyla dün yayınladığı bir bildiride, Anayasa'da yapılmak istenen değişikliklere karşı çıkmış, «AP iktidarının yıllarca özlemini duyduğu geriye dönük anayasal değişikliklerin, Atatürk devrimleri...

Kuruluşlar görüşlerini açıklamaya devam ediyor

TEK-SEN de Anayasa değişikliğine karşı çıktı

• Toplumu geriye götürmek amacıyla atılan adımlar ...

Anayasa değişikliği hakkında ...

Parti Meclisinde 2...

Anayasanın yönü ...

SUÇLU ANA... DEĞ...

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI AYLIK YAYIN ORGANI

YIL : 17 CİLT : 17 SAYI : 196

Sahibi : İnşaat Mühendisleri Odası
Adına : Sedat ÖZKOL

Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni :
Bilgin BÜBEROĞLU

●

Yönetim Yeri :
Selânik Cad. No. 19/1 Yenişehir - Ankara
Tel : 12 13 69 - 17 85 99

●

Dizilip Basıldığı Yer :
DOĞUŞ Ltd. Şti. Matbaası - Ankara

●

Abone Tarifesi :
Fiyatı : 5,00 lira, Yıllığı : 60.— lira olup, dış memleketler için 10,— ve 120,— liradır. Yıllık abone tutarına özel sayı bedelleri de dahildir. Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi İnşaat Mühendisleri Odası üyelerine bedelsiz gönderilir.

●

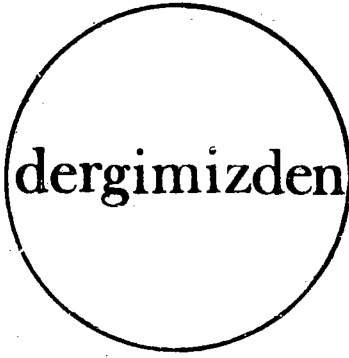
Telif Hakları Tarifesi :
Derginin beher standart sayfası, telif yazılar için 30 lira, çeviri yazılar için 20 lira; orijinal şekil ve resimler için 10 - 30 liradır. Orijinal karikatürlere 50,— liraya kadar telif hakkı ödenir. ★ Yayın Komitesi gönderilen yazılar üzerinde gerekli düzeltmeyi yapmağa yetkilidir. ★ Basılan çeviri yazılardan dolayı her türlü sorumluluk çevirene aittir. ★ Yayınlanan yazılardaki fikir ve teknik sorumluluk yazarlarına ait olup İnşaat Mühendisleri Odası'nı ve dergiyi bağlamaz ★ Dergideki yazılar kaynak gösterilmek şartiyle izin alınarak başka bir yayın aracında yayınlanabilir. İlânlardan sorumluluk kabul olunmaz. ★ Dergiye gönderilen çeviri ve fotoğrafların kaynaklarının gösterilmesi gerekir.

●

İLÂN TARİFESİ :

Ön kapak içi	1.250 TL.
Arka kapak	2.000 TL.
Arka kapak içi	1.000 TL.
İç sahifeler 1. sf.	900 TL.

İÇİNDEKİLER

Günümüzün en önemli sorunu şüphesiz 1961 Anayasasında yapılmak istenen değişiklikler konusu. Bu nedenle bu sayımızda başyazıyı buna ayırdık; tartışmalara yeni bir boyut katmak dileğimiz. Düşünceler bölümündeki ihalesiz işlere ve merkezi beton tesislerine ilişkin yazılar okuyucularımızı doğrudan ve meslekî açıdan ilgilendiren konular. İşsizlik ve pahalılık üzerine olan ve özel okullar konusundaki yazılarda bu ilişki hemen göze çarpmıyorsa da, kanımızca hepimizi aynı derecede ilgilendirmesi gereken konular.

Odamızdan bölümünde, Devlet Proje Ofisi üzerine Odamız görüşü (bu konudaki ilk çalışmamız 194. sayımızda yayınlanmıştı) ve yerli ve yabancı teknik hizmetler konusundaki bazı yazışmaları bulacaksınız. Bu arada gene basın bildirileri, açıklamalar, duyurular var.

Öteden beri dergimiz sizlere her sayısında bir kaç kitap tanıtma çabasındadır. Bu sayımızda, gördüğümüz ilgi ile bu kitapların sayısını artırabildik; dileğimiz bu ilginin sürekli olması. Aynı ilgiyi okuyucuların forumu adıyla ayırdığımız sayfalara da bekliyor ve bu sayfaların gerçek bir forum niteliği kazanmasını diliyoruz.

T. M. H.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

Kanun No. : 334
Kabul tarihi : 9.7.1961
Resmi Gazete ile yayın ve ilânı : 20.7.1961. Sayı, 10859

BAŞLANGIÇ

Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan;

Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlariyle meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti :

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplıyan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve;

"Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkesinin, Millî Mücadele ruhunun millet egemenliğinin, Atatürk Devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak;

İnsan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak için;

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasayı kabul ve ilân ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yeraldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete âşık evlâtlarının uyanık bekçiliğine emanet eder.

BAŞYAZI

ANAYASALAR GERİYE DÖNÜŞÜ OLMAYAN BİR NEHİRDİR

Uğur KÖKDEN

I. Halkımız, bütünüyle, onun "uyanık bekçiliğine emanet edilen" Anayasa önünde, tarihî ve son derece önemli bir sınava çağrılmış bulunuyor. Bu sınav, kaynağını, doğrudan doğruya görev ve sorumluluklarımızdan almaktadır.

Kuşkusuz, Anayasalar, ulusların gelişim tarihinde, sürekli akan bir nehir gibi, bütünlük içinde ve her biri bir öncekini biraz daha ileri götüren temel ilkelerdir.

Fakat, şu anda, ters bir durum başgösterdi. Türkiyenin gelişme çizgisinin vadettiği aydınlık üstüne, nicedir 1961 Anayasasının akşamını dileyen, değişme ortamını hazırlayan, ve ona şartsız desteğini veren bir takım gölgeler düşmektedir.

Bu gölgeler, 12 Mart öncesinin açık ve dolaylı suçlularıdır. Bunlar, toplumumuzun içine sürüklendiği sosyo - ekonomik bunalımın gerçek sorumlularından dikkati uzaklaştırarak, Anayasayı göstermekte ve, **"İşte suçlu!"** diye haykırabilmektedir. Oysa, asıl suçlular, Anayasanın öngördüğü ekonomik ve sosyal hedefleri gerçekleştirme gereksinmesini duymayan, bununla ilgili olanakları bulmayan, yaratmayan, geliştirmeyen ve bu doğrultuda bir siyaset izlemeyen zihniyetin sahipleridir.

Bunalımın birinci derecede sorumluluğu, Anayasanın toplum dönüşümüne hizmet edecek ilkelerini işler duruma koymayanların omuzlarındadır.

II. Anayasada öngörülen, onun sürekli ve doğal akışını geriye çevirici nitelikteki değişiklikler, açıktır ki, yurdumuzu 1960 öncesine sürükler bir görüntü taşıyor. Erim hükümetinin açıkladığı değişme gerekçeleri zayıf, inandırıcı olmaktan uzak ve çelişmelerle doludur.

"Prensipler bakımından kesin" leştiği resmen belirtilen yeni taslağın getirdiği bellibaşlı değişiklikler nelerdir?

Tasarıda kişi dokunulmazlığı, temel hak ve özgürlükler kısıtlanmaktadır. Düşünce, bilim ve sanat özgürlüğüne dokunulması, bunlardan yoksun bitkisel bir sosyal hayatı, bitkisel bir kültür hayatını yaratacaktır. Bir çeşit 1946 yasağına dönmek demek olan dernek ve sendika kurmak gibi örgütlenme özgürlüklerine el uzatılmakta, me-

murların sendika kurma hakları ise tamamen ortadan kaldırılmaktadır.

Ayrıca, üniversiteler ve TRT özerklik özelliklerini artık yitirmektedir. Yani varlık nedenleri, ancak, yürütmenin yedeğinde gitmek suretiyle gerçekleşebilecektir.

Tüm bunlardan başka, iktidar yetkilerini bağımsız organlar arasında paylaştırmak demek olan kuvvetlerin ayırımı ilkesi temelden değişmekte; güçler dengesi yürütmenin yararına -yasama ve yargı organlarının yetki sınırları geri itilerek- bozulmaktadır.

Kısaca, ülkemiz, sosyal-siyasal yönden çağdaş gelişmeye aykırı düşen ve set çeken bir yörüngeye doğru itilmektedir.

III. O halde, bütün bir Türkiye dikdörtgeninin savunma borcunu omuzlarında taşıdığı 1961 Anayasasının önemi hangi noktada toplanıyor?

Anayasamız, 1924 ve daha önceki Anayasalardan hem özü ve hem sistematiği ile ayrılmaktadır. Fakat temel fark, birincinin, değişen ekonomik gerçeklerle klâsik özgürlükler arasında, -yetersiz bile olsa- bir uyum araması ve yaratmaya çalışmasıdır. Başka bir deyişle, son anayasanın amacı, politik boyutlu demokrasiyi ekonomik anlamda gerçek bir demokrasi temeline oturtmak olmuştur.

Anayasamız, bilindiği gibi, Türk toplumunda, bir toplumun ekonomik sisteminden, üretim ilişkilerinden doğan sosyal sınıfların varlığını kabul etmektedir; bunların yasalar karşısındaki eşitliğini, yani büyük sermaye sahiplerinin çalışan yığınlardan -"iktisaden zayıf ve başkalarına bağlı" sınıflar- bir ayrıcalığı olamayacağı hükmünü koymaktadır. Ve, "lâik devlet" uygulamasına ek olarak, "hukuk devleti", "demokratik devlet" ile, en önemlisi, "sosyal devlet" kavramlarını getirerek, bunların niteliklerini belirtmektedir.

Kaldı ki, bizimkinden "daha az liberal" Anayasalara sahip olduğu iddia edilen gelişmiş Batıda durum daha geri (!) değildir. Özellikle oralarda, demokrasinin güç ağırlığını gösteren ibre, "idare edilenler" yönüne doğru kaymak eğilimindedir. O ülkeler, böyle bir toplumsal dönüşümün çabası ve mücadelesi içindedir.

IV. Sonuç olarak, günümüzün kesin ve temel sorunu şudur :

Büyük sermayenin ekonomik egemenliğine son verecek, çalışan yığınların çıkarlarını — 1961 Anayasası doğrultusunda ve o ruha uygun biçimde — savunacak bir siyasal - ekonomik demokrasiyi kurmak yolundaki tüm engellere karşı çıkmak. Büyük sermaye çevreleri ve tutucular koalisyonunun desteklediği, hizmetlerini sunduğu, hattâ karşı çıkanları ihanetle suçladığı anayasa değişikliğini göğüslemek; gerçekleşmesini ortak bir cephe halinde önlemek.

27 Mayıs Anayasasını hazırlayanlardan bir kısmının gözaltına alınmasına ve/veya tutuklanmasına rağmen, giderek, sessizlik Türkiyesi, Anayasaya karşı uyanık bekçilik borcunu ödeyen tek bir sese dönüşecektir. Dönüşmektedir. Gün geçtikçe sayıları kabaran kamu kuruluşları, işçi sendikaları, memur sendikaları, üniversiteler, siyasal partiler ve topluluklar, yalın vatandaşlar, Anayasa değişikliğine karşı çıkmaktadır.

Unutulmamalıdır ki, Anayasayı geriye götürme çabaları iki yanlı bir silâh gibidir. Bir çeşit "boomerang" özelliğine sahiptir; ve elbette, kesinkes başarısızlığa uğrayacaktır.

Çünkü, Anayasa, bütün Türkiye'ye malolmuştur. Ancak ileriye dönük atılımlara lâyık olan halkımızın gözbebeğidir ve 36 milyonun bilinçli bekçiliğine emanet edilmiştir.

Zafer, ergeç, gölgelerin değil gerçeğin yanında olacaktır.

BÜLENT ECEVİT "ÖZGÜRLÜKLER KISILMAK İSTENİYOR"

CHP eski Genel Sekreteri Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit Anayasa değişikliklerini eleştirmiştir.

"CHP'nin yetkili kurullarında konu görüşülüp karara bağlanmadan ayrıntılı düşüncelerimi açıklamayı doğru bulmam, yapılması önerilen değişiklikleri inceledikten sonra şimdilik ancak şu genel izlenimlerimi ve kanılarımı belirtebilirim" diyen Ecevit: "Bu önerilere göre Anayasanın özü değiştirilmek ve özgürlükler geniş ölçüde kısılmak istenmektedir" demiştir.

Ecevit özetle şöyle devam etmiştir:

"Sayın Başbakanın da bir hukuk profesörü olarak bu konuda ısrarlı olabileceğine ihtimal vermiyorum. Yürürlükteki Anayasanın hazırlanmasına büyük katkısı geçmiş olan CHP şimdi yapılması önerilen Anayasa değişikliklerine kuşkusuz kendi kurultaylarının bağlayıcı kararları açısından da bakacaktır."

Cumhuriyet

MİMARLAR ODASI BAŞBAKANA TELGRAF ÇEKTİ

Sayın Nihat Erim
Başbakan

Olağanüstü koşullarda iktidarı devraldığınız sürede ülkemizin içinde bulunduğu ortamın hazırlayıcıları oldukları iddiasıyla Sıkı Yönetim Komutanlıklarınca çok sayıda öğretim üyesi, öğretmen, yazar, öğrenci göz altına alınmış veya tevkif edilmiş bulunmaktadır. Bu arada Mimarlar Odası üyeleri de Sıkı Yönetim Komutanlıkları ve mahalli idarelerce gözaltına alınmışlardır. Bu uygulama bir kamu kuruluşu olan meslek Odamızın çalışmalarını ve buna bağlı olarak mimarlık mesleği uygulamasını büyük ölçüde aksatmış ve üyelerimizi, Odamıza yapılan başvurmalardan anlaşıldığı üzere, yarınından endişe eder duruma sokmuştur.

Hükûmet Başkanlığı bildirisinin ülke çapında yaygın tevkiflere yolaçması üzerine bu yanlış uygulamaya karşı yayınlamış olduğunuz genelgenin ışığında duruma bir kere daha eğilmenizi, olağanüstü ortamın yaratıcısı olarak suçlanan ve göz altına alınan yurtseverlerin ve üyelerimizin serbest bırakılmasını ve yalnız bugünü hazırlayan gerçek sorumluların bir an önce gözaltına alınması için gerekli emirlerin verilmesini saygıyla arzederiz.

SANAT ENSTİTÜSÜ MEZUNLARI DA MÜHENDİS VEYA MİMAR OLABİLECEK

Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademilerine Sanat Enstitüsü mezunları da alınacaktır. Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri mühendislik ve mimarlık öğretim yönetmeliğinin 5'inci maddesinde bunu sağlıyacak değişiklik yapılmıştır.

Yapılan değişikliğe göre, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademilerine, devlet lise imtihanı vermiş lise mezunları, teknisyen okulları ile sanat enstitüsü mezunları kabul edilecektir. Ayrıca, kadastro meslek lisesi mezunları, harita ve kadastro bölümüne girebileceklerdir. Her bir bölüme kabul edilecek lise mezunlarının sayısı, o bü-

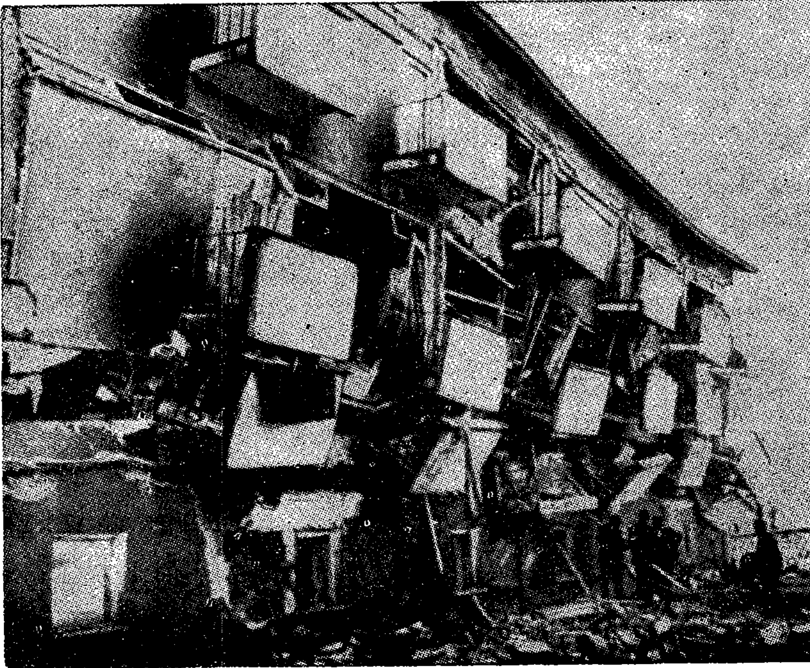
lüme alınacak öğrenci sayısının yüzde 30'unu geçmeyecektir. Tekniker okulları mezunları, akademilere yüzde 10 kontenjan dahilinde imtihansız alınacaklardır. Kontenjan aşarsa, öğrenciler arasında ne yolda bir sıralama yapılacağını, akademiler yönetim kurulları kararlaştıracaktır. **Son Havadis**

MESLEKİ VE TEKNİK ÖĞRETİM KURSLARINA 2500 KİŞİ KATILDI

Millî Eğitim Bakanlığı meslekî ve teknik öğretim müsteşarlığı mektupla öğretim ve teknik yayınlar genel Müdürlüğünün meslek kurslarına bu yıl yaklaşık olarak 2 bin 500 öğrenci katılmıştır.

Kurslara katılarak meslek belgelerini almak isteyen öğrencilerin bitirme sınavları 11 il merkezinde, Ankara Yenimahalle, İstanbul Maçka ve Haydarpaşa, İzmir Çınarlı, Adana, Antalya, Samsun, Trabzon, Kayseri, Erzurum ve Diyarbakır Sanat enstitülerinde yapılacaktır. **Son Havadis**

DEPREMDE YIKILAN DEVLET BİNALARININ MÜTEAHHİTLERİ HAKKINDA TAHKİKAT AÇILACAK

Burdur depreminden iki hafta sonra meydana gelen Bingöl depreminde de özellikle devlete ait yeni inşa edilmiş betonarme binaların yıkılması, hükümeti harekete geçirmiştir. Başbakan Nihat Erim bu konuda bir tahkikat açılmasını emretmiştir. Bingöl depreminde de Burdur'da olduğu gibi sağlam binalar çökmemiş veya az hasar görmüştür. Buna mukabil eksik demir ve yetersiz çimento kullanılan devlet binaları iskambil kâğıdı gibi üst üste yığılmıştır. Başbakan Nihat Erim, İmar ve İskân Bakanı Babüroğlu'na her iki depremde çöken devlet binalarının ihalelerini üzerine alan müteahhitlerin, kontrol mühendislerinin, bunların kati kabullerini yapan heyet mensuplarının isimlerinin tek tek tespit edilmesi ve haklarında derhal tahkikat açılması için kesin talimat vermiştir. Bunun üzerine her iki depremde yıkılan resmi binalarda şartnameye uygun malzeme kullanıp kullanılmadığını tespit için ilgililer enkaz numuneleri almışlardır.

Günaydın

YAPI VE ARSA POLİSİ KURULUYOR

Devlete ait yapıların inşası sırasında meydana gelecek her türlü usulsüzlük ve yolsuzlukları önlemek, inşaatı yapanlar üzerinde sıkı bir denetim sağlamak amacıyla, memleketimizde de bazı yabancı ülkelerdeki "arsa" ve "yapı polisi" örgütlerine benzer yeni örgütler kurulacaktır.

İmar ve İskân Bakanlığı ayrıca, önümüzdeki günlerde Belediye ve İmar Müdürlüklerine bir genelge yayınlayarak, kişilere ait yapı konut ve işyerlerinin de yasalarda belirtilen şekilde denetlenmesini, suçlu tesbit halinde bunların derhal adliyeye sevkedilmesini isteyecektir.

Cumhuriyet

İTÜ TEMEL BİLİMLER FAKÜLTESİ KURULDU

İstanbul Teknik Üniversitesi Kuruluş Kadroları Kanunu'na ek kanun, dünkü Resmî Gazete'de yayınlanmıştır. Pazartesi günü yürürlüğe girecek olan ek kanun, yürürlük hükümleri ile birlikte 6 madde ve bir cetvelden ibarettir..

1 inci madde de şu hükümler yeralmıştır :

"4936 sayılı Kanunun 2 nci maddesine dayanılarak, İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı - Temel Bilimler Fakültesi - açılmıştır."

2 nci maddede, amaç ve görevleri belirtilen Temel Bilimler Fakültesinde, 1 sayılı cetvelle kadroları kaldırılan öğretim üye ve yardımcılarına, bu kanuna bağlı 2 sayılı cetvelle alınan yeni kadrolara geçinceye kadar, kaldırılan kadroları üzerinden almakta oldukları aylıklarının ödenmesine devam olunacağı hükme bağlanmıştır.

Akşam

HAZIRLANAN TASARI MECLİSE SEVKEDİLDİ

Hükümet, D cetveli personeline fazladan yapıldığı iddiasiyle geri almayı kararlaştırdığı ödemeleri durdurmak ve bir daha da böyle bir ödeme yapılmamasını sağlamak için bir kanun tasarısı hazırlayarak meclise sevketmiştir.

Maliye Bakanının bir kaç gün önceki demecinde "memurların malî durumlarında sarsıntı yaratmamak" amaciyle,. devlet bütçesinin büyük ihtiyacı bulunmasına rağmen toptan değil, taksitlerle geri alınacağını bildirdiği bu ödemelerin" "yanlışlıkla" bir daha yapılmaması için hazırladığı kanun tasarısı 3 maddeden ibarettir. Başlığı "14.7.1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa 14.8.1970 tarih ve 1327 sayılı Kanunla eklenen ek geçici 5 inci maddenin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı" olan bu tasarının tam metni şöyledir :

"Madde 1 — 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek geçici 5 inci maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 2 — Bu kanun 1.11.1970 tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

Ulus

HİNDİSTAN

DÜNYA SAĞLIK TEŞKİLATINA KOLERA İÇİN ALARM VERİLDİ

Halen dünyayı tehdit eden kolera, şu anda yeryüzünde iki kaynağa sahiptir : Doğu Pakistan ve Çad..

Gerçekte kolera, beslenme ve yaşama koşulları bakımından Hindistan, Pakistan ve Endonezya'da kökü kazınamayan bir hastalıktır.

Afrika için ise yeni bir olgu sayılabilir. Kolera, bu kıt'ada geçen yaz tehlikeli biçimde yayılmaya başlamıştır.

"El tor" vibriyonu, geçen yıl muhtemelen Endonezya'dan Filipinler'e ve Kore'ye, oradan Orta Asya'ya (İran ve SSCB) ve Ortadoğu'ya sıçrayıp Afrika ve Avrupa'da dahi görülmüştür.

Kolera Afrika'da aynı anda hem Doğu'da (Habeşistan), hem de Batı'da

görüldü ve kıyılar ve ırmaklar boyunca yayıldı.

Dünya Sağlık Örgütü, alârm halindedir. Hindistan'ın yardım isteği halen Örgüte gelmiş değildir ve Örgüt, Hindistan'a sığınan Pakistanlılar arasındaki salgında 2.000'den fazla insanın öldüğünü resmen doğrulamaktadır.

Hindistan, Dünya Sağlık Örgütü'nden, aşı, serum ve vücuda su kaybını telâfi edici sıvı istemiştir. İsteklerin tonlarla ifade edilmesi, durumun vahametini açıkça göstermektedir.

Dünya Sağlık Örgütü, Hindistan'a uçakla 250 ton su kaybını telâfi edici sıvı gönderecektir.

Bu arada Hindistan'ın Batı Bengal eyaletindeki Pakistanlı mülteci kamplarında bütün şiddetiyle hüküm süren kolera salgını, çevre sağlığı şartlarının yetersizliği, ilâç yokluğu ve ansızın bastıran Muson yağmurları nedeniyle tam bir âfet halini almıştır. Sivil ve askerî sağlık makamları, salgını kontrol altına alabilmek için büyük bir çaba harcarken, ölü sayısı bazı çevrelere göre 4.000'i, bazılarına göre ise 10.000'i aşmıştır.

Salgın, nihayet Kalküta'ya da bulaşmıştır. Hint Hükümeti, şehir sakinlerinin aşılanması için büyük bir aşı kampanyası açmıştır. Ancak ilâç yetersizliği nedeniyle bütün şehrin etkili bir şekilde korunmasına imkân bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet

SSCB

RUSYA BARIŞ TAARRUZUNA GEÇTİ

Sovyetler Birliği'nin silâhsızlanma ya da askerî bir yumuşama konusunda her yönde ortaya attığı önerilerin ve girişimlerinin -toplam olarak- gözler önüne serdiği muazzam tablo, Batı'lı gözlemcileri şaşırtmaktadır.

Sovyetler Birliği, 17 Mart 1969'da Budapeşte'de "Avrupa'nın güvenliği ve işbirliği için" bir konferans toplanması önerisinde bulunuyor, Nisan 1971'de Moskova'daki 24 üncü kongrede çok daha iddialı bir program öne sürüyordu.

Brejnev, şu konularda müzakereler önermekteydi :

- NATO'nun ve Varşova Paktının karşılıklı olarak tasfiyesi (ya da ilk tedbir olarak bu ittifakların askerî örgütlerinin kaldırılması).
- Nükleer, kimyasal ve bakteriolojik silâhların yasaklanması,
- Yeraltı nükleer denemelerinin durdurulması,
- (Çin de dahil) beş nükleer devletin, nükleer silâhsızlanma amacıyla konferans masasına oturmaları,
- Orta Avrupa'da silâhlı kuvvetlerin azaltılması,
- Savunma bütçelerinde indirim.

Kremlin, üç ay gibi kısa bir süre içinde, bu yönde "üç piyon" daha sürüyordu :

- 14 Mayıs'ta Tiflis'te Brejnev (belki de bir rastlantı sonucu, Başkan Nixon'un aynı konuda karşılaştığı güçlükleri ilgilendiren), Avrupa'daki kuvvetlerin ve silâhların dengeli olarak azaltılmasını öneriyordu.
- 8 Haziran'da Gromiko, Birleşmiş Milletler'in önümüzdeki genel kurul toplantı dönemi gündemine "Ay'ın hukukî statüsü" ile ilgili uluslararası bir andlaşma tasarısını kaydettiriyordu.
- Ve nihayet geçtiğimiz Cuma günü yine Brejnev, büyük devletlerin, üslerinden uzaklarda (özellikle Akdeniz'de) görevli savaş gemileri sayısında karşılıklı azaltma için müzakere öneriyordu.

Cumhuriyet

ASYA

BİR MİLYAR ASYALI'DAN YARISI OKUMA YAZMA BİLMİYOR

Birleşmiş Milletler Eğitim ve Bilim örgütünün (Unesco) bir araştırması Asya'da öğrenci sayısının son on yıl içinde bir misli arttığını, ancak yetişkin Asya nüfusunun yarıya yakınının hâlâ okuma yazma bilmediğini ortaya koymuştur.

Afganistan, Birmanya, Seylân, Milliyetçi Çin, Hindistan, Endonezya, İran, Kamboçya, Güney Kore, Laos, Malaysiya, Moğolistan, Nepal, Pakistan, Filipinler, Singapur, Tayland ve Güney Vietnam'da yapılan araştırmaya göre Unesco üyesi bu 18 ülkede yaşıyan 1.072.000.000 insanın beşte üçünden fazlası 25 yaşın altındadır.

Unesco raporunda ayrıca Asya'da 1960'da 90 milyon olan öğrenci sayısının 1971 de 160 milyona çıktığını bildirmektedir. Uzmanların tahminlerine göre Asya Kıtasında öğrenci sayısı yılda yaklaşık olarak 700.000 artmaktadır.

Sözü geçen 18 ülke 1980 yılına kadar ücretsiz ve mecburi en az yedi senelik eğitim ilkesinin kabulünü öngören 1960 Karaçi Planını uygulamaktadır. **Reklâm**

TÜRKİYE

PENDİK TERSANESİ YENİDEN İHALEYE ÇIKARILIYOR

Pendik Tersanesi ile ilgili olarak daha önce Polonya Cekop firmasına verilen proje, ekonomik olmadığı için Devlet Yatırım Bankasınca red edilmiş, 40 milyon civarındaki bir harcama boşa gitmişti. Cekop projesinin yarıda kalmasından sonra ise "IHI" rumuzu ile tanınan bir Japon firması ile protolok anlaşmasına varılmış, ancak işletme yetkisini de üzerine almak isteyen firmanın teklifinde kapitülâsyonları hatırlatan bazı tavizler bulunduğundan, kamuoyunda tepki ile karşılanmıştı. Türkiye'deki başka önemli ihaleleri de almak isteyen Japonların projesi, tepki karşısında gerçekleşmeyince Pendik Tersanesinin geleceği yeniden ortada kalmıştır. Fakat Denizcilik Bankası Genel Müdürlüğünün daha önce red edilmiş olan Polonyalıların projesinde bazı değişiklikler yapılarak uygulanması için teşebbüse geçtiği öğrenilmiştir. Kesin projesi olmayan yatırım için Maliye Bakanlığı bütçesinden 50 milyon lira ayrılmıştır. Yetkililer Pendik Tersanesinin yapılması gerçekleştirilse bile, uygulanacak proje belli olmadığından yapılacak yatırımların boşa gidebileceğini sadece bazı mühendis ve komisyoncuları zengin edeceğini ileri sürmektedirler.

Tersane Yapılacak mı ?

Pendik Tersanesinin kurulmasına 1966 yılında teşebbüs edilmiş ve 1968 yılında kabul edilen Polonyalıların projesine göre yılda 13-15 bin tonluk 6 geminin yapılabileceği bir tersane düşünülmüştür. Projeye göre tersanenin maliyeti asgari 450.550 milyon arasındadır. Japonların projesine göre ise maliyet yarı yarıya inmekte ise de, tersanenin işletilmesi ağır şartlarla Japonların elinde kalmaktadır. Her iki projeye göre de tersane tamamlandıktan sonra işletme masrafları ile birlikte 1.5 milyar liralık bir kredi fonu gerekmektedir.

Yetkililer mevcut tersanelerin, finansman sıkıntısı, gerekli ham maddenin ithal edilememesi zayıf işletmecilik gibi nedenlerle kapasitelerin çok altında çalıştıklarını belirtmektedirler. Gölcük Tersanesinin yüzde 10 randımanla çalıştığı, Camialtı, Gölcük, Taşkızak tersanelerinin tam kapasite ile çalıştırılmaları halinde yılda 6 adet 12-15 tonluk kuru yük gemisi ve 25 bin tonluk tanker inşa edilebileceği açıklanmaktadır. Yine uzmanlar, mevcut tersaneler kapasitelerinin çok altında çalıştırılırken, devletin, işletme garantisini sağlamadan böylesine ağır bir yatırıma girmesinin Türk ekonomisini çıkmaza götüreceğini savunmaktadırlar.

Yetkililer herşeyden önce Denizcilik Nakliyat Şirketinin yüzde 28 gibi düşük bir randımanla çalıştırılmaktan kurtarılmasını, sonra da Türkiye'nin gemi ihtiyacı ve ne ölçüde pazar bulabileceğinin tespit edilmesini ancak bu konuda açık prensipler elde edildikten sonra Pendik Tersanesinin geleceği hakkında bir karar verilmesini önermektedirler. **Cumhuriyet**

TÜRKİYE

BARAJLAR'DA DEPREME YOL AÇIYOR

İstanbul Şehirliler Derneği Başkanı Yük. Müh. Melih Köknel bir basın toplantısı düzenleyerek bir süre sonra tamamlanacak olan Keban Barajının 163 metre yüksekliği ve 30 milyar 600 milyon tonluk depolama kapasitesiyle yurdumuzda şiddetli depremlere sebep olacağını söylemiştir. Melih Köknel özetle şöyle demiştir:

"Son yıllarda Türkiye'de meydana gelen depremlerin nedeni sadece tektonik değildir. Hirfanlı, Sarıyer, Demirköprü, Kemer, Seyhan ve Almus Barajları işletmeye girmiş, Keban da yakında açılacatır.

Bu barajlar gerisi göllenmelerin, dünyanın diğer yerlerindeki gibi çok aktif bir deprem kuşağı içinde bulunması, yurdumuzda da sismik etkiler yaratacaktır. Yurdumuzda bu olayın saptanması için dünyadaki benzerlerinde olduğu gibi bundan böyle hizmete girecek yeni barajların çevresinde ve tam göllendikten sonra dolaylarına yerleştirilecek sismograflarla sürekli olarak kontrol altına alınmaları gerekmektedir."

Akşam

GÖKÇEKAYA BARAJI YAPIMI İÇİN ÖZEL MALZEME KULLANILIYOR

Tip itibariyle dünyada ikinci ve Türkiye'de ilk baraj niteliğini kazanan Gökçekaya barajının 150 metre yüksekliğindeki gövde betonu Afyon çimento fabrikası'ndan getirilen özel çimento ve Tunçbilek termik santralı'ndan sağlanan uçucu küllerle yapılmaktadır.

Betonlamada kullanılan uçucu küller hidratasyon ısısını düşürmektedir. İtalyanlar tarafından inşa edilen Gökçekaya barajı 1973 yılında tamamlanacak ve 884 milyon Türk lirası'na mal olacaktır.

Milliyet

BURDUR'DA CAN KAYBINA DÜŞÜK KALİTEDEKİ MALZEMELER SEBEP OLDU

İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, Burdur depremini yerinde incelemek üzere gönderilen komisyonun hazırladığı raporu ve depremle ilgili Oda görüşlerini kamu oyuna açıklamıştır.

İl Merkezindeki binaların yaklaşık olarak % 60'ının oturulamayacak kadar hasara uğradığı belirtilen raporda özetle şöyle denilmektedir.

"Yığma yapıların tümü göçmüş ve can kaybı genellikle bu binalarda olmuştur. Buna yol açan nedenler arasında depremin şiddetli oluşu kadar inşaatta düşük kalite malzeme kullanılmış olması, kötü işçilik ve deprem yönetmeliğinde istenen kural ve yöntemlere uyulmamış olması sayılabilir."

Cumhuriyet

ABD

DEPREMDEN KORUNMANIN TEK YOLU ESKİ BİNALARI YENİDEN YAPMAK

Uluslararası deprem konferansı bir hafta süren çalışmalarını deprem bölgelerinde tehlikeli yapılar, kademeli olarak yerini yeni yapılara bırakması öğüdü ile kapatmıştır.

17 ülkeden 170 uzmanın katıldığı k[illegible]ns NATO çerçevesindeki Amerikan âcil yardım ofisince düzenlenmişti.

Konferansta dört ayrı uzman grubu tavsiyeler ileri sürmüştür. Uzmanların tavsiyelerinin başında dünyanın önde gelen deprem bölgelerine hassas ölçü araçları yerleştirilmesi, barajların güvenliğiyle ilgili araştırmalar yapılması, depreme dayanıklı binalar yapımı ve deprem konusunda bir halk eğitimi programı uygulanması gelmektedir.

Uzmanlara göre büyük kentlerde Richter ölçeğine göre 8 şiddetindeki bir deprem ilk anda 30 milyar dolarlık maddî hasara yolaçmakta, depremin yolaçtığı tüm hasar ise bunun iki katına çıkmaktadır.

Cumhuriyet

ŞİKAGO'DA DÜNYANIN EN YÜKSEK BİNASININ YAPIMINA BAŞLANDI

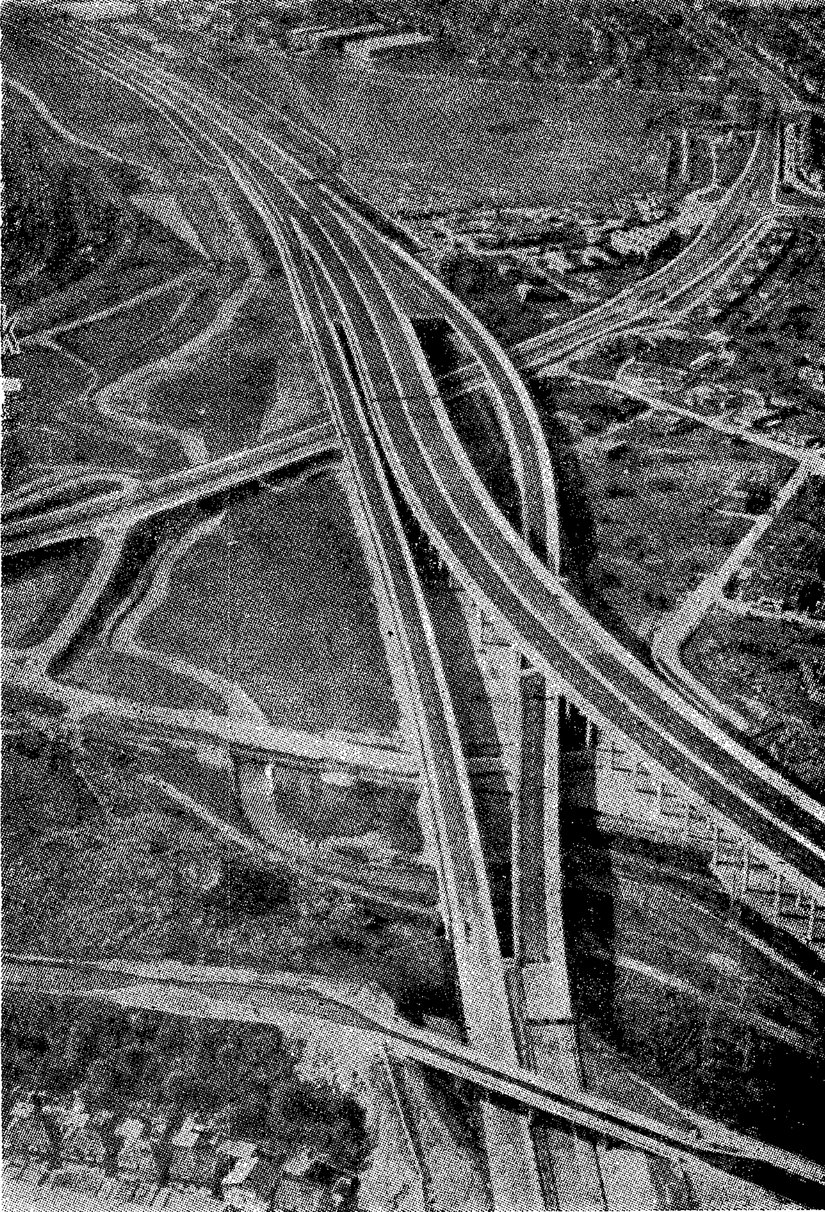
Ünlü "Sears and Roebuck" büyük mağazalar firması, bütün işlerin yönetimi için gerekli karargâh şeklinde kullanacağı bir binayı Chicago'da inşa ettirmektedir.

"Sears Kulesi" adını alacak olan ve ilk çelik putreli dün yerleştirilen bina 411 metre yükseklikte yer alacak olan 103 üncü katı ile dünyanın en yüksek binası olacaktır. Binanın 1974 yılı başında bitmiş olacağı sanılmaktadır.

Bizim Anadolu

İNGİLTERE

SEL ULAŞIMA TESİR ETMEYECEK

Britol'den başlayan ve Güneybatı İngiltere'yi Kuzey İngiltere'ye bağlayan M5 ve M6 numaralı otobanların kavşağı, bölgede zaman zaman taşarak su baskınlarına sebebiyet veren Thames nehrinin ulaşımı durdurmaması için, viadükler üzerine inşa edilmiştir... Yeni şekliyle otoban, Avrupa'nın en önde gelen karayolları arasında yer almaktadır. İnşa eden ise Owen Williams and Partnerst'te müşavirlik firmasıdır. Fotoğrafta dev otobanın, uçaktan çekilmiş bir fotoğrafı görülüyor.

Reklâm Gazetesi

SSCB

SOVYETLER UZAYDA İLK KEZ BİR İSTASYON KURDU

Sovyetler Birliği tarafından uzaya gönderilen "Soyuz-11" aracı uzayda "Salute" isimli pilotsuz kapsülle kenetlenmiştir. "Soyuz-11" in içinde bulunan üç Sovyet astronotu kenetlenlenmeden sonra "Salute" ye geçmişler ve böylece uzayda ilk kez bir istasyon kurulmuştur.

Sovyetler Birliği resmi Tass Ajansının yaptığı açıklamaya göre, "Soyuz-11" uzay aracının için de bulunan Yarbay Georgi Dobrovolski, uzay mühendisi Vladislav Volkov ve tecrübe pilotu Mühendis Viktor Patsayev, daha önce uzaya gönderilen Salute'ye geçmeyi başarmışlardır. Ajans, kenetlenen bu iki aracın ağırlığının 25 tondan daha fazla olduğunu bildirmiştir. Kozmonotların uçuş programlarını tatbike başladıklarını bildiren ajans, her iki araçtaki aletlerin normal bir şekilde çalıştıklarını açıklamıştır.

Sovyetler uzayda istasyon kurmak için ilk teşebbüslerini 24 Nisan 1971 tarihinde Soyuz 10'la yapmışlardı.

Sovyetler Birliği tarafından 19 Nisanda dünyanın çevresinde bir yörüngeye oturtulmuş olan "Salyut" bilimsel istasyonu ile daha sonra fırlatılmış olan "Soyuz — 11" uzay gemisi kenetlenmiştir. Kenetlenmeden hemen sonra "Soyuz — 11" in üç kişilik mürettebatı istasyona geçmiştir.

İki uzay aracının kenetlenmesi, iki devrede gerçekleştirilmiştir: Birincisinde, araçların birbirine 100 metreye kadar yaklaşmaları yerden otomatik olarak yönetilmiştir. İkinci devrede ise, uzay adamları kendi yaptıkları manavralarla araçlarını istasyona bitiştirmişlerdir. Bundan sonra da önce mekanik bağlantıyı, sonra da elektrik ve hidrolik bağlantıları sağlamışlardır. İki uzay aracında hava sıcaklığı ve basıncı ayarlıyan sistemlerin de kontrolünden sonra, aradaki kapak açılmış ve mürettebat istasyona geçmiştir.

Uzay adamlarının bundan sonra verdikleri bilgilerde de istasyondaki çeşitli bilimsel aletlerin normal çalıştığı belirtilmiştir. Mürettebatın çalışması ve dinlenmesi için "soyuz" istasyonunda ayrı ayrı bölümler bulunmaktadır.

Neler Yapacaklar?

Uçuş sırasında üç kişilik mürettebatın yapacağı başlıca işleri Tass Ajansı şöyle sıralamaktadır:

— Yörüngesel uzay istasyonundaki bütün alet ve sistemlerin işleyişini kontrol etmek.

— Çeşitli yörüngesel manevralar ve uzayda yön bulma çalışmaları yapmak.

— Atmosfer katlarının, yer yüzünün ve yerdeki kar ve buz tabakalarının coğrafi ve jeolojik yapısını incelemek ve ekonomik sorunlar için bunlardan faydalanılmasını sağlıyabilecek yollar araştırmak.

— Elektromanyetik ışımaların çeşitli tayfları yardımıyle atmosfer ve uzay olgularını fizik açısından incelemek.

— Uzay uçuşlarının insan organizması üzerindeki etkilerini incelemek.

Ulus

YUNANİSTAN

YUNANİS'TAN TÜRK SINIRINDA URANYUM ARAŞTIRIYOR

Yunanistan, Türk sınırı yakınında uranyum araştırmaları yapmaktadır. Bu konu ile ilgili olarak Atom Enerjisi Komisyonu, birbuçuk yıl sürecek bir araştırma programı hazırlamış bulunmaktadır.

Araştırmalar için Birleşmiş Milletler, Yunanistan'a 331 bin dolar kredi vermiştir. Yunan Hükûmeti ayrıca bu iş için 7 milyon drahmi ayırmıştır.

Daha önce yapılan araştırmalar sırasında sözkonusu bölgede uranyum izlerine rastlanmıştır.

Milliyet

TÜRKİYE

TÜRKİYE EN ÇOK BUĞDAY YARDIMI ALAN ÜLKE

Avrupa Konseyi 1970 - 1971 gıda yardımı programını açıklamıştır. Programa göre Türkiye buğday yardımı gören 18 ülke arasında 152 bin ton ile başta gelmektedir. Yapılan bütün yardım 1 milyon ton buğdaydan fazladır.

Konsey tüm buğdayın 355 bin tonunun Ortak Pazar yardımı, 680 bin tonunun ise ikili anlaşmalar gereğince dağıtılacağını bildirmiştir. Türkiye, Peru, Ürdün ve Pakistan "derhal" yardım görecek ülkeler olarak tanımlanmışlardır.

Türkiye'den sonra 149 bin ton ile Pakistan ve 145 bin ton buğday ile Mısır en çok yardım gören ülkeler arasında gelmektedir.

Ayrıca Kızılhaç, Dünya Gıda Programı gibi örgütler de yardımdan faydalanacaktır.

Cumhuriyet

1967-70 DÖNEMİNDE YURT DIŞINA GİTMEK İSTEYEN KALİFİYE İŞÇİ SAYISI SON 3 YILLIK DÖNEMDE % 600 ÇOĞALDI

Yurt dışında çalışmak üzere İş ve İşçi Bulma Kurumuna başvuran kalifiye iş gücü sayısında büyük artışlar görülmektedir. 1967 yılı itibariyle yurt dışına gitmek isteyen kalifiye işçi sayısı sadece 22 bin iken bu rakam 1968 yılında 38 bini, 1969 yılında 82 bini ve 1970 yılında da 135 bini aşmıştır. 1967 yılına oranla 1968 de kaydedilen artış yüzde 71, 1969 yılında ise 1968'e göre yüzde 114 olmuştur. 1970 yılındaki artış önceki yıla kıyasla yüzde 64 tür. 1967 - 1970 döneminde ise toplam olarak görülen artış yüzde 600 gibi çok yüksek seviyededir.

1967 - 1970 döneminde toplam olarak 854 bin işçi yurt dışına gitmek istemiştir. Bunların 575 bini sıra işçisi 279 bini de kalifiye işçidir. Bu durumda 1967 yılında yurt dışına gitmek üzere İş ve İşçi Bulma Kurumuna başvuran kalifiye işçilerin toplam işçiler içindeki yeri yüzde 22.1 iken bu pay 1968 yılında yüzde 30,4'e, 1969 yılında

yüzde 32,5'e çıkmıştır. Geçen yıl sonunda ise bu rakam yüzde 36,3'e ulaşmıştır.

Yurt dışına gitmek isteyen kalifiye işgücü sayısındaki bu büyük artışa karşılık sıra işçilerin sayısında daha az artış görülmüştür. 1967 - 1970 döneminde sîra işçileri sayısında yüzde 300 civarında bir artma olmuştur. 1967 yılında 79 bin olan işçi sayısı 1970 yılında 237 bine ulaşmıştır.

Akşam

1970 YILI İÇERİSİNDE BANKALAR ÖZEL SEKTÖRE 32 MİLYAR LİRALIK KREDİ AÇTI

Bankalar 1970 yılında özel sektöre toplam 32 milyar 170 milyon liralık kredi açmıştır. 1970 de özel sektöre açılan kredi miktarı, geçen yıldan 3 milyar 271 milyon lira fazladır. En çok artış, sanayi kesimine açılan kredilerde olmuştur. 1969 da bir milyar 502 milyon lira olan sanayi kredileri, 1970 yılında 2 milyar 138 milyon liraya varmıştır. İki yıl arasındaki artış farkı 636 milyon liradır.

1970 de tarım sektörüne 8 milyar 817 milyon lira tutarında kredi açılmıştır. 1970 yılında esnaf kredileri bir milyar 112, mesken kredileri de 2 milyar 96 milyon liraya ulaşmıştır. Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası ile Sanayi Yatırım ve Kredi Bankası, Genel ve katma bütçeli daireler, özel idare ve belediyeler ile kamu iktisadî teşebbüslerine toplam 2 milyar 138 milyon lira kredi açmışlardır. Bu arada, ticarî dahil, muhtelif kredilerin tutarı 1970 de 18 milyar 107 milyon liraya yükselmiştir.

Kredi dağılımının kritiği

Devlet Yatırım Bankası "1970 yıllık raporu" nda açıklandığına göre, "Bankalar sisteminin kamu sektörüne açtığı krediler hemen hemen sabit kalırken, özel sektöre açtığı krediler yüzde 11.3 yükselmiştir. Kredi artışı, para arzı ve. mevduat artış oranlarının oldukça gerisinde kalmıştır. Kredilerin geçen yıllara göre daha az oranda artmış olması, bankaların 1970 yılında daha çok ihtiyatlı davrandıklarını göstermektedir. Banka kredileri arasında en önemli artış, ihtisas bankalarının açtığı sanayi kredilerinde görülmektedir. Tarım kredilerindeki artış, geçen yıllara oranla önemli ölçüde gerilemiştir. Esnaf ve küçük sanatkâr kredileri artış hızı da gerileyenler arasındadır.

Kredilerin yüzde 50 sinden fazlasını kapsayan ticarî krediler, kredi dağılımındaki payını ve önemini aynen korumaktadır."

Ulus

HERŞEYDEN İŞLETME VERGİSİ ALINACAK

Belediye hudutları içinde iş yapan bütün serbest meslek sahiplerinden "Meslek" seyyar satıcılardan "Seyyar Esnaf" otel motel gibi konaklama yerlerinde kalanlardan da "Geçici Oturma" vergisi alınmasını öngören "Belediye Gelirleri Kanunu Tasarısı" önümüzdeki hafta Bakanlar Kuruluna sevkedilecektir. İşletme Vergisi kapsamını genişleten tasarı da hazırlanmış, bütün emtialardan yüzde 5, hizmetlerden yüzde 10, bar, pavyon ve gazinolardan da yüzde 15 vergi alınması kararlaştırılmıştır.

Maliye Bakanlığınca hazırlanmış olup Paris'te bulunan Maliye Bakanı Sait Naci Ergin, Türkiye'ye döndükten sonra Bakanlar Kuruluna sevkedilecek olan "Belediye Gelirleri Kanunu Tasarısı" bir belediye sınırı içinde kazanç temin eden bütün serbest meslek sahiplerinden "Meslek Vergisi" alınmasını öngörmektedir. Meslek Vergisi, işyerinin vergi değerinin binde onu kadar olacaktır. Ancak tasarı, belediye içi nüfusa ve tüccarların durumuna göre vergi mükelleflerini sınıflara ayırmıştır.

Tasarı, meslek vergisine tâbi olmayan seyyar satıcılardan da "Seyyar Esnaf Vergisi" alınmasını öngörmektedir. Bu vergi, yine belediye içi nüfusa ve satılan malın çeşidine göre alınacaktır. Götürü şekilde alınacak verginin nerelerde ne kadar olacağı Maliye Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle tesbit edilecektir.

Tasarı, otel motel gibi yerlerde

konaklayanlardan yüzde 15 "Geçici Oturma Vergisi" alınmasını da öngörmektedir. Ayrıca İlân ve Reklâm Vergisi, Eğlence Vergisi, İhale Vergisi nisbetleri arttırılmakta, bâzı harçların oranları da yükseltilmektedir.

İşletme Vergisi

Maliye Bakanlığı, İşletme Vergisi kapsamını birkaç kalem dışındaki perakende satışın tamamını kapsayacak şekilde genişletmiştir. Mevcut İşletme Vergisi oranları da düşürülecektir.

Alınan karara göre, bütün emtia ticaretinden yüzde 5, hizmet işletmelerinden yüzde 10, bar, pavyon, gazino ve benzeri eğlence yerlerinden de yüzde 15 "İşletme Vergisi" alınacaktır. Halen nüfusu otuzbinden az olan yerlerde İşletme Vergisi uygulanmamaktadır. Hazırlanan taşarı bu muafiyeti kaldırmakta il ve ilçe merkezlerinin tamamında İşletme Vergisi uygulanmasını öngörmektedir. İlçe merkezi olmayıp da belediye içi nüfusu beşbinden fazla olan yerlerde emtia ticaretinde, belediye içi nüfusu onbinden fazla olan yerlerde de hizmet işletmelerinden İşletme Vergisi alınacaktır.

Halen İşletme Vergisine "Götürü" usulde tâbi olan işyerleri müşterilere "Vergi Makbuzu" vermemektedirler. Yeni tasarı, vergiye götürü olarak tabi olan bütün işyerlerinin de müşterilerine vergi alındığını belirtir "Satış Vesikası" verilmesini öngörmektedir.

İşletme Vergisi ile ilgili kanun tasarısı haziran ayının ortalarına doğru Bakanlar Kuruluna sevkedilecektir.

Milliyet

SOSYAL KONUT YAPIMI AZALIYOR

Türkiye'nin konut sorunu şimdiye dek ciddî olarak ele alınmamış, çeşitli kuruluşların bu konudaki önerileri uygulama alanına konulmamıştır. Dar gelirli vatandaşlara ucuz arsa sağlamanın yanı sıra, kamuya ait arsaların elden çıkarılmamasını öngören arsa ofisi kanunu tasarısı yıllardan beri Meclislerden çıkarılmamış, konut sorununa çözüm getirecek diğer kanun tasarıları da ele alınmamıştır.

Bunun sonucu olarak inşaat fiyatlarındaki yükselişleri ve arsa spekülâsyonunu önlemek mümkün olmamıştır.

İnşaat yatırımları

İnşaat yatırımları artış hızı azalmasına rağmen fiyatlarda belirli bir yükselme görülmektedir. 1970 yılı Ocak - Kasım dönemindeki kesin rakamlardan anlaşıldığına göre ev ve sosyal - kültürel yapı inşaatlarında düşüş kaydedilmiştir. Sosyal - kültürel yapılardaki gerilemeye karşı ticari ve sınaî yapılarda apartman inşasındaki gelişmeler devam etmiştir.

İnşaat yatırımları 1970 yılında toplam olarak bir önceki yıla nazaran değer olarak yüzde 11,9; alan olarak ise yüzde 11,4 artmıştır. 1968 - 1969 Ocak - Kasım döneminde ise değer olarak yüzde 45,1, alan olarak ise yüzde 17,7 artış göstermişti.

Devlet İstatistik Enstitüsünce inşaat ruhsatları nazara alınarak düzenlenen istatistiklerden şu sonuç alınmıştır :

Bin metre kare olarak

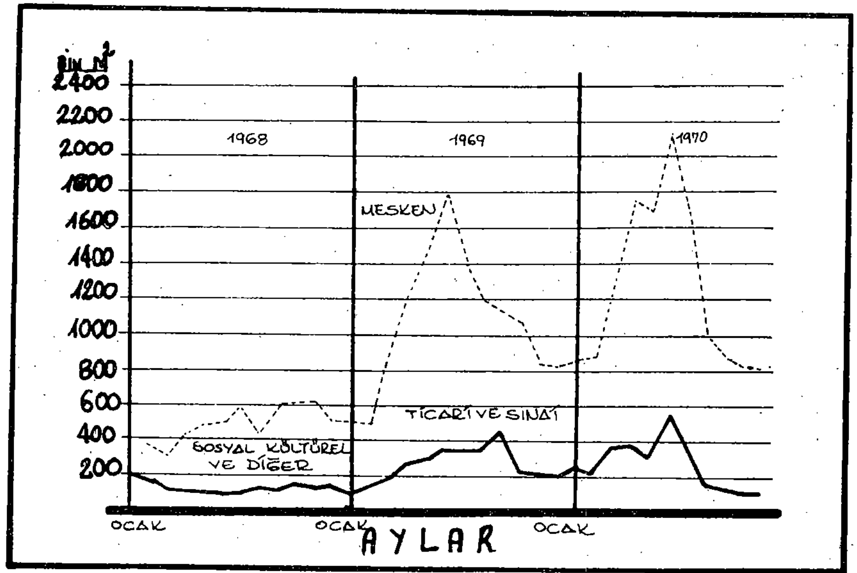
İnşaat cinsi	1969	1970	Fark %
Ev	4.428	4.348	— 0,1
Apartman	8.504	10.854	+27,6
Ticarî yapılar	1.823	2.105	+15,5
Sınaî yapılar	1.217	1.191	— 2,1
Sosyal ve kültürel yapılar	565	544	— 3,7

1970 yılında ev ve sosyal - kültürel yapılardaki gerileme 1968 yılı rakamlarının da gerisinde kalmıştır. 1968 de sosyal ve kültürel yapı inşaatı alan olarak 679 bin metrekare olarak saptanmıştı.

Sosyal meskenlerin inşaasındaki gerileme Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından öngörülen kredi politikasının uygulanmayışı yüzünden meydana gelmiştir. Bu arada arsa fiyatlarındaki artışlar sosyal mesken inşalarının gelişmesini engelliyen diğer bir faktör olarak gösterilmektedir.

İnşaat fiyatları

İnşaat faaliyetlerinde görülen bu gerilemeler bütünü ile arz ve talep

hacmini de olumsuz yönden etkilemiştir.

Konut inşaatı metrekare maliyet fiyatı 1970 yılı Kasım ayında da artarak 448 lira olmuş ve 1969 yılına göre yüzde 6 artış göstermiştir. Yılbaşındaki aylarda mevsimlik olarak düşüş gösteren metrekare maliyet fiyatı 1970 yılında emlâk alım vergisi nedeniyle Ekim ayına kadar düşük bir gelişimde devam etmiştir.

Bu aydan sonra talep gerilemesine rağmen özellikle inşaat malzemesi fiyatlarındaki artış nedeniyle yükselmeye başlamış ve konut inşaatı metrekare maliyeti Eylül, Ekim, Kasım aylarında yüzde 22,2 oranında artmıştır.

İnşaat malzemesi fiyatlarının endeksi 1971 yılının Ocak ayında yüzde 1,7 artış göstererek mevsimlik hareketine uygun bir gelişim içinde kaldığı görülmektedir. Endeksin 1971 yılı Ocak ayı ile 1970 yılı Ağustos ayı arasında gösterdiği artış ise yüzde 8,1 oranında olmuştur. Bu artış, maliyetlerden ve ithal fiyatlarının yüksek oluşundan ileri gelmekte ve konut inşaatı metrekare maliyetini arttırmaktadır.

Konut açığı

Konut birimi alanlarının sosyal standartlar yönünden küçültülmesi yolundaki tedbirler şimdiye kadar gerçekleştirilememiştir. Sosyal konutların 69 m² olmasını öngören kararlar uygulanmamış, bu alan tekrar 100 metrekareye çıkarılmıştır. Son istatistiklere göre 100 metrekare üzerinde olan konutların toplama oranı yüzde 37,5 civarındadır. Üç yıllık plan devresindeki açığın 113.500 konut birimi olduğu tahmin edilmektedir.

Bu konut açıkları gecekondular yolu ile karşılanmaktadır. Diğer bir deyimle, yapılmayan her şehir konutu için bir gecekondu inşa edilmektedir. Bu nedenle özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir illerinin çevresi gecekondular tarafından kuşatılmış durumdadır. Türkiye'de toplam olarak 500 bini aşkın gecekondu bulunduğu tahmin edilmektedir. Ortalama gecekondu maliyetinin 10 bin lira olması halinde bu sahaya 5 milyar liralık yatırım yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Gecekondularda oturan yaklaşık olarak 2,5 milyonluk şehirli nüfus, çevre sağlığı yönünden elverişsiz ortamda yaşamlarını sürdürmektedir. Yapılan araştırmalara göre şehir konutlarının yüzde 41'inin barındırma şartları iyi, yüzde 33.28'inin orta, yüzde 25.7 sinin ise fenadır.

Cumhuriyet

DÜNYA

SİLAHLANMA YARIŞI İÇİN YILDA 204 MİLYAR DOLAR HARCANIYOR

B. M. Genel Sekreteri U-Thant yaptığı açıklamada, dünya devletlerinin, bir yılda silâhlanma için yaklaşık olarak 204 milyar dolar (3 trilyon 60 milyar TL.) harcadıklarını açıklamış, insanlığın bu kadar çok ihtiyacı bir yanda dururken, silâhlanmaya bu derece çok para harcamanın müsamaha ile karşılanamayacağını ifade etmiştir.

Silâhlanmaya harcanan bu paranın, kalkınma çabası içinde bulunan fakir ülkelerin yıllık ulusal gelirlerine eşit olduğunu belirten U-Thant, dünyamızın bugün karşı karşıya bulunduğu çözüm bekleyen sorunların en önemlilerini de şu şekilde sıralamıştır.

Fakirlik, açlık, işsizlik, eğitim ihtiyaçları, daha iyi yaşama ve sağlık koşullarının sağlanması ve insanlığın başında Demokles'in kılıcı gibi asılı duran çevre koşulların düzeltilmesi mecburiyeti sorunu.

Yenigün

ABD

AMERİKA'DA İŞSİZLİK

Çalışma Bakanlığı, ülkedeki işsiz sayısının, toplum işçi gücünün % 6,2 sine ulaştığını bildirirken, öte yandan da toptan eşya fiyatlarının, Mayıs ayında % 0,4 lük bir artış gösterdiğini açıklamıştır.

Bakanlık, toptan eşya fiyat endekslerinde beliren bu artışa, yarı mamûl ve benzin fiyatlarına yapılan son zamları göstermiştir.

Toptan eşya fiyatlarının ise son altı ay içinde, bir önceki döneme kıyasla % 4,3 arttığı, bunun Mart 1970 den bu yana en yüksek nisbet olduğu belirtilmiştir.

Çalışma Bakanlığınca yayımlanan son geçinme endeksi istatistiklerine göre, gıda maddeleri ile hayvan yemi endeksi, Mayıs ayı içinde % 0,9 yükselmiştir.

Cumhuriyet

ŞİLİ

ŞİLİ'DE NİTRAT SANAYİİ DEVLETLEŞTİRİLİYOR

Cumhurbaşkanı Salvador Allende hükûmeti, Şili nitrat sanayiinin devletleştirileceğini açıklamıştır.

Yapılan açıklamaya göre, Şili'nin en büyük sanayi kollarından biri olan nitrat madenlerini işleten Şili madencilik ve kimya sanayii şirketinin elinde bulunan hisselerin 19,6 milyonluk kısmı, bir devlet kuruluşu olan kalkınma ve üretim kurumu Corfo tarafından satın alınacaktır.

Bu şirkete ödenecek olan 6 milyon doların yarısı derhal diğer yarısı ise 31 Mart 1972 tarihine kadar verilecektir.

Yenigün

IRAK

IRAK PETROLÜNE % 10 ORANINDA ZAM YAPILDI

Ortadoğu'da Arap ülkeleriyle petrol kumpanyaları arasında yeni bir anlaşmazlık, Irak Hükümetinin petrol şirketleriyle yaptığı bir anlaşma ile atlatılmıştır.

Bağdad Radyosu tarafından açıklanan ve 21 Mart 1971 den itibaren geçerli kabul edilen anlaşma, Irak'ın petrol gelirlerini iki misline çıkarmaktadır.

Petrol çevrelerinin verdikleri bilgiye göre, şimdilik petrol şirketleriyle yeni fiyat anlaşması yapmamış tek ülke Suudî Arabistan'dır. Petrol çevreleri Suudî Arabistan'la petrol kumpanyaları arasında kısa süre içinde bir anlaşma yapılacağını belirtmektedirler.

Yapılan yeni petrol anlaşmaları, Ortadoğu'da toplam olarak petrol gelirlerinde yıllık 3 milyar dolarlık bir artışa yol açmıştır.

Irak'ın yaptığı petrol anlaşmasıyla yıllık petrol geliri 439 milyon dolardan 792 milyon dolara çıkmıştır.

Yeni anlaşmaya göre petrolün fiyatı 2,41 dolardan 3,211 dolara yükselmiştir. Kuzey Irak'ta faaliyet gösteren şirketlerin ödedikleri vergi de yüzde 50'den yüzde 55'e çıkarılmıştır.

Anlaşma yalnız Akdeniz limanlarından ihraç edilen petrolü kapsamaktadır.

Cumhuriyet

YUNANİSTAN

YUNAN SANAYİİ

Ağır sanayinin geliştirilmesi amacıyla Yunanistan'da çalışmalar yapılmaktadır. Volos, Selânik - Patras ve Girit'in İrakleon illeri Yunanistan'da sanayi bölgesi olarak tesbit edilmiştir.

Koordinasyon Bakanlığı pilot sanayi bölgesi olarak tesbit edilen alanlara su ve elektrik tesislerinin kurulması ve yolların yapımı için talimat vermiştir. Sanayi tesisleri için arsalar devlet tarafından, sanayicilere ayrılacaktır.

Bugün halen Yunanistan'da 25 bin sanayi tesisi faaliyet halindedir.

1961 ilâ 1968 yılları arasında Yunanistanda yapılan sanayi yatırımlarının dökümü şöyledir.

Yıl	Yatırım (drahmi)
1961	3.600.000.000
1962	4.300.000.000
1963	4.300.000.000
1964	5.400.000.000
1965	6.000.000.000
1966	6.700.000.000
1967	7.500.000.000
1968	8.500.000.000

Sanayinin geliştirilmesi için hazırlanan beş yıllık plân gereğince sanayi tesislerinin bu süre içinde % 12 bir artış göstermesi gerekmektedir. Sanayi ürünlerinin ise % 70 artış göstereceği hesaplanmıştır.

Bugün Yunanistan'daki sanayi tesislerinin gücü 800 bin beygir'dir. Bu tesislerde çalışan işçi miktarı ise 600 bin kişi olarak gösterilmektedir.

Milliyet

İNGİLTERE

İNGİLTERE'YE ORTAK PAZAR İÇİN ENGEL KALMADI

İngiltere temsilcileri ile, Ortak Pazar üyeleri arasında Lüksemburg'da yapılan kısa, fakat etkili görüşmelerden sonra, artık hemen bütün gözlemciler İngiltere'ye Ortak Pazara girmiş gözü ile bakmaktadırlar.

Taraflar arasındaki en önemli anlaşmazlık konusu olan sterlinin durumu hakkında anlaşmaya varılmasından sonra ,artık geriye 21 Hazirandaki formalite toplantısından başka bir şey kalmamıştır. Bu toplantıdaki tâli meseleler arasında ise İngilterenin Ortak Pazarın finansmanına katkısının ne oranda olacağı ve Yeni Zelanda süt ürünlerinin durumu gibi konular bulunmaktadır.

Sterlin'in durumu

İngiltere'nin Ortak Pazar üyelerine verdiği garantiye göre, bundan böyle sterlin artık uluslararası bir rezerv parası olma niteliğinden sıyrılacak ve günün birinde, Ortak Pazar ülkeleri paraları arasında "eriyecektir."

Görüşmelerden sonra, taraflar arasında çözüme bağlanmış sorunlar arasında şunlar yer almaktadır : Sterlinin durumu, şeker meselesi, gelen şekerin ithali konusu, alümin ihracı.

Cumhuriyet

TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK VE PAHALILIK

Dr. Sedat ÖZKOL

Ülkemiz etkinliği günden güne artan büyük bir işsizlik ve pahalılık sorunu ile karşı karşıyadır. Dar ve sabit gelirli toplum kesimleri bir yandan sürekli olarak büyüyen işsizlik tehlikesini her an üzerlerinde hissederlerken diğer yandan fiyatları korkunç bir şekilde artan zaruri ihtiyaç maddelerini dahi tüketemez hale gelmektedirler. Özellikle büyük şehirlerde bu olumsuz gelişim somut bir şekilde göze çarpmakta ve örneğin Et ve Balık Kurumu önünde uzayan kuyruklar dar gelirlilerin sıkıntısına tanıklık etmektedirler.

Tablo I. bu gerçekleri sayısal olarak ortaya koymaktadır.

TABLO — I
GEÇİNME İNDEKSLERİ

Yıl	Ankara	İstanbul
1953	100	100
1963	260	261
1964	264	265
1965	283	275
1966	298	299
1967	317	341
1968	356	421

Kaynak : 1 — İktisadi Rapor 1967. S. 156 Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği,
2 — İktisadi Rapor 1968 S. 172
3 — İktisadi Rapor 1969 S. 207

TABLO — II
BAZI SEBZE VE MEYVALARIN ANKARA BÖLGESİNDEKİ ORTALAMA FİYATLARI
(1965 yılı Kuruş/Kg.)

Ürün Cinsi	Üretici Fiyat	Toptancı Fiyatı	Perakendeci Fiyatı	Perakende Fiyatının Üretici Fiyatına Oranı
Domates	25	100	120	4,8
Yeşil Biber	50	100	300	6,0
Lâhana	30	80	225	7,5
Hıyar	100	150	250	2,5
Patates	25	85	150	6,0
Patlıcan	25	100	200	6,0
Sivri Biber	50	75	220	4,4
Soğan	80	105	250	3,1
Armut	80	250	360	4,5
Elma	50	175	300	6,0
Karpuz	30	60	105	3,5
Üzüm	60	135	180	3,0

Kaynak : Ortak Pazar Karşısında Pazarlama Hazırlık Semineri. Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği : S. 41)

Görüldüğü gibi 1953 yılında Ankara ve İstanbul'daki geçinme indeksleri 100 olarak kabul edildiğinde 15 yıl sonra bu değer Ankara'da 356'ya ve İstanbul'da ise 421'e varmaktadır. Böylece 1953 yılındaki yaşantısını sürdürmek isteyen bir Ankaralı 1968 yılında 1953 yılındaki kazancının 3,56 katına, bir İstanbullu ise, 4,21 katına muhtaçtır.

Pahalılığı daha da somutlaştırmak amacıyla belirli gıda maddelerinin fiyatlarının ne şekilde oluştuğunu inceleyecek olursak, Tablo II. deki değerleri elde ederiz.

Görülüyor ki, üretici fiyatlarıyla perakendeci fiyatları arasında korkunç farklar vardır. Örneğin üretici fiyatı sadece 25 Kuruş/Kg. olan domatesin perakendeci fiyatı 120 kuruştur. Diğer bir deyişle perakendeci fiyatı üretici fiyatının 4,8 katıdır. Perakendeci fiyatı/Üretici fiyatı oranı 2,5 ile 8,0 oranında değişmektedir. Açıkça anlaşıldığı gibi üretici ve tüketici arasındaki aracılar tekelci güçleriyle pahalılığı bilinçli bir şekilde arttırmaktadırlar.

Pahalılık bu şekilde artar ve yeni boyutlar kazanırken reel işçi ücretleri artış göstermemekte, aksine azalmaktadırlar. Tablo III bu görçeğe ışık tutmaktadır.

TABLO — III

REEL İŞÇİ ÜCRETLERİ

Yıllar	Reel Ücret (İndeks)
1960	100,0
1961	92,0
1962	97,6
1963	92,0
1964	97,4
1965	101,4
1966	85,6

Kaynak : Türk-İş 8. Genel Kurul Çalışma Raporu S. 138)

Tablo III. 1960 yılında 100 olarak alınan reel işçi ücretlerinin 1960-1966 döneminde genellikle 100 değerinin altına düştüğünü ve 1966 yılında 85,6 ya kadar indiğini gösteriyor. Bu değerler işçilerin sadece göreli olarak değil, aynı zamanda mutlak olarak da fakirleştiğini ortaya koyuyorlar.

Bu nedenlerle ülkemizdeki grevler büyük bir artış göstermiştir. Tablo IV. de 1963-1969 dönemindeki grevler hakkında bilgi verilmektedir.

TABLO — IV

1963 - 1969 DÖNEMİ GREVLERİ

Yıllar	Kamu	Özel	Toplam
1963	218	1296	1514
1964	382	6226	6608
1965	524	5049	5573
1966	1291	9110	10401
1967	5266	2896	8162
1968	1978	6210	8098
1969	15342	7848	23190

Kaynak : Türk-İş 8. Genel Kurul Çalışma Raporu. 1970, Tablo IV.

Görüldüğü gibi 1963 yılında kanuni olarak greve giden toplam işçi sayısı sadece 1514 iken bu değer 1969 yılında 23.190 a yükselmiştir. 1969 yılındaki greve katılanların sayısı 1963 yılında katılanların 15 katıdır. Aynı şekilde kamu kesiminde greve katılanların sayısı yedi yıl içerisinde 218 den 15.342 ye çıkmıştır. Burada 1969 yılındaki değer 1963 yılındaki değerin 70 katıdır.

İşçilerin ekonomik hakları için girişmiş olduğu mücadele sadece İstanbul, İzmir, Adana, Zonguldak gibi işçilerin yoğun olduğu bölgeleri kapsamamakta, özellikle son yıllarda yurdumuzun her yanında işçiler greve gitmektedirler. Tablo V te bu konuda ayrıntılı bilgi verilmektedir.

1969 yılında Adana, Elâzığ, İstanbul, İzmir, Kayseri ve Zonguldak illerinde greve giden işçilerin sayısı greve giden toplam işçi sayısının % 82,56'sına eşit olmaktadır. Bununla beraber işçilerin yoğun olarak bulunduğu İstanbul, İzmir, Zonguldak, Adana gibi illerin dışında da greve gidilmiş olması anlamlıdır.

Pahalılığı ve pahalılığın yarattığı sorunları bu şekilde özetledikten sonra, pahalılıkla bir bütün oluşturan işsizlik üzerine de eğilmemiz gerekmektedir. Bugün gerici çevrelerin de kabul etmek zorunda kaldıkları şekilde Türkiye'de açık ve gizli kor-

kunç bir işsizlik vardır. Ülkemizde nüfus arttıkça, yeni isihdam olanakları yaratılamamakta ve işsizler ordusu her geçen gün korkunç bir hızla büyümektedir. İşsizliği azaltmak yolunda yapılan sözde "planlı" gelişmeler de hiç bir olumlu sonuç sağlayamamıştır. Tablo VI. bu gerçeği belgelemektedir.

TABLO — V

1969 YILINDA YAPILAN GREVLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

İlin Adı	Greve Katılan İşçi Sayısı	Toplama Oranı (%)
Adana	1842	7,94
Amasya	18	0,08
Ankara	595	2,56
Antalya	127	0,55
Bursa	240	1,03
Elâzığ	1761	7,59
Gaziantep	85	0,37
Giresun	19	0,08
İçel	312	1,35
İstanbul	5008	21,59
İzmir	4828	20,82
Kayseri	2300	9,92
Konya	177	0,76
Manisa	1300	5,61
Maraş	775	3,34
Sakarya	40	0,17
Samsun	64	0,28
Trabzon	29	0,13
Uşak	30	0,13
Zonguldak	3640	15,70
Toplam	23190	100,00

Kaynak : Türk-İş 8. Genel Kurul Çalışma Raporu 1970. Tablo VI.

lan toplam istihdamın % 39'uyla hizmetler sektörü ek istihdamı başta gelmektedir. Diğer bir deyişle, Birinci Beş Yıllık Plân döneminde ortaya çıkan ek istihdamın büyük bir kısmı üretime dönük yaratıcı istihdam değil aracı ya da asalak istihdamdır. Hizmet sektöründeki istihdamın büyük bir kısmı ülke üretimini artırmak yerine toplam üretimden pay alan ve yatırımda kullanılabilecek değeri küçülten bir istihdamdır. Birinci Plân ortaya çıkan işsizliği önleyemediği gibi mevcut işsizliği de azaltamamıştır. 1967 yılında Türkiye'de tarım sektöründe kullanılmayan ortalama işgücü 5,3 milyon kadardı. Aynı yıl içerisinde tarım sektöründeki işgücü arzı 9,94 milyon olduğuna göre bu sektörlerdeki toplam işgücünün % 53,5 i kullanılmaktadır. Yine aynı yıl içinde, tarım dışı sektörlerdeki işgücü arzı 4.198.000 ve işgücü talebiyse 3.799.000 idi. Dolayısiyle tarım dışı sektörlerde toplam iş gücünün % 9,5 i iş bulamamaktaydı. Tarım sektörleriyle tarım dışı sektörleri birarada incelersek 1967 yılında toplam işgücü arzının 14.138.000 kişi, toplam işgücü talebinin 8.549.000 kişi, iş bulamayanlarınsa 5.589.000 kişi olduğu ortaya çıkar. Bu rakamlara göre Türkiye'de toplam iş gücünün % 39,6 sı kullanılmamaktadır.

Yapı İş Sendikasının yapmış olduğu bir araştırma yukardaki gerçekleri bir kere daha ortaya koymaktadır. 1967 yılında 17.684.600 olarak saptanan toplam iş gücüne oranla çalışmayanlar % 12,8: sürekli işsizler % 9,5; mevsimlik işsizler % 2,3 ve gizli işsizlerde % 28,7 değerindeydiler. Böylece toplam iş gücü içerisinde istihdamın payı sadece % 46,7 oluyordu. Bu de-

TABLO — VI

BİRİNCİ PLANDA ÖNGÖRÜLEN VE GERÇEKLEŞEN ISTIHDAM ARTIŞLARI
(15 ve daha yukarı yaşta çalışanlar) (1000 kişi)

Sektörler	Birinci Plânda Öngörülen Sayı	Gerçek Değer	Fark	Gerçekleşme Oranı
Tarım	700,0	213,1	— 486,9	32,0
Sanayi	316,0	375,5	+ 59,5	119,0
İnşaat	204,0	152,8	— 51,2	75,0
Hizmetler	890,0	474,0	—416,0	53,0
Toplam	2110,0	1215,0	— 894,6	58,0

Kaynak : Kalkınma Plânı. İkinci Beş Yıl. 1968-1972 S. 130

Tablo VI öngörülen 2.110.000 kişilik istihdam yerine ancak 1.215.000 kişilik istihdam yaratıldığını gösteriyor. Ayrıca yaratılan toplam istihdamın % 39'uyla hizmetler sektörü ek istihdamı başta gelmektedir.

ğerleri iktisaden faal nüfus içerisinde incelediğimizde Tablo VII deki rakamları elde ediyoruz.

TABLO—VII

1967 YILINDA İKTİSADEN FAAL NÜFUSA GÖRE İŞSİZLİK

Sürekli İşsiz	Mevsimlik İşsiz	Gizli İşsiz	Toplam	İstihdam
%10,9	%2,7	%32,9	%46,5	%53,5

Kaynak : Yapı İş 4. Genel Kurul Çalışma Raporu. S. 56

Görüldüğü gibi iktisaden faal nüfus içerisinde istihdam oranı sadece % 53,5 tir. İstihdam olanaklarının büyük bir kısmının üretken olmayan hizmetler sektöründe yer aldıkları, bir kısmının aracı olarak işlem gördükleri de gözönünde tutulacak olursa iktisaden faal nüfus içerisinde üretici istihdamının küçük bir yer tuttuğu bir kere daha ortaya çıkar.

İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından işe yerleştirilenlerin oranını yıllar içinde incelediğimizde de sınırlı iç emek gücü piyasasının doygun hale geldiğini açıkça görürüz.

Tablo VIII iş isteyenler içerisinde işe yerleştirilenlerin oranının 1956 yılında % 87.0 olduğunu, bununla beraber bu oranın azalarak 1969 yılında % 61,8 e düştüğünü gösteriyor. Diğer bir deyişle 1956 - 1969 döneminde, işe yerleştirilemeyenlerin oranı % 13,0 den % 38,2 ye yükselmiştir. İş ve İşçi Bulma Kurumuna başvuranların sayısı bu dönemde hemen hiç artmadığı halde Kurum başvuranlara artık iş bulamamaktadır. Bu somut gerçeklikler karşısında emek gücüne talep bulamayan vasıflı ve sıra işçileri yurt dışına çıkabilmek için her çareye başvurmaktadırlar. Tablo IX da bu konuda aydınlatıcı bilgi verilmektedir.

TABLO — VIII

1956 - 1969 DÖNEMİNDE İŞ İSTEYENLER - İŞE YERLEŞTİRİLENLER

Yıllar	İş İsteyenler	İşe Yerleştirilenler	Fark	İşe Yerleştirilenlerin İş İsteyenlere Oranı
1956	49.984	43.469	6.515	%87.0
1960	57.337	47.856	9.481	%83.5
1963	45.429	31.257	14.172	%68.8
1965	35.584	21.506	14.078	%60.4
1967	39.005	23.878	15.127	%61.2
1969	47.954	29.622	18.332	%61.8
Toplam	494.953	353.306	141.647	%71.9

Kaynak : Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Aylık Bülten Eylül - Ekim 1970, S. 80

TABLO—IX

YURT DIŞINA ÇIKAN İŞÇİLERİN YILLARA GÖRE DAĞILIŞI

Yıllar	Yurt Dışına Çıkan İşçi Sayısı
1961	1476
1962	11185
1963	30328
1964	66176
1965	51520
1966	34410
1967	8947
1968	43204
1969	103975
Toplam	351221

Kaynak : 1 — İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü 1967 yılı Çalışma Raporu Ek İstatistik No. 14

2 — İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü 1969 yılı Çalışma Raporu Ek İstatistik No. 14

Tabloda gösterildiği şekilde 1961 yılında yurt dışına sadece 1476 işçi çıktığı halde, bu sayı 1969 yılında 103.975 e yükselmiştir. Dokuz yıllık bir sürede yurt dışına çıkan işçilerin toplam sayısı 351.221 dir.

Yurt dışına çıkan işçilerin sayısı günden güne artarken dışarı çıkmak için sıra bekleyenlerin sayısı da korkunç bir değere ulaşmıştır. 1965 yılı Mart ayı sonunda sıra bekleyenlerin sayısı 511 766 kişiydi bu değer 1969 yılı Martayı sonunda 1 458 711 e yükselmiş bulunuyor.

Buraya kadar verdiğimiz değerler, ülkemizdeki korkunç işsizlik ve pahalılık sorununu somut olarak gözler önüne seriyor. Bu temel sorunun çözümlenebilmesi, dar ve sabit gelirli kitlelerin insanca yaşayabilmeleri içinse 1961 Anayasasının öngördüğü tüm reformların biran önce gerçekleştirilmeleri zorunludur.

MERKEZİ BETON İMAL TESİSLERİ

Nuri TÜMBEK
İnşaat Mühendisi

ÖNSÖZ : İktisadî, sosyal sebepler ve büyük şehirlerde yaşama isteği yüzünden köyden kentlere olan insan akımı her sene gitgide artmakta, bu artış bilhassa büyük şehirlerimizde diğer şehirlerimize nazaran çok fazla olmaktadır. Çalışma ve iş bulma ortamının büyük şehirlerimizde fazla olması sebebiyle bu akım hızlanmakta, yurdun her köşesinden kentlere bir nüfus boşalması meydana gelmektedir.

İş bulup çalışan, büyük şehirlerin bir parçası olan bu insanlar kendilerini barındıracak kendi malı bir eve sahip olmayı veya Anadolu'daki ailesini de yanına getirip kira ile de olsa bir çatı altına girmeyi arzulamata, zamanla bu arzularını yerine getirmektedir. Bu getiriş, büyük çoğunlukta gecekondu olarak isimlendirilen çok basit, çürük, derme - çatma evler ile olmaktadır. Diğer bir grupta, müteâhhitlerin yaptığı umumiyetle sağlam olmayan çürük yapıları taksit veya peşin almak suretiyle mesken işini halletmek yoluna gitmektedir. Diğer bir grup da kira ile oturmak suretiyle mesken işini halletmektedir. Her ne hal ile olursa olsun, büyük şehirlerimizde mesken yapımı her geçen seneye nazaran büyük bir hızla gayrî müsait bir şekilde artmakta, şehirler genişliyerek il sınırlarını zorlar hale gelmektedir. Bu genişleme birçok amme hizmetlerini çok büyük ölçüde zorlaştırdığı gibi, yapıların inşaat halinde tam bir kontrolünü imkânsız kılmakta dolayısiyle gayrî müsait malzeme ile gayrî müsait yapılar inşa edilmektedir.

Bugün şehirlerimizdeki tek katlı gecekondu tipi inşaatlardan altı yedi katlı inşaatlara kadar, bazı yerlerde daha yüksek katlı inşaatlarda, inşaatların ana iskeleti olan beton iskelet, her türlü teknik bilgi ve tecrübeden yoksun gayrî müsait malzeme ve usul ile imal ve inşa edilmektedirler Bu inşaatların, tabiî âfetler ve zamanla kendi kendilerine ne hallere geldiği ne büyük facialara sebep olduğu hepimizin malûmudur.

Mesken dolayısıyla yapılan inşaatlardan başka büyük şehirlerimizde meydana gelen sanayileşmenin gelişmesi neticesi, birçok fabrikalar yapılmakta ve bu fabrikaların adedi her geçen gün çoğalmaktadır. Ayrıca turistik gayelerle büyük yatırımlar ekseriyetle büyük şehirlerimizde olmakta, turistik tesisler her sene artmaktadır. Bu yapılar ile büyüyen ve yayılan yeni bölgelerin irtibatlarınnı sağlanması için, birçok yeni yolların açılması ve sanat yapılarının yapılması şart olmaktadır.

Büyük şehirlerimizde değişik karakterlerde olan bu yapıların, çok geniş alanlara yayılması ile tam kontrol edilememesi ve muhtelif faktörler sebebiyle esas iskeletlerini teşkil eden betonları, usulünde teknik olarak imal edilmemekte, tabiî âfet ve diğer tehlikelere karşı dayanıksız olmaktadır.

Türkiye'nin bir zelzele bölgesi olması sebebiyle bu yapılar, şiddetli bir zelzele veya tabiat âfetleri ile daima karşı karşıya bulunmaktadırlar. Olması her zaman için mümkün olan şiddetli bir zelzele veya tabiat âfeti karşısında çürük olan bu yapılar sebebiyle maddi ve manevî büyük hasarlar, kayıplar meydana gelebilecektir. Böyle bir facianın maddî ve manevî büyük acısını bütün milletçe çekeceğiz. Acı olan bu durumların meydana gelmemesi için, inşaatların ana iskeletini meydana getiren beton imalâtının, çok titiz bir çalışma sonunda yapılması ve kontrol edilmesi şarttır.

Asrımızda beton imali, birçok Avrupa milletlerinde ve Amerika'da MERKEZİ SİSTEM denilen tesislerde yapılmaktadır. Artık büyük şehirlerimizdeki beton imalini, kurulacak merkezi sistemler ile yapmak kontrol etmek zamanı gelmiş hatta geçmiştir. Bu sistemlerin kurulmasına şimdilik hiç olmazsa üç dört büyük şehirlerimizde başlamak şarttır, elzemdir.

I. BETON İMALİNDE KULLANILAN BETON MALZEMELERİ :

I - 1. Çimento :

Memleketimizdeki inşaatlarda çoğunlukla Normal Portland Çimentosu kullanılmaktadır. Çimento fabrikalarının istihsal ettikleri çimentolar, Avrupa standartlarına yakın ve uygun olup hemen hemen bütün ihtiyacımızı karşılayabilmektedir. Muhtelif şehirlerimizdeki çimento fabrikalarının çimento evsâfları aşağı yukarı biribirine uymaktadır. Yeni yeni çimento fabrikalarının açılışları, istihsale geçişleri hızla devam etmektedir. Dış ülkelere çimento ihracatı başlamıştır, ileriki yıllarda memleket ihtiyacının fazlası, daha çok olarak ihraç yolu ile sarfedilmek imkânını bulacaktır.

Bazı inşaatlarda kullanılmak üzere çimento fabrikalarına hususi çimento siparişleri yapılarak, Super Portland Çimentosu, Alüminli Çimento, Cûruf Çimentosu gibi çimentoların istihsal edilebilmesi her zaman için mümkün olabilmektedir. Hususi özelliklere haiz bu çimentolar inşaatlarda kullanılmakta ihtiyaca ve isteğe cevap vermektedir. Çimento fabrikaları hususi özellik gösteren çeşitli karakterlerdeki çimentoları istihsal ettikten sonra tekrardan Normal Portland Çimento istihsaline dönmektedirler.

I - 2. Beton Agregası :

İnşaatlarda beton imalinde kullanılan agregaları tasnifliyecek olursak başlıcalarının;

Dere Tûvenan Malzemesi,
Deniz Tûvenan Malzemesi,
Dere Çakılı,
Deniz Çakılı,
Göl Çakılı,
Dere Kumu,
Deniz Kumu,
Göl Kumu,
Ocak Taşı,

vs. olduğunu görürüz.

I - 3. Beton Karışım Suyu

Beton karışım suyunun seçimi de çok önemli olup, beton imali için zararlı olmayan suların kullanılması lâzımdır. Memleketimizde beton imallerinde kullanılan sular umumiyetle evsafa uygun sulardır.

I - 4. Beton Katkı Maddeleri :

Beton katkı maddeleri, beton imalinin bazı hususiyet isteyen halleri ile inşaat kolaylığı ve hava şartları bakımından kullanılmaktadır. Kullanılmakta olan beton katkı maddelerini tasnifliyecek olursak, başlıcalarının;

Priz Geciktiren Katkı Maddeleri,
Priz Çabuklaştıran Katkı Maddeleri,
Hava Kabarcıklı Katkı Maddeleri,
Geçirimsizlik Temin Eden Katkı Maddeleri,

Don Tesirlerini Azaltıcı Katkı Maddeleri,

. . . . ,

. . . . ,

olduğunu görürüz.

Katkı maddelerinin çoğu umumiyetle beton mukavemetlerini bir miktar (% 25'şe kadar) arttırmaktadır. Yalnız beton katkı maddelerini beton imalinde kullanmadan evvel lüzumlu laboratuvar tecrübelerini yapmak, beton karışımına girecek miktarını tesbit etmek, betondaki tesirlerini görmek lâzımdır.

II. BÜYÜK ŞEHİRLERDEKİ BETON İMALİ, KONTROLU VE MUKAYESESİ :

Beton imali yukarıda izah edilen malzemeler ile, muhtelif şekillerde olmaktadır. Büyük şehirlerimizde beton umumiyetle sekiz değişik tarzda imal edilmektedir :

1 — Denizden getirilen tuvenan agrega, deniz kumu ile imal,

2 — Denizden getirilen tuvenan agrega, kum ve kırma taş ile imal,

3 — Çok nadir olarak ocak kırma taş ve deniz kumu veya dere kumu ile beton imali,

4 — Dere tuvenan malzemesi dere kumu ile imal,

5 — Büyük ve yüksek mukavemet istiyen mühim inşaatlarda ise, yıkanmış elenmiş deniz çakılı ve kumu ile beton imali,

6 — Yıkanmış, kırılmış, elenmiş dere çakıl ve kumu ile beton imali (Çok büyük ve mühim inşaatlarda),

7 — Yıkanmış, elenmiş deniz çakılı, kumu ve ocak taşı ile imal (Çok büyük ve mühim inşaatlarda),

8 — Dere tuvenan malzemesi, dere kumu ve ocak taşı mıcırı ile beton imali.

Betonu meydana getiren agrega ve çimentonun karıştırılması umumiyetle elle insan kuvveti ile yapılmaktadır. Bugün büyük şehirlerimizdeki bina inşaatlarının en alçak irtifalısından altı yedi katlı irtifalılarına kadar çoğunda beton karışımı insan kuvveti ile olmakta, beton betoniyerlerle yapılmamaktadır. Bu şekilde zaten gayri müsait beton agregası ile meydana gelen beton, iyi karışmaması sebebiyle de daha kötü olmaktadır. İnsan kuvveti ile olan karışımda çok görülen usul şudur; Getirilen agrega ambar tâbir edilen ölçü kaplarının içine doldurulmakta, üzerlerine muayyen torba çimento atılmakta ondan sonra kürekle aktarma edilirken hortumla veya kova ile karışım suyu verilmektedir. Su rastgele miktarda verilmekte karışım gayrî mütecaniz bir şekilde olmaktadır. Bu şekilde karıştırılan betonun her yeri ayrı ayrı dozajlarda olmaktadır. Bir defa bazı hallerde iki defa aktarılan beton malzemeleri, karışmış farzedilerek inşaat mahalline iptidaî bir şekilde sevk edilmektedir. İptidaî bir şekilde çok kötü kalitede imal edilmiş beton, yapı elemanları kalıplarının içine doldurulmakta, tokmakla da yerleştirilmektedir. Betonun evsafa uygun olmayan gayri mütecaniz agrega ve iptidaî karışım ile meydana gelmesi sebebiyle, poroz homojen ve sağlam olmayan bir yapı meydana çıkmaktadır. Bu yapının tabiî afet veya normal yükler altında ne olacağı zamanla meydana çıkmakta, ya yapı normal yük altında çökmekte veya herhangi bir tabiî afet karşısında çatlamakta veya yerle bir olarak can ve mal kaybına sebep olmaktadır.

Kontrolun kifayetsizliği ve yetersizliği sebebiyle öyle zamanlar olur ki, büyük yapılarda dahi yukarıda izah edilen usulle beton imal ve inşa edilemez. Kontrol teşkilâtımızın az ve kifayetsizliği sebebiyle, bir çığ gibi büyüyen büyük şehirlerimizde ufak ve büyük inşaatların beton imalini kontrol etmek imkânsız olmaktadır. Çok yaygın ve çeşitli inşaatlarda imal edilen çeşitli evsaftaki beton imalinin, teknik şartlara uygun olup olmadığının kontrolu bir ihtisas ve personel meselesidir. Bu kontrol, ancak inşaat müteahhitleri veya sahiplerinin MERKEZİ SİSTEM ile beton imal eden tesislerden alacakları beton iş yapılarını inşa etmeleri ile mümkün olabilir.

Denizden çıkarılan agrega ile imal edilen betonlardan beton numunesi alıp, bunlar üzerinde beton mukavemet tecrübeleri yaptığımız zaman elde edilen ortalama mukavemet değerleri yaklaşık olarak aşağıda gösterilen değerlerde olmaktadır :

Kullanılan Agrega	: Çok kumlu Tuvenan Deniz Malzemesi
Çimento Cinsi	: Normal Portland
Çimento Miktarı (Dozajı)	: 300 Kg./M³
İmal Edilen Betonun Kıvamı	: 1 1/2" ilâ 2 1/2"

Yaklaşık Olarak Ortalama 3 Günlük Küp Başına Mukavemeti : 40 Kg/Cm² - 70 Kg/Cm²
" " " 7 " " " " : 80 " - 110 "
" " " 28 " " " " : 120 " - 170 "

Hiç şüphesiz bu mukavemet değer sınırları tuvenan malzemenin evsafına ve imal edilen betonun imal ediliş tarzına göre bir miktar değişebilmektedir. Umumiyetle bu sınırlar içinde kalmaktadır.

Aynı deniz malzemesinin tatlı suyla yıkanıp, muhtelif ebatlara ayrılmasından ve lama mukavemet değerleri ise yaklaşık olarak aşağıda gösterilen değerlerde olmaktadır :

Mukavemet değerlerinin sınırları kum ve çakılın karışım nisbetlerine, betonun imal ediliş tarzına göre bir miktar değişebilmektedir.

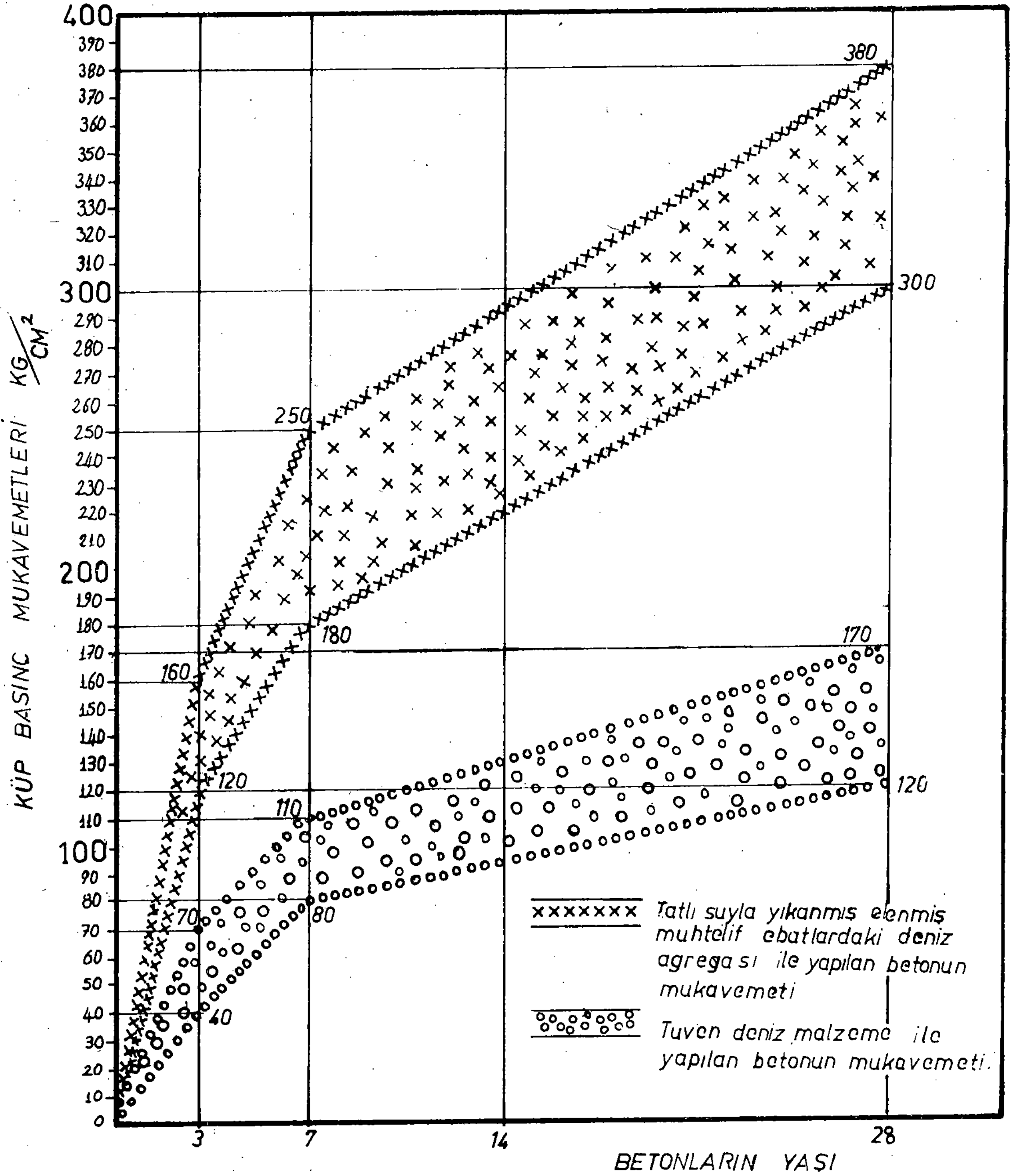
Kullanılan Agrega	: Tatlı suyla yıkanmış, elenmiş, muhtelif ebatlardaki temiz kum ve çakıla ayrılmış deniz tuvenan malzemesi
Çimento Cinsi	: Normal Portland
Çimento Miktarı (Dozajı)	: 300 Kg./M³
İmal Edilen Betonun Kıvamı	: 1 1/2" ilâ 2 1/2"

Yaklaşık Olarak Ortalama 3 Günlük Küp Başına Mukavemeti : 120 Kg/Cm² - 160 Kg/Cm²
" " " 7 " " " " : 180 " - 250 "
" " " 28 " " " " : 300 " - 380 "

laboratuvarda yapılan tecrübelerden sonra karar verilen beton karışımına göre beton imal edildiğinde, bu betondan alınan beton deney numuneleri üzerinde mukavemet tecrübeleri yapıldığı zaman elde edilen orta-

Yukarıda görüldüğü gibi iki tarzla imal edilen betonların 28 günlük küp basınç mukavemetleri arasında muazzam bir fark mevcuttur. Bu fark mukayeseli şekilde aşağıda görülmektedir :

	Küp Basınç Mukavemetleri		
	3 Günlük Kg./Cm²	7 Günlük Kg./Cm²	28 Günlük Kg./Cm²
Çok Kumlu Deniz Tuvenan Malzemesi ile Yapılan Betonun Mukavemetleri	40 - 70	80 - 110	120 - 170
Tatlı Suyla Yıkanmış, Elenmiş Deniz Malzemesi ile Yapılan Betonun Mukavemetleri	120 - 160	180 - 250	300 - 380
İki Betonun Mukavemetleri Arasındaki % Fark	% 200 % 128	% 125 % 127	% 150 % 123

Şekil : 1 —

İki Farklı Betonun Mukavemet Değerleri

Betonda nihaî mukavemet sayabileceğimiz 28 günlük mukavemette; % 150 ilâ % 123 gibi bir fark meydana gelmektedir.

III. MERKEZİ SİSTEM TESİSLERİ İLE BETON İMALİ VE KONTROLU :

III. A) Genel Bilgiler :

Kaliteli ve kontrollu beton imali için merkezi sistemler şarttır. Bugün ileri memleketlerde beton imali çok teknik araştırmalar sonucunda imal edilmekte ve imalât kontrol edilmektedir. Bu şekil imalâtlarda, araştırma laboratuvarlarının rolü çok büyüktür.

Merkezi sistem ile beton imalinde beton başlıca iki usulde olmaktadır :

1. Merkezi sistem tesislerinde sabit bir karıştırıcı (Betoniyer) bulunması : Bu şekildeki sistemlerde, merkezi sistem tesislerine ilâve olarak sabit bir betoniyer karıştırıcı bulunmaktadır. Tartılan beton malzemesi bu betoniyerde karıştırılıp beton yapıldıktan sonra beton, damperli kamyonlara veya transit mixerlere boşaltılır. Bu araçlar vasıtası ile inşaat mahalline sevk edilir. Bu sistem ile beton imalinde beton gözönünde olduğu için beton kıvamı daha iyi sıhhatli kontrol edilir, beton nakli için damperli kamyonlar kullanılabilinir, beton olarak nakli yapacak vasıtalara konulduğundan bir hacim küçülmesi mümkün olmaktadır. Yalnız bu şekilde beton imalinde beton imal hızı, betonun karışması beklendiğinden aşağıda izah edilen sisteme göre azdır.

2. Merkezi sistem tesislerinde sabit bir karıştırıcı (Betoniyerin) bulunmaması : Bu sistemlerde sabit bir beton karıştırıcı kullanılmaz. Tartılan beton malzemesi, doğrudan doğruya transit mixer denilen beton karıştırıcı ve nakledici kamyonların haznesine boşaltılır. Karıştırma işi transit olarak olur. Transit mixer içindeki beton malzemesi inşaat mahilline giderken karışır ve betonu meydana getirir. Bu sistem tesislerin başlıca büyük aavntajları; daha ucuz beton imalini mümkün kılarlar, imalât hızları çok fazladır, uzak mesafelere betonu nakletmek imkânı mevcuttur.

III. B) Merkezi Sistem Tesisleri :

Bu tesisler başlıca dört ana gruptan teşekkül ederler :

III. B - I.) Birinci grup : Agrega, kırma, eleme, yıkama tesisleri; Bu tesislerde üç şekilde olabilmektedir :

III. B - I - 1) Yalnız Kırma Taş Kırma, Eleme Tesisleri :

Bu tesislerde ocaklardan parça halinde çıkarılan ocak taşları primer denilen birinci konkasörde kaba olarak kırılmakta, kırılan taşlar bir elevatörle değişik çapta delikli elek gurubuna gönderilmektedir. Bu elek gurubunda istenilen ebatlarda elenen kırma taşlar muhtelif oluklarla oluk altlarında bulunan silolara veya zemine depo edilmektedir. Bu çalışma ile muhtelif ebatlarda kırma taş elde edilmektedir. Elek grubu üzerinde kalıpta elenemiyen büyüklükteki taşlar sekonder dediğimiz ikinci bir konkasöre gönderilerek, bu iri taşların konkasörde ikinci bir ameliyeden geçmesi temin edilmekte ve bu şekilde daha küçük parçalara ayrılmaktadır. Sekonder konkasörden çıkan kırılmış taşlar bir elevatör ile tekrar elek gurubuna gönderilerek malzemenin tümünün elenmesi temin olunmaktadır.

Elek grubunda eleklerin delik çapları ayarlanarak istenilen ebatlarda kırılmış taş ve taş tozu elde edilir. Konkasörler ve elek grubu kapasitelerine göre günlük kırma taş ve taş tozu elde etmek mümkündür.

III. B - I. 2) Yıkama Eleme Tesisleri :

Bu tesisler elevatörler, elek grubu ve su tesisatından teşekkül etmekte olup dere ve deniz tuvenan malzemelerinin elenip yıkanmasını temin etmektedirler.

Elevatörler ile dere veya deniz tuvenan malzemesi elek grubuna verilir. Elek grubunun muhtelif yerlerine su tazyikle fışkırtılarak dere veya deniz tuvenan malzemelerinin eleklerden yıkanarak geçmesi elenmesi mümkün olmaktadır. Elenen yıkanan beton agregası, muhtelif ebatlardaki oluklarla elek grubunun havalisinde bulunan silolara veya yere akıtılmaktadır.

III. B - I. 3) Kırma Yıkama Eleme Tesisleri :

Bu tesisler üç tesis arasında en ideâli ve rantabl olanıdır. Şöyleki, bu tesislerde ocak taşları kullanıldığı gibi dere ve deniz malzemeleri de aynı kolaylıkla kullanılmakta, kırma, eleme, yıkama manipâlasyonları ile bütün malzemeden faydalanmak imkânı meydana gelmektedir. Merkezi sistemlerde çoğunlukla kullanılan bu tip tesislerdir.

Konkasörler, yerine göre primer ve sekonder olmak üzere bir veya iki adettir. Elavatörler, elek, silo grubu yukarıda izah edi-

len birinci şekilde olduğu gibi olup, ayrıca kırılmış taşı, tuvenan agregayı (dere veya deniz) yıkamak için su tesisatı da bulunmaktadır. Üçüncü şekil olarak izah edilen bu tesis, birinci ve ikinci şekillerde izah edilen tesislerin birleştirilmiş bir şeklidir. Tam mânasiyle komple bir tesistir.

III. B - II) İkinci Grup : Agrega Tartı Tesisleri :

Kırma - Eleme, Eleme - Yıkama veya Kırma - Eleme - Yıkama tesislerinden çıkan muhtelif ebatlardaki agregalar, elavatörler veya diğer mekanik araçlarla tartı silolarına doldurulur. Bu silolardaki agregalardan, beton karışımına girecek miktarlar, tartılmak suretiyle tayin edilir. Tartı tesisleri, ya elle kumanda edilir yahutta elektrikli olup otomatik olarak kumanda edilir. Şurası muhakkak ki otomatik kumanda her bakımdan sıhhatli bir tartıyı verir. Malzemeyi biraz fazla veya biraz eksik tartma mahsuru ortadan kalkar.

Çimento da, ayrı bir kapalı siloda stok edilir ve buradan tartılır. Tartılan muhtelif ebatlardaki agregalar ve çimento tartı sanunda hepsi karışık bir halde bir siloda (boşaltma silosu) toplanırlar. Buradan beton malzemeleri, transit mixerler içine boşaltılır. Su beton döküm yeri yakınsa, tartı yerinde ölçülerek beton malzemesi ile birlikte verilir. Beton döküm yerine yaklaşıldığı zaman veya beton döküm yerinde transit mixerler üzerindeki su silolarından ölçülmek suretiyle verilir. Tartı sistemleri değişik kapasitelerde olup, saatte 10 M^3 lükten 100 M^3 lüğe kadar büyük kapasiteli tartı sistemleri mevcuttur.

III. B - III.) Üçüncü Grup : Beton İmal Edici ve Taşıyıcı Transit Mixerler :

Merkezi sistem beton tesislerinde beton imali umumiyetle transit mixerlerle olur ve beton bu transit mixerlerle taşınır. Mixerler muhtelif kapasitelerde olup umumiyetle 3 ilâ 5 M^3 kapasiteli olanları çok kullanılmaktadır. Transit mixerler, bir kamyon şaşisi ve bu kamyon şasisi üzerinde mihveri etrafında iki yönde dönebilen bir mixer (betoniyer) den meydana gelmiştir. Ayrıca kamyon üzerinde bir su deposu ile kumanda aletleri bulunmaktadır.

Tartı mahallinde tartılan agrega ve çimento transit mixer içine boşaltıldıktan sonra transit mixerler inşaat mahalline hareket ederler. Daha evvelde beton agregalarının rutubet tashihatları yapılmış olacağından transit mixer içine koyulacak su miktarları tayin edilmiştir. Şasi üzerinde kendi mihveri üzerinde dönmek suretiyle transit mixer içindeki agrega ve çimento homojen bir şekilde karışır. İnşaat mahalline yaklaşıldığı zaman ve inşaat mahallinde mixer içine miktarı tayin edilmiş su şoför veya yardımcısı tarafından verilir. Transit mixerlerle gelen beton, mixerlerdeki hususi oluklarla boşaltılır. Boşaltma ameliyesinden sonra transit mixerler tekrardan tartı mahalline hareket ederler. Transit mixerlerin tartı mahalline gidişleri esnasında mixerler içine bir miktar su verilerek içinin yıkanması temin olunur. Tartı mahallinde veya yolda, yıkama suyu boşaltılır ondan sonra tartı altına girilir.

III. B - IV.) Dördüncü Grup : Beton Malzeme Laboratuvarı ve Betonun Kontrolu :

Merkezi sistem beton imalinde betonun ve beton malzemeleri olan agrega, çimento ve suyun kontrolu şarttır. Merkezi sistemlerde talebe göre muhtelif evsafta ve karekterde beton imal edilecektir. Bu betonların malzeme miktarlarının tayini, ve neticeleri hakkında beton imalinden evvel bir fikir sahibi olmak lâzımdır. İstenilen evsafa göre imal edilecek betonun mukavemetlerini bilmek çok önemlidir. Bunun için beton imaline geçilmeden evvel lüzumlu bütün lâboratuvar tecrübelerinin yapılması, çıkan neticelere, tecrübe sonuçlarına göre de muhtelif evsaf ve karekterde betonların, hesaplarının ve düzeltmelerin yapılması gereklidir.

Merkezi sistemlerde sıhhatli beton imali, daima beton malzeme laboratuvarının mevcudiyeti ile mümkün olur. Beton, beton malzeme laboratuvarından tesbit edilen nihaî değerlere göre imal ve kontrol edilir. Beton malzeme laboratuvarında ilk evvelâ, beton karışımında kullanılacak beton malzemelerinin tecrübeleri yapılarak beton için uygunluğu tesbit edilir. Bu tesbitten sonra muhtelif beton hesapları yapılır. Yapılan hesaplara göre laboratuvarda tecrübe betonları imal edilerek mukavemetleri bulunur. Mukavemet değerlerine göre elverişli beton karışımları bulunmuş olunur. Bu uygun karışımların herbiri talebe göre merkezi sistemlerde tatbik edilerek beton imal edilir.

Beton agregasının rutubetine göre yapılacak rutubet tashihatları laboratuvar tarafından hergün hassasiyetle takip edilir, gerekli düzeltmeler merkezi sistemlere tatbik edilerek, istenilen karekterlerde evsâflı beton imal edilmiş olunur.

Beton malzeme laboratuvarının devamlı bir şekilde çalışması, betonun ve beton malzemesinin çok iyi bir şekilde kontrol edilmesini mümkün kılar. Merkezi sistemlerden çıkan betonların aynı karakterlerde olanlarının aynı teknik vasıfta olması mümkün olur. Beton malzeme laboratuvarında başlıca şu tecrübeler yapılabilmektedir :

Elek analizleri, 200 den geçen ince malzeme miktarlarının tayini, birim ağırlık, özgül ağırlık, su emme yüzdeleri, boşluk tayini, dona karşı mukavemet tecrübeleri, aşınma, kil topakları, kömür ve linyit miktarı, organik madde miktarı, çimentonun fiziki tecrübeleri, rutubet tashihatları, beton etüdleri, beton basınç, eğilme, çekme mukavemetlerinin tayini, beton kompasite deneyleri, beton slump deneyi, beton randıman deneyi, beton akış deneyi vs.

Komple teçhizatlı bir beton malzeme lobaratuvarının kontrolu ile, her türlü hava şartlarında çeşitli betonlar imal edilerek beton imalâtı kontrol altında tutulur, böylece bu betonlar ile inşa edilen inşaatların sağlam olması temin olunur. Zaman zaman inşaat mahallinde alınacak beton numuneleri üzerinde yapılacak lüzumlu tecrübeler ile yerinde beton kontrol edilir.

IV. MERKEZİ SİSTEM TESİSLERİNİN SAĞLADIĞI BAŞLICA AVANTAJLAR :

Merkezi sistem tesisleri ile beton imalinde tesislerin sağlıyacağı başlıca avantajlar :

1. Tesislerin sahası üzerinde kurulan beton malzeme laboratuvarı ile beton imalâtı çok titiz bir şekilde kontrol edilir.

2. Bu tesislerin kurulması ile istenilen karekterde ve mukavemetlerde beton imal edilir.

3. Çok yüksek mukavemetli beton imali mümkün olur. İyi cins Normal Portland ile B600 evsafına kadar beton her zaman için imal edilebilir.

4. İnşaatların istenilen sağlamlıkta olması temin edilir.

5. Büyük şehirlerde arsaların çok azalması ve enine, boyuna devamlı genişlemeyi azaltmak için yavaş yavaş gökdelen şeklinde bina inşaatlarının yapılmasına gidileceğinden bu inşaatların emniyetli bir sağlamlıkta inşa edilmesini mümkün kılar.

6. Değişik hava şartlarında beton inşasını temin ederek işde süreklilik sağlar.

7. Beton imalini kontrol altına alır.

8. Çimentoda çok büyük tasarruf sağlar. Aynı basınç mukavemeti için bu tasarruf, iptidaî usulde çok kumlu tuvenan malzeme ile yapılan betonlara nazaran % 100 mertebesindedir.

V. SONUÇ :

Merkezi sistemlerin sağladığı büyük avantajlardan, inşaatların faydalanabilmesi için bir an evvel bu tesislerin büyük şehirlerimizde kurulmasına başlanılması çok yerinde ve isabetli bir karar olacaktır.

ÖZEL YÜKSEK OKUL ÜCRETLERİ VE BU OKULLARI İŞLETENLERİN KAZANÇLARI

Lâtif MUTLU (*)

Özel Yüksek Okulların, Cemiyetimizin yararına olmayan bir Eğitim yapmakta oldukları Anayasa Mahkemesinin 625 sayılı Kanunun bazı maddelerini iptal eden kararının gerekçesi ile de kesinleşmiş bulunmaktadır.

9 Temmuz 1971 gününden sonra, Hukuki varlıkları son bulacak olan bu okullarda okuyan 50.000 kadar öğrencinin müktesap haklarının kaybolmaması için Millî Eğitim Bakanığında bazı çalışmalar yapılmakta ve bu arada bazı okulların bedellerinin verilerek devletleştirileceği de bildirilmektedir.

625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 2 nci maddesi gereğince bu okullar üzerindeki denetim ve gözetimini gereği gibi yapmayan ve Kanunda, 6 ay içinde çıkarılması şart koşulan "Tüzükler" i zamanında çıkarmayan Millî Eğitim Bakanlığının bu okul kurucularının haksız ve sebepsiz yere büyük servetler elde etmelerine sebebiyet verdiğini görmekteyiz.

Özel Yüksek Okullardaki bozuk eğitim hakkında çok şeyler yazılıp söylendiği için bu konuya temas etmeden, bu yazımızla sadece bu okullarda okuyan onbinerce öğrencinin, 625 sayılı Kanunun âmir hükümlerine rağmen nasıl sömürüldüklerini inceleyeceğiz.

625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun, okul ücretleri ve bu okulların mali kontroluna dair maddelerinde :

1) Kanunun 10 maddesinin son fıkrası :
"Öğretime başlama izni alınmadıkça Kurum öğrenci kaydı yapamaz"

2) 31 inci maddenin 1 nci fıkrası :
"Özel öğretim kurumları ücretlerinin hangi esaslara göre tesbit ve tayin olunacağı tüzükle belirtilir"

3) 44 üncü madde :
"Amaç ve faaliyetleri arasında özel öğretim kurumu işletmeciliği bulunan tesislerin teftiş makamı Millî Eğitim Bakanlığıdır. Bu tesis, Dernek ve Şirketlerin İşletmecilikle ilgili her nevi işlem, karar, faaliyet ve evrakını teftiş ve denetlemeye ve bu kurumların toplantılarında Hükümet Komseri bulundurmaya Mili Eğitim Bakanlığı yetkilidir."

Emredici ve menedici hükümler bulunmasına rağmen, Bakanlık bu hususlar üzerine hiç eğilmemiş ve ekseriya bu maddelere aykırı davranışlara gözyumar duruma düşmüştür.

Özel yüksek okul işleten kurumların, yukarıda kaydettiğimiz, 625 sayılı Kanunun üç maddesine aykırı davranışlarını ayrı ayrı ele alarak inceliyelim.

1 — "Öğretime başlama izni alınmadıkça kurum öğrenci kaydı yapamaz."

Bir özel yüksek okul açıp işletmek için Millî Eğitim Bakanlığından biri (Kurum açma), diğeri (Eğitime Başlama) izni olmak üzere iki ayrı müsaadenin alınması gerekmektedir.

Kanunun 8 inci maddesi gereğince, Özel Yüksek Okul olmaya elverişli bir bina bulan ve bu binanın, tapusu veya kira sözleşmesini ibraz eden kimseye, bu yerde özel okul açma müsaadesi verilmektedir.

Kurum açma müsaadesi alan kurucu, bu yerde eğitime başlamak ve öğrenci kaydedebilmek için, Kanunun 10 maddesi gereğince,

a) Ders araç ve gereçlerini,
b) Lâboratuvarlarını
c) Kitaplığını
d) Beden eğitimi tesislerini
e) Okulun diğer demirbaşları ile kadrosunu, tamamlaması ve bu maksatla bir yatırım yapması gerekir.

(*) Özel Yüksek Okul Kurucusu ve Yöneticisi

Bir çok kurucular, Milli Eğitim Bakanlığının himayesine sığınarak (Esasen bu yatırımı yapacak sermayeleri olmadığı için) kurum açma müsaadesi alır almaz, hemen öğrenci kaydına başlamakta ve gerekli sermayeyi öğrencilerden aldıkları okul taksitleri ile temin etmektedirler.

Örneğin, 100.000 lira sermaye ile bir Özel Eczacılık Yüksek Okulu açmak için ortaya çıkan şirket, bu para ile kiraladığı binayı Milli Eğitim Bakanlığına göstererek, bu yerde okul açma müsaadesi almaktadır. Özel Eczacılık Okulu için lüzumlu laboratuvar ve ders araç ve gereçleri ile diğer demirbaşları için 1.000.000 liradan fazla yatırıma ihtiyaç vardır. Kurucu, elindeki yüz bin lira sermayeyi binanın 6 aylık kirası olarak elden çıkarmıştır. Bunun için yapılacak iş, Milli Eğitim Bakanığının bilgisi dışında, Kanunun 10 uncu maddesindeki âmir hükme rağmen henüz kurulmamış bir okula öğrenci kaydedip para toplamaya kalmaktadır. Nitekim bu yolla bir çok özel yüksek okulun, kanunsuz ve haksız iktisaplarda bulunduğunu görmekteyiz. Bunlar müşteri parası ile kurulan bir ticarethane durumundadır.

Yüzbin lira gibi küçük bir sermaye ile kurulan özel okul işleticisi şirket ilk yıl değeri bir milyondan fazla olan laboratuvar ve tesisleri karşılıksız olarak ele geçirmekte ve daha sonraki yıl, masrafları azalacağı için kârları bir kaç milyonu bulmaktadır. Böylece, dünyada en kazançlı iş olan petrol işletmeciliğinde, kâr oranı % 25, ilâç sanayiinde % 20 olduğu halde özel okul işletmeciliğinde % 200, hatta bazan % 1000 oranını bulmaktadır. Hem de kanunları çiğneyerek ve haksız iktisapta bulunarak.

2 — 625 sayılı Kanunun 31. maddesi 1 nci fıkrası :

"Özel Öğretim Kurumları ücretlerinin hangi esaslara göre tesbit ve tayin olunacağı tüzükle belirtilir.." demektedir.

6 ay içinde çıkarılması Kanun hükmü olduğu halde aradan 6 yıl geçmesine rağmen böyle bir Tüzük çıkarılmamıştır.

Ücretlerin tesbit işi İl Millî Eğitim Müdürlükleri ile Valilikler tarafından yapılmıştır. Öğrencilerden alınacak ücretlerin hangi esaslara göre tesbit edileceği belli olmadığından, illerde bu tesbiti yapan komisyonlar, özel okul işletenlere danışmakta ve onlardan aldıkları bilgilere göre ücretleri tesbit etmektedirler. Bu şekilde yüksek olarak tesbit edilen ücretler, özel okul kurucularını bir yılda milyoner yapmakta ve okuma arzusu ile dolu gençlerimizin ailelerini de müşkül duruma sokmaktadır. 3.000 lira olarak tesbit edilen bir özel yüksek okulda, öğrenciden alınan bu paranın ancak 800 lirası öğretim masrafı olarak harcanmakta ve 2.200 lirası da kurucuya kâr olarak kalmaktadır. Bu okullarda alınan paranın ancak % 25 i masraf olarak sarfedilmekte ve % 75 i kâr olarak kalmaktadır.

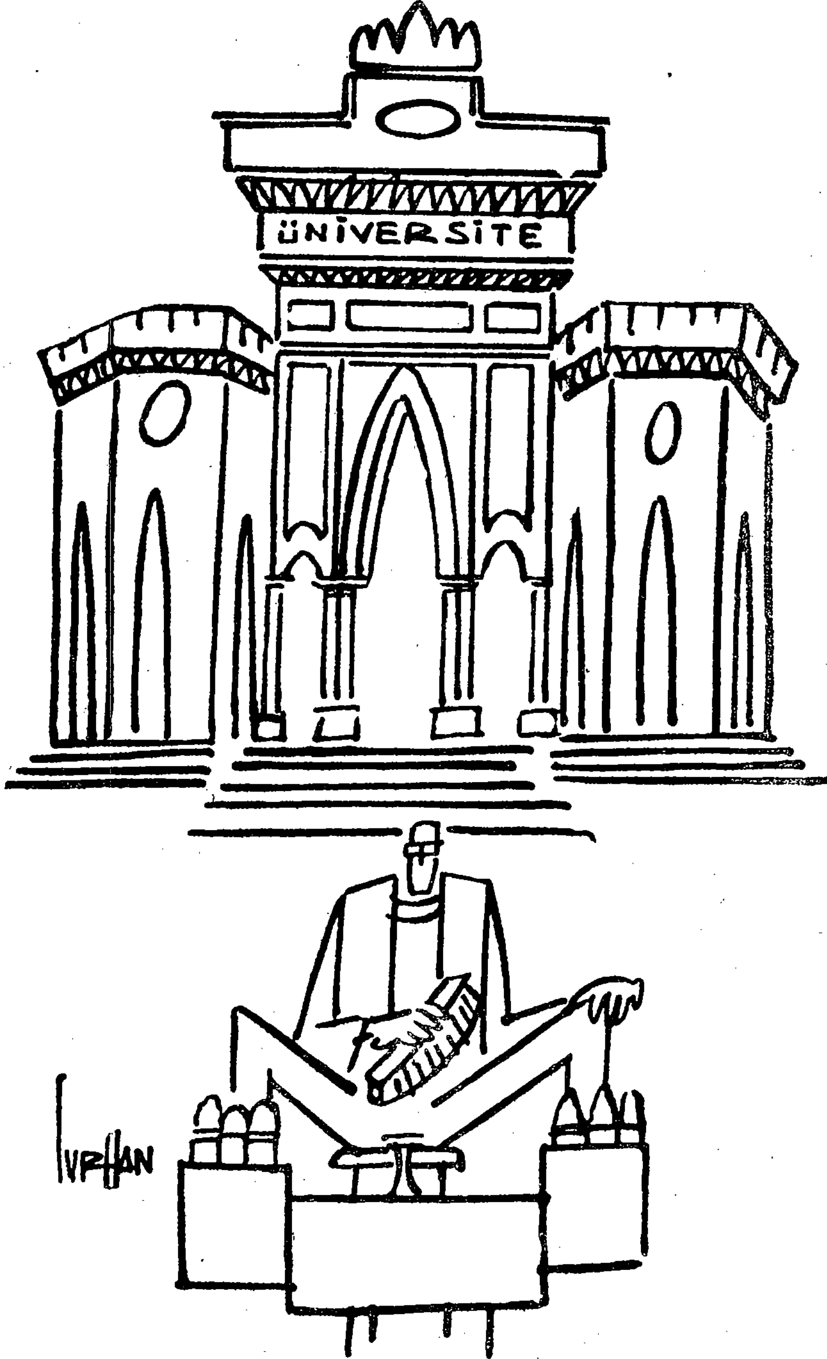
3 — 625 sayılı Kanunun 44 üncü maddesi :

"Amaç ve faaliyetleri arasında özel öğretim kurumu işletmeciliği bulunan tesislerin teftiş makamı Millî Eğitim Bakanlığıdır. Bu tesis, dernek ve şirketlerin işletmecilikle ilgili hernevi işlem karar, faaliyet ve evrakını teftiş ve denetlemeye ve bu kurumların toplantılarında Hükümet Komseri bulundurmaya Millî Eğitim Bakanlığı yetkilidir."

Kanunla belirtilen bu yetkiyi Milli Eğitim Bakanlığı hiç kullanmamıştır. Şayet yetkili elemanlar vasıtasıyla gerekli denetlemeler yapılıp ve toplantılarına iştirak edilse idi, 100.000 lira ile kurulan bir şirketin beş yılda 30.000.000 liralık servetleri nasıl Kanunsuz olarak ele geçirdiğini görecek ve bunu önleyici tedbirler alacaktı.

Millî Eğitim Bakanlığında Özel Okulların devletleştirilmesinin yapıldığı şu günlerde bu konunun üzerine yetkili kişilerin eğileceğini ummaktayız. Böylece fakir öğrencilerin zararına, özel okul işleticilerinin eline haksız ve kanunsuz olarak geçen sermayelerin geç te olsa hakiki sahiplerine intikali için gereğinin yapılması ile haksızlık ortadan kaldırılacaktır.

ÖZEL YÜKSEK OKUL ÖĞRENCİLERİ FAKÜLTE VE AKADEMİLERE PARALI OLARAK DEVAM EDECEK... (EĞİTİM BAKANININ DEMECİNDEN)

ÖĞRENCİ — ANLAŞILAN, TAKSİTLERİ ÖDEYEBİLMEK İÇİN BOYACILIĞA DEVAM EDECEĞİZ...

Turhan Selçuk

İHALE DIŞINDA YAPILAN İŞLER (*)

Fikret ULUDAMAR (**)

İşlemleri 1050 sayılı Genel Muhasebe Kanunu ile 2490 sayılı Artırma Eksiltme ve İhale Kanunu hükümlerine tâbi bulunan dairelerce bağıtlanan inşaat sözleşmeleri upgulanırken, zorunlu görülen değişiklikler sonunda üstenciye ihale bedelinin yüzde yirmisi oranında fazla iş yaptırılabilir. Bu oranı aşan değişiklikler için Genel Muhasebe Kanununun 135 nci ve 2490 sayılı Kanunun 9 uncu maddeleri uyarınca ilgili idarenin asıl sözleşmeyi feshedip yeniden bütün iş için ihale ve sözleşme yapması gereklidir. Ancak. 2490 sayılı Kanunun 19 ncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre temel işlerinden doğan artışlar sonucu yüzde yirmi oranı aşılsa da, işin önemi ve ivedi oluşu göz önünde tutularak pazarlık yolu ile sözleşme miktarını artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Söz konusu yetki, inşaat işlerine ilişkin ihale bedellerinin yüzde yirmisinden fazla iş yaptırılamıyacağı kuralının bir istisnasıdır.

Ana kural olarak ihale bedelleri dışında yapılacak işler için tanınan oran yüzde yirmi ise de; işlemleri, sonradan çıkarılan hükümler ile 1050 ve 2490 sayılı Kanunların tüm ya da bir kısım hükümleri dışında tutulan bazı daireler tarafından, ihale bedellerine göre üstencilere yüzde yirminin üstünde yüzde otuz veya yüzde elli gibi oranlarda fazla iş yaptırılıp bedelinin ödenmesine olanak sağlanmıştır.

Bir inşaat işi bitirilip geçici kabul işlemi yapıldıktan sonra, kesin hesap sonucunda yüzde yirmi veya özel hükümler ile tanınan yüzde oranları dşında iş yaptırıldığı anlaşılırsa, üstencilere bu işlerin bedelleri ödenmeli midir? ,

Kuramsal olarak ihale bedelleri ve bu bedellerin belli yüzdeleri dışında iş yapılmaması gerekir. Çünkü inşaat ihaleleri yapılmadan önce yetkili elemanlar tarafından yeterli incelemeler yapılmış; projeler, inşaatın yeri ve özellikleri, inşaatta kullanılacak malzemeye ait ocak ve fabrikalar ile taşıma koşulları göz önünde tutularak inşaatın yaklaşık olarak maliyetini gösterir keşif çizelgeleri düzenlenmiştir. Sonradan keşif bedellerine eklenen belli yüzdeler de idarelerce gerekli görülen değişiklikleri ve keşiflerinde görülmesi mümkün bulunan yanılma paylarını karşılayacaktır. Bu bakımdan normal koşullar altında inşaat işlerinin belli ihale bedelleri ve bu bedellere eklenebilen yüzdeler içerisinde tamamlanması beklenir.

Ayrıca, Bayındırlık İşleri Genel Şartlaşmasının 32 nci maddesi uyarınca inşaat yerlerinde tutulan ve yapılan işlerin tüm dökümünü günü gününe gösteren yevmiye veya ataşman defterleri de her gün inşaatın hangi düzeyde bulunduğu konusunda yeterli bilgileri verecek durumdadır. İnşaatı kontrol eden teknik eleman tarafından tutulan ve üstencinin imzalamak zorunda bulunduğu yevmiye veya ataşman defterleri, küçük bir inceleme sonucu gerek üstenciye gerekse kontrolluk görevi yapan teknik elemana inceleme gününe kadar yapılan işlere ait tutarların, ihale bedeli sınırları veya bu sınırlar dışındaki belli oranlar içinde bulunup bulunmadığı konusunda kesin bir bilgi verecektir. Bu durum karşısında iyi niyetli bir üstenci ve görevine bağlı bir kontrol elemanı için belli yüzde sınırlarının aşılması söz konusu olamaz.

UYGULAMADA DURUM

Ancak, kurumsal olarak açıklanan bu duruma karşın uygulamada inşaata ilişkin kesin hakediş raporları düzenlenirken ihale

(*) Üyelerimize yararlı olacağı düşüncesiyle Sayıştay Denetçileri Derneği Meslek Dergisi yıl 2, sayı 8 den aynen alarak yayınlamaktayız.

(**) Sayıştay Daireler Kurulu Raportörü

bedellerine göre belli yüzdelerin aşıldığı görülmektedir. Belli yüzdelerin aşılmasında ilk akla gelen nedenler şunlar olabilir :

a) Keşif çizelgelerine gereken önemin verilmemesi ve bu çizelgelerin yeterli incelemeler yapılmaksızın veya yetersiz elemanlarca hazırlanması,

b) İnşaat yerinde yevmiye veya ataşman defterlerinin düzenli tutulmaması,

c) Üstenci ve kontrol elemanı tarafından zaman zaman yevmiye veya ataşman defterlerinin incelenerek inşaat durumunun saptanmaması,

d) İlgili idarenin yetkilisi tarafından verilen emirler uyarınca fazla iş yaptırılması,

e) Üstencinin, bilerek belli yüzde oranları dışında iş yapması.

İhale bedellerin eklenen belli yüzdelerin dışında yapılan ya da yaptırılan ve kesin hesaptan sonra bir olup bitti biçiminde ortaya çıken işlere ilişkin bedellerin ödenmesi, önemli bir sorun olarak üstenciyi ve idareyi uğraştırmaktadır.

Uygulamada bazen söz konusu fazla iş bedelleri ödenmemekte, kesin hakediş tutarından düşülmektedir. Kesin hakediş raporundan düşülen bu farklar az ise üstenci de bu konu üzerinde durmamakta, sorun böylece kapanmaktadır.

İşlemleri 1050 ve 2490 sayılı Kanunlar hükümlerine bağlı bulunmayan bazı idareler ise, söz konusu fazla iş bedellerini, yetkili makamdan alınan onaya dayanarak "kesin hesap fazlası" gibi isimler altında ve ihale bedelinin belli bir yüzdesi tutarına kadar ödemektedir.

Bazan da, belli yüzdeler dışına taşan fazla iş bedelleri, üstenci ile idare arasında anlaşmazlık konusu olmaktadır. Genel bütçe içindeki daireler tarafından bu gibi durumlarda Maliye Vekâleti Başhukuk Müşavirliğinin ve Muhakemat Umum Müdürlüğünün vazifelerine, Devlet dâvalarının takibi usullerine ve merkez ve vilâyetler kadrolarında bazı değişiklikler yapılmasına dair olan 4353 sayılı Kanunun 31 nci maddesi uyarınca bir sulhname hazırlanıp gerekli işlemler tamamlandıktan sonra ödeme yapılmaktadır. Sözü edilen hükme göre Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirinin uygun görüşünü alan bakanlıklar onbin liraya kadar olan ödemelere yetkilidir. Bu miktarı aşan ödemeler için Danıştay'ın uygun görüşü üzerine Maliye Bakanlığınca Bakanlar Kurulundan karar çıkartılması gerekmektedir.

Ancak, üstenci ile idare arasında bir anlaşmaya varılamaması sonucu, üstencinin yetkili ve görevli yargı organlarına başvurması da mümkündür.

BÜTÇELER YÖNÜNDEN GÜÇLÜKLER

Gerek üstenci gerekse ilgili daire için sıkıntılı durumlar yaratan bu sorun, ayrıca idare için bütçeye ilişkin güçlükler de çıkarabilecek niteliktedir. Belli yüzdeler dışına taşan işlerin bedelleri, inşaatın bittiği yıl bütçesinden ödenirse, o yıl bütçesi ile öngörülen diğer hizmetler, fazla işlere harcanan ödenek oranında aksayıp geri kalabilir. Eğer fazla işlere ait bedeller inşaatın bittiği yıldan sonraki yıllarda ödenirse, bütçelerin (Geçen yıllar borçları) bölümlerinden ödenek temin edilmesi gerekir. Ancak, Genel Muhasebe Kanununun 92 nci maddesi uyarınca bu ödeneğin sağlanabilmesi için borcun ait olduğu yıl bütçesindeki tertibinde karşılığının bulunması ve beş yıllık zaman aşımı süresinin geçmemiş olması şarttır.

Uygulamada böylece birçok pürüzler doğuran söz konusu ödemelerin yapılmasına dayanak olacak açık ve kesin hükümler de yoktur.

1050 VE 2490 SAYILI KANUNLARA GÖRE

1050 sayılı kanunun 135 nci ve 2490 sayılı kanunun 19 ncu maddelerinde, ihale bedelinin yüzde yirmisi dışında iş yaptırılamıyacağı açık ve seçik olarak belirtilmiştir. Bu maddelerde, ihale bedelinin yüzde yirmisi dışında yaptırılan işlerin bedellerinin ödenmesine dayanak olacak en küçük bir işaret yoktur. Bu yolda bir hüküm de bu maddelerde bulunamaz. Çünkü Kanun koyucu, İhale bedelinin yüzde yirmisi dışına çıkılmasını kabul etmemiştir. Fakat iş bedellerinin ödenmesini kabul etmek, Kanun koyucu için açık bir çelişme olurdu. Bayındırlık İşleri Genel Şartlaşmasının (İnşaat miktarının artma ve eksilmesi) başlığını taşıyan 30 ncu maddesinde de, değiştirilen veya eklenen iş, yüzde yirmi oranını geçerse, 1050 sayılı Kanunun 135 inci ve 2490 sayılı Kanunun 19 uncu maddelerine göre işlem yapılacağı hükme bağlanmış; belli yüzdeyi aşan işlere ait bedellerin ödenmesi konusuna yer verilmemiş, böylece çelişmeye düşülmemiştir.

Genel Muhasebe Kanununun 5209 sayılı Kanunla değiştirilen 50 nci maddesine göre bakanlar, bütçe ile verilen ödeneklerden fazla yüklenme ve harcamalarda bulunamazlar. Bu hüküm de, söz konusu fazla iş bedellerinin ödenmesi konusunda ayrı ve önemli bir engeldir.

BORÇLAR KANUNUNA GÖRE

İdare ile üstenci arasında bağıtlanan inşaat sözleşmelerinde ihale bedelleri belirtilmekte, ihale bedelleri dışında en çok yüzde kaç oranında değişiklik veya iş yaptırılacağı hükme bağlanmakta ve genel olarak inşaat için önemli sayılan belli malzemede fiyat artışı olursa fiyat farklarının, ihale bedeline eklenmeksizin ihale bedeli dışında üstenciye ödeneceği hükmü sözleşmelere konulmaktadır. İnşaat sözleşmelerinde ihale bedellerinin belli yüzdeleri dışında işler yaptırılıp bedellerin ödeneceğini gösteren hükümler yoktur. Böyle hükümlerin konulması mümkün de değildir. Çünkü böyle bir hüküm hem kanunlara aykırı düşer hem de sözleşmelerdeki ihale bedellerine ilişkin hükümlerle çelişir.

İnşaat sözleşmeleri ile idare ve üstencinin karşılıklı hakları, borçları ve yetkileri belirli bulunduğuna göre; belli yüzdelerin dışında yapılan fazla işler için Borçlar Kanununun (vekâleti olmadan başkası hesabına tasarruf) konusuna ilişkin 410-415 inci maddelerinin uygulanması düşünülemez.

Borçlar Kanununun, (Haksız muamelelerden doğan borçlar) başlığını taşıyan 41 inci maddesine göre: (Gerek kasten gerek ihmal ve teseyyüp yahut tedbirsizlik ile haksız bir surette diğer kimseye bir zarar ika eden şahıs o zararın tazminine mecburdur.)

İdarenin kasten, ihmal, teseyyüp ve tedbirsizlik ile fazla iş yaptırarak üstenciye bir zarar ika etmesine normal olarak olanak yoktur. Çünkü üstenci inşaat süresinde her gün, işlerin hangi düzeyde bulunduğunu bilecek durumdadır.

Ancak, ataşman veya yevmiye defterinin, kontrolluk görevini yapan eleman tarafından bilerek veya ihmal sonucu hatalı tutulması, üstencinin de bunu farketmemesi, hatanın kesin hesaplar hazırlanırken yapılan ölçmeler sonucu ortaya çıkması gibi olaylarda hüsnüniyetli üstenci için durumun ayrı açıdan değerlendirilmesi hakkaniyete uygun düşer.

Örnekte olduğu gibi; eğer idare ve idare adına kontrolluk görevini yapan teknik eleman, iyi niyetli üstenciye kasten, ihmal ve teseyyüp veya tedbirsizlik ile belli yüzdeler dışında iş yaptırmış ise, idare için haksız fiilden doğan bir borç söz konusu olabilir, idare bu durumda üstencinin zararını tazmin etmeli ve ödemeden sonra fazla iş yaptırılmasına sebep olan ilgili memurlara karşı rücu hakkını kullanmaıdır.

Borçlar Kanununun haksız bir fiil ile mal iktisabından doğan borçlar başlığı altındaki 61 inci maddesine göre : (Haklı bir sebep olmaksızın âharın zararına mal iktisabeden kimse onu iadeye mecburdur.) Konumuz açısından, normal olarak ilgili idarenin, üstenci zararına mal ve hizmet iktisap etmek için isteği ve bu yönde iradesi yoktur.

Gerçi idarenin mamelekinde bir artma ve üstencinin mamelekinde bir azalma olmaktadır. Bu artma ve azalma arasında nedensellik bağlantısı (İlliyet rabıtası) vardır. Ayrıca, haksız fiiller için kusur önemli iken, haksız iktisapta kusur aranmamaktadır. Üstencinin mamelekindeki azalmaya karşılık idarenin mamelekindeki artış, nedensellik bağlantısı için yeterlidir. Fakat maddedeki, (haklı bir sebep olmaksızın..) koşulu, konumuz için önemlidir. İdarenin mamelekinde çoğalma sağlayan ihale dışı işlerin yapılması için taraflar arasında bir anlaşmanın olmaması veya hiçbir nedenin bulunmaması veya nedenin gerçekleşmemiş olması gerekir. Oysa, idare ile üstenci arasın da bir ana sözleşme, sözleşmeye bağlı şartlaşma, birim fiyatlar, projeler ve diğer ekler vardır. Yapılacak işlerin miktarı, birim fiyatları ve koşulları bellidir. Bunlardan başka, belli yüzdeler dışında iş yapılmayacağını gösterir açık ve kesin kanun hükümleri vardır. Bu bakımdan, fazla işlerin sebepsiz yapıldığı ileri sürülemez. Burada A tarafından satın alınan bir malı, satıcının B ye göndermesine benzer biçimde bir haksız iktisap söz konusu değildir.

Fazla iş yapılması, normal olarak, ataşman veya yevmiye defteri kayıtlarını bilen taraflar arasında kanunlara ve ana sözleşmeye aykırı zımnî bir anlaşmaya dayanmaktadır. Üstenci, sözleşme ve kanun dışı iş yaptığına göre, bunun sonuçlarına katlanmalıdır. Konumuz yönünden, haksız iktisabın en önemli unsuru gerçekleşmemekte, belirli sebep ve konuşullara göre yapı-

lan fazla işlerin tutarları bir olup bitti sonucu konunlara ve sözleşmelere aykırı olarak idarenin patrimuvanına bir bakıma zorla eklenmektedir. Üstencinin patrimuvanından çıkarak idarenin patrimuvanına giren ve fazla işlerden dolayı ortaya çıkan değerlerin genel olarak inşaattan ayrılıp geri verilmesi de mümkün değildir. Bu bakımdan sorun, Borçlar Kanununun haksız bir fiil ile mal iktisabından doğan borçların genel olarak şartlarını gösteren 61 inci maddesinin kapsamına girmemektedir.

Borçlar Kanununun yine haksız bir fiil ile mal iktisabından doğan borçlar başlığı altındaki borç olmayan şeyin ödenmesine ilişkin bir sonraki 62 inci maddesine göre: (Borçlu olmadığı şeyi ihtiyariyle veren kimse, hataen kendisini borçlu zannederek verdiğini isbat etmedikçe onu istirdat edemez.) Konumuz çerçevesinde üstenci, borçlu olmadığı şeyi isteği ile veren kimse durumundadır. Normal olarak kanun hükümlerine ve sözleşmeye göre borçlu olmadığı fazla işi yapan üstenci ne bu işler ile ortaya çıkan şeyleri geri alabilir, ne de fazla iş bedelini isteyebilir. Meğer ki üstenci, fazla işleri, hata edip kendisini borçlu sanarak yapmış olsun. Böyle bir durumda, Borçlar Kanununun sözü edilen 62 inci maddesi uyarınca üstenciye yaptığı fazla işlerin bedeli ödenebilir. Eğer ana yapıdan ayrılmasına olanak varsa, fazla iş sonucu ortaya çıkan şeyin üstenciye geri verilmesi düşünülebilir.

Açıklanan duruma göre; Borçlar Kanununun 41 inci ve 62 inci maddeleri kapsamına girebilecek ender durumlar dışında, borçlar kanunu yönünden de fazla iş bedellerinin üstenciye ödenmesine olanak yoktur. Borçlar Kanununun istisna aktinin hitam sebeplerinden birincisine ilişkin 367 nci maddesine göre : (Yapılan şeyin masrafı, evvelce müteahhit ile takribi bir surette tesbit edilen keşfi, iş sahibinin su'i taksiri olmaksızın çok fazla tecavüz ederse gerek o şeyin imali esnasında gerek imalinden sonra iş sahibi mukaveleyi feshedebilir.) Bu hükmün, 1050 sayılı Kanunun 135 inci ve 2490 sayılı Kanunun 19 ucun maddelerindeki hükümlere yakın ve benzer olduğu görülmektedir.

SONUÇ

İhale bedellerine göre belli yüzdelerin aşılması durumunda gerek idare gerekse üstenci için çözümü güç sorunlar ortaya çıkmakta, taraflar karşı karşıya gelmektedirler. Bu bakımdan, önce ihale bedellerinin belli yüzdeleri dışında iş yapılmasının önüne geçilmelidir. Bunun için de inşaat işlerine ilişkin keşif çizelgeleri, yetkili ve bilgili elemanlara hazırlattırılıp titizlikle incelenmeli; keşif çizelgeleri düzenlenirken inşaatın yeri, özellikleri ve projesi üzerinde önemle durulup yanılma payları başlangıçta en az düzeye düşürülmelidir. Bundan başka ataşman veya yevmiye defterlerinin düzenli ve gerçeğe uygun tutulması; gerek üstencilerin gerekse kontrol elemanlarının, özellikle inşaatın sonuna doğru ataşman veya yevmiye defterlerini sık sık inceleyerek ihale bedellerinin ve belli yüzdelerin aşılıp aşılmadığını izlemeleri; ilgili idarelerce üstencilere belli yüzdeler dışında iş yaptırılmaması, üstencilerin de bile bile belli yüzdeler dışında iş yapmamaları yerinde ve faydalı olur.

Belli yüzdeler dışında yapılan işler bedellerinin üstencilere ödenmesi 1050 ve 2490 sayılı Kanunların ilgili hükümleri karşısında mümkün değildir. Bütçe engelleri de önemlidir.

Genel bütçe içindeki daireler üstenci ile anlaşmak isterlerse sorun, ancak 4353 sayılı Kanunun 31 inci maddesindeki koşullara göre belli makamların uygun görüşleri ve kararları alınarak çözümlenebilir. Genel bütçe dışındaki dairelerin yetkili makamları da özel hükümlerin elverdiği kadar sözü edilen maddedeki çözüm yoluna benzer çözüm yollarına başvurabilirler. Ancak hazırlanacak sulhnamelere, fazla işler için birim fiyatlardaki üstenci kârının ödenmemesi konusunda ayrı bir madde mutlaka konulmalıdır.

Eğer idare ve üstenci fazla işlerin bedelleri için sulh yolu ile anlaşamazlar ve konu yargı organlarına yansırsa sorun. Borçlar Kanunu hükümlerine göre değerlendirilecektir. Borçlar Kanununa göre ise üstenciye fazla işler bedellerinin ödenmesi veya tazminat verilmesi çok güçtür. Bu Kanunun, haksız muamelelerden doğan borçlara ilişkin 41 inci ve haksız fiil ile mal iktisabından doğan borçlar bölümündeki borç olmayan şeyin ödenmesine ilişkin 62 nci maddesi hükümleri ender olaylarda iyi niyetli bazı üstencilerin yaptıkları fazla işlerin bedelleri için ancak uygulanabilir.

odamızdan

BASIN BİLDİRİSİ

18.6.1971

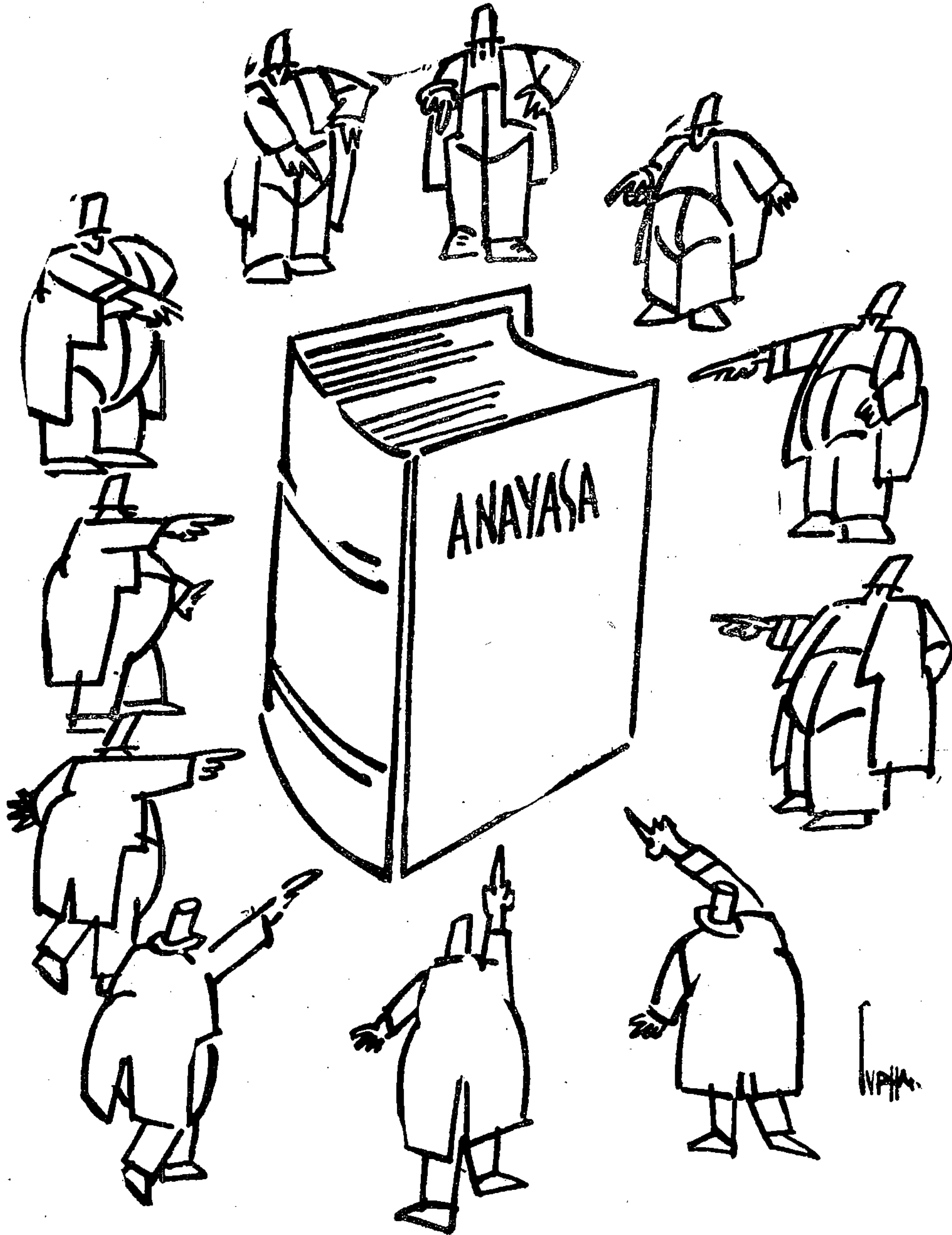
Türkiye'nin sorumluluğunun bilincinde aydın kadroları olarak, getirilmek istenen Anayasa değişikliklerine özünden karşıyız. Çünkü bu değişiklikler Türkiye'mizin geçirdiği en büyük gelişimlerden biri olan 27 Mayıs devrminin temelden inkârı anlamındadır. Kanımıza göre 27 Mayıs, getirdiği siyasi iktidar değişikliğiyle değil, fakat anayasal kurumları ve bizzat Anayasası ile bir devrimdir.

Şunu hatırlatmak isteriz ki Anayasanın öngörüdüğü ve modern çağda halkımızın gereksindiği iktisadî reformlar ve tedbirler getirilmedikçe bu Anayasa değişikliği de istenen "Huzur"u sağlayamıyacak ve değişiklik özlemleri birbirini kovalayacaktır. Kişi özgürlüklerini, işçi ve memurların sendikal haklarını kısıtlayan üniversite ve TRT gibi kurumların özerkliklerini tamamen ortadan kaldıran ve demokrasinin dengeli kuvvetler ayırımı ilkesini yürütme lehine alabildiğine değiştiren bu taslağı Sayın Başbaban "Prensipler bakımından kesin, yazılışı bakımından tam olmayan" şeklinde nitelemekte ve dolayısıyla değişikliğin özü üzerindeki tartışmaların dikkate bile alınmıyacağını söylemektedir. Bunu da gözönüne alarak biz taslağın tartışmasına girmeyi gereksiz buluyor ve ülkemizin içine düştüğü son bunalımın sorumlusunun 27 Mayıs Anayasası değil, fakat onu uygulamamakta direnen iktidarlar olduğunu hatırlatarak, Türkiye'nin toplumsal gelişmesinin çok gerisine düşen bu tür değişiklik tasarılarını benimsiyemiyeceğimizi Sayın halkımıza açıklamayı bugünkü en büyük görevimiz sayıyoruz.

İnanıyor ve biliyoruz ki, halkımız daha iyiye ve daha güzele doğru olan yolunda ilerleyecek ve çağdaş uygarlık düzeyinin haysiyetli ve insanca yaşama çizgisine mutlaka ulaşacaktır.

İnşaat Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu

Kabahat Anayasada değil, onu tam uygulamayan iktidarlardadır (HALİL TUNÇ)

KABAHAT KİMDE?..

Turhan Selçuk

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI DANIŞMA KURULU BAŞKANI İZZETTİN SİLİER'İN BASIN BİLDİRİSİ

Anayasamızı uygulamak sözü ile tepemize çıkan bazı kişiler, açıkça suçlu ilân edilmiş bir heyetle işbirliği yaparak, Anayasamızı ortadan kaldırmak tehdidini savurmaktadırlar. Anayasamız, 1960 öncesi kuşağın ülkemizin büyük sorunlarına çözüm getirecek ortamı hazırlamak için şevkle yoğurdukları bir eserdir. 1960 sonrası kuşak ise onun getirdiği özgürlük havasının, su kadar, ekmek kadar elzem, hatta ondan öte, uğruna ölünür bir emanet olduğunun bilincine varmışlardır. Yaratılan tethiş havası içinde bu iki kuşağın uzun süre sindirilebileceğini düşünmek ham hayaldir.

Öyle anlaşılıyor ki Anayasamızı savunmak için kutsal bir mücadele vermemiz gerekecektir. Türkiye'de bugün kuvvetler dengesini iyi ölçen herkes şunu iyi bilir ki, Anayasamızı ortadan kaldırmaya kimsenin gücü yetmiyecektir. Ordu'nun, kendi eserini yemeye hazır olduğu şeklinde ifade edilmek istenen görüntü gerçek dışıdır.

....

Bir an için, Anayasamızın ilgası anlamındaki değişiklikleri parlamentodan geçirebileceklerini düşünsek dahi orada güçleri tükenecektir ve en kısa sürede Anayasamızı yeniden bağrımıza basmamız mümkün olacaktır. Son yıllarda Türkiye'de hiçbirşey Anayasaya uygun olduğu için kötü olmamıştır. Ama pek çok kötülük Anayasaya aykırı olmasına rağmen yürütülmüştür.

Anayasamız uğruna vereceğimiz mücadele onun gözümüzde daha kutsallaşması, önemini daha iyi idrak etmemizle sona erecektir. Milletimizin sağlam güçlerinin zaferine inanıyor ve güveniyoruz.

Nihat Erim hükümeti "Reformlar yapmak" iddiasıyla işe başlamıştır. Ülkemizde reformların kaynağı ve gerçek reformları yapacak olanların dayanacağı güç Anayasamızdır. Bu kaynağı kurutmakla işe girişmek istiyen hükûmetin, "Reform yapmak" şansı ortadan kalkmıştır. Anayasamıza saygılı, onu gerçekten seven kişilere yerini terketmek üzere, Nihat Erim'i istifaya davet ediyoruz.

A Ç I K L A M A

Odamızın XVII. Genel Kurulunu terketmiş bir gurup tarafından son günlerde çeşitli yollarla, Oda aleyhine açtıkları dâvayı kazandıkları ve yeni bir Genel Kurula gidileceği haberi yayılmaktadır.

XVII. Genel Kurul'un seçtiği bütün organlar görevlerine devam etmektedirler. Yeni bir Genel Kurul çağrısı yapmaya yetkili tek merci Odamız Yönetim Kurulu olup, böyle bir çağrı yapılmamıştır. Ayrıca dâva Yargıtayda devam ettiğinden, ilgili kanun hükümleri uyarınca konuyla ilgili geniş açıklama yapamıyoruz; ancak dâvanın hasım tarafı TMMOB olup, herhangi bir kararın Odamızı doğrudan karşıya alması ve bağlaması olanaksızdır.

Saygılarımızla

Türk ve yabancı uyruklu mühendislerin Türkiye'de çalıştırılma şartlarıyla ilgili olarak Bayındırlık Bakanlığı Müsteşarının iki değişik tarihli yazısı.

BAYINDIRLIK BAKANLIĞI

50 - 105 6077 23.5.1968

Özel Mühendislik veya Mimarlık Okullarından mezun olup da Mühendis ve Mimar Odalarına kayıtları yapılmayanların durumları tetkik edilmiş ve neticede, mahkemeden alınmış bir karar olmadan kanunlara aykırı olarak kayıt yapmayan Odaların verdikleri red kararı bunların 6235 sayılı kanunun kendilerine tahmil ettiği (kayıt etme görevinden) istinkâf ettiklerini göstereceği cihetle usulüne uygun olarak verilmiş diplomalar ile Odalara kayıt için yapılan müracaat ve Odaların red kararları ve tayin için aranan diğer vesikaları ibraz ederek Bakanlığımızdan iş talebinde bulunan Mühendis ve Mimarların bulunması halinde bu gibilerin tayin edilmesinde kanuni bir mahzur görülmediği kanaatına varılmıştır.

Bilgilerinize ve gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

Orhan Göncüoğlu
Müsteşar
Bayındırlık Bakanı Y.
(Resmi Mühür ve İmza)

Dağıtım :

Karayolları Genel Müdürlüğü
Üç Reislik

———oOo———

T. C.
BAYINDIRLIK BAKANLIĞI
Yüksek Fen Heyeti Reisliği

20.5.1971

Sayı : A-03-8/580
Konu : Türk ve yabancı mühendislerin istihdamı hk.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına

İlgi : 23.2.1971 tarih, 8/136 sayılı yazımıza ektir.

Türk ve yabancı uyruklu mühendis ve mimarların Türkiye'de çalışmaları, 6235 (7303) sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu ile tayin ve tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Kanunun 33 üncü maddesinde; Türk uyruklularin, mesleklerinin icrasını iktiza etiren işlerle meşgul olabilmeleri ve meslekî tedrisat yapabilmeleri için, bunların ihtisaslarına uygun bir Mühendis Odasına koydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek hükmü yer almıştır. 34 ve 35 inci maddelerinde de yabancı uyrukluların Odalar Birliği mütalâası ve Bayındırlık Bakanlığının müsaadesile Türkiye'de çalıştırılmalarını hükme bağlamıştır.

Söz konusu Kanunun 38 inci maddesinde ise; "Bu kanunun 33 ve 34 üncü maddelerinde yazılı vecibeleri yerine getirmeyen yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarlar Türkiye'de meslekî faaliyetten men edilir" denilmektedir.

Hal böyle iken, bazı İdare ve Müesseselerin, kanunun bu hükümlerini yerine getirmeden Türk ve yabancı mühendis ve mimar çalıştırdıkları zaman zaman Bakanlığımıza yapılan ihbarlardan anlaşılmaktadır.

6235 sayılı kanunun yukarıda açıklanan maddeleri muvacehesinde suç olan bu davranışa hiç bir veçhile müsaade ve müsamaha edilmemesi hususunun ilgililere duyurulmasının teminini arz ve rica ederim.

İmza
Bayındırlık Bakanı Y.
Orhan Göncüoğlu
Müsteşar

Dağıtım

Bakanlıklara
Üniversitelere
İktisadi D. Teşekküllerine
T.M.M.O.B. ne

Mühendislik alanında yurt dışından sağlayabilecek teknik hizmetlerin ücretleri konusunda Odamızın Merkez Bankası Genel Müdürlüğüne yazdığı yazıyı aşağıda sunuyoruz.

Türkiye Cumhuriyet
Merkez Bankası Genel Müdürlüğü
ANKARA

Sayı : 410 - 1193 - 67/6

3 Haziran 1971

Bilindiği üzere, Maliye Bakanlığının Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 17 Sayılı Karara ilişkin ve "Görülmeyen muameleler"e ait Seri IV, Sıra No. 3 Tebliğinin "Ticaret ve Endüstri" bölümünde, yurdumuzdaki gerçek ve tüzel kişilerin hariçte mukim gerçek ve tüzel kişilerden memleketimizdeki işleri ile ilgili olarak sağladıkları bir takım teknik hizmetler karşılığında ödenen ücretlerin, vergiler ve sosyal mükellefiyetlerin indirilmesi suretiyle bulunacak safi tutarlarından, ilgilinin Türkiye'deki masrafları düşüldükten sonra kalacak tutarı için döviz tahsis ve transfer edilmesi kabul olunmuştur.

Bahis konusu teknik hizmetler için ücret ödenmesini belli esaslara bağlayan ayni tebliğ, "hizmetlinin istihdam gayesine uygun evsafı haiz bulunduğunun, referansların tetkiki suretiyle özel sektör için ilgili meslekî teşekküllerden, ... alınacak belgelerin eklenmesi suretiyle tevsikini ve ..... sayın Bankanıza müracaat edilmesini" şart koşmuştur.

Yurdumuzdaki gerçek ve tüzel kişilerin memleketimizdeki işleri için yurt dışından sağlanması gerekebilecek teknik hizmetleri yerine getiren veya getirenlerin "istihdam gayesine uygun evsafı haiz bulunduğunun" tevsiki işlemi, yerine getirilmesi bahis konusu olan hizmet bir ticari hizmet olmayıp aksine bir teknik hizmet olduğundan, bahis konusu tebliğde yer alan "meslekî teşekküller" in Ticaret Odaları değil ve fakat özel kanunla kurulmuş ve kamu kurumu niteliğinde bir meslekî kuruluş olan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğini teşkil eden, konu ile ilgili, ihtisas odasının olması gerekmektedir.

Bu bakımdan, Odamızın bu konuda kendisinden beklenilen hizmeti yerine getirmeğe hazır olduğunu bilginize sunar ve mühendislik ve mimarlık alanında yurt dışından sağlanabilecek teknik hizmetlerin ücretleri konusunda sözü geçen tebliğ maddesi ile ilgili isteklere muhatap olabilecek olan sayın Bankanız şubelerine keyfiyetin bildirilmesi müsaadelerine arz ederiz.

Saygılarımızla

D U Y U R U

Dışişleri Bakanlığından aldığımız bir yazıyla Senegal Karayollarının bakımında kullanıacak malzeme alımı için bir ihale açıldığını öğrenmiş bulunuyoruz.

Son teklif tarihi 28 Temmuz 1971 olup ilgilenen üyelerimiz, Odamızdan tamamlayıcı bilgi alabilirler.

DEVLET PROJE OFİSİNİN KURULMASI İLE İLGİLİ ODAMIZ GÖRÜŞÜ BİLDİRİLDİ

T. C.
ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Organizasyon ve Metod Müşavirliği
ANKARA

İşaretiniz : 25.5.1971 19/920-93 28813
İşaretimiz :

Yukarıda tarih ve sayısı belirtilen yazınızla istemiş olduğunuz Devlet Proje Ofisi'nin kuruluşu ile ilgili Odamız görüşü genel hatları ile aşağıda belirtilmiştir.

Genel : Yurdumuzda bir çok alanlarda özellikle inşaat mühendisliği sahasında, özel ve devlet kesiminde etkin bir proje ve ilgili bilgi potansiyeli mevcuttur. Ama bu potansiyel güç gerektiği kadar yararlı olamamaktadır. Bunun sebebi mevcut gücün, özel kesimde küçük birimler halinde, dağınık olması, iş devamlılığının olmaması sebebi ile çalışmalarında ihtisaslaşmadan ayrılıp, teşkilâtlanmaya gidememeleri; Devlet kesiminde ise bir çok sebeplerden ihtisaslaşmış projeci elemanların istihdam zorluğu ve hizmet devamlılığının sağlanamaması; proje ile ilgili bilgi birikiminin sistematik olarak değerlendirilmemesi; projeci daireler arasındaki farklı tatbikatlar; yapılmış hizmetlerin değerlendirilerek tekrar kullanılamaması diye özetlenebilir.

Proje yapımında ve değerlendirmesindeki her safhada teknik ve ekonomik kriterler Türkiye şartlarına uymamakta ve aynı hizmet için dahi her kurum tarafından ayrı ayrı ve yetersiz bir şekilde uygulanmaktadır. Türkiye için proje yapımı ile ilgili genel standart ve şartnameler bulunmamaktadır. Ayrıca bu durum ileriye götürücü bir bilgi birikiminin oluşmasını da engellemekte dolayısıyla proje yapımı ve değerlendirilmesi ya yetersiz olmakta ya da yabancılar tarafından yapılmaktadır. Her iki halde de para, zaman ve güç israfı olmaktadır. Bu potansiyelden tam yararlanmak için proje yapım standartlarını ve şartnamelerini geliştirmek ve gerekli denetimi yapmak projelendirme alanında önemli bir gelişmenin kaynağı olacaktır.

Diğer taraftan yurdumuzda gün geçtikçe ihtiyacı daha fazla hissedilen sanayi tesisleri ile ilgili plânlama, fizibilite ve proje safhasında:

— Kuruluş yeri seçimi

— Kapasitelendirme etüdü

— Teknoloji seçimi

— Proses

— Makine konstrüksiyon mühendisliği

hizmetlerinde büyük bir açık vardır. Bu sahada kısa sürede mutlak surette teşkilâtlanmak gerekmektedir.

Bu bakımdan kurulması düşünülen Devlet Proje Ofisi'ne 2 yönlü görev verilmelidir. DPO;

— Bir yandan mevcut potansiyelden en iyi yararlanmak için gerekli ortamı, organizasyonu yaratmak, murakabe ve tanzim işlerini yapmalı;

— Diğer yandan eksiği hissedilen sanayi tesisleri proje hizmetlerinde bizzat teşkilâtlanmalıdır.

DPO nin bütün proje dallarında bilfiil çalışacak tarzda teşkilâtlanmasının görevini tam yerine getirmede zararlı olacağı kanaatindeyiz.

Bu görüşlerin ışığında Devlet Proje Ofisi'nin görevleri üç ana bölümde şöyle sıralanabilir :

1 — Koordinasyon ve karar verme :

Devlet Plânlama Teşkilâtı'na yardımcı olarak ve DPT ile müştereken tespit ettiği esaslarla yatırımcı kuruluşlara (Resmî ve Özel) ait yatırımların, yatırım projelerinin muayyen seviyeden sonra ekonomik ve teknik açıdan D.P.O. tarafından denetlenmesi ve vize edilmesi. (Yatırım programına girecek projelerin bu vizeyi almaları şartı mutlaka aranmalıdır.) Bu tetkik bilhassa projelerin aynı esaslara göre değerlendirilmesi ve öncelik almasına, kaynakların en faydalı şekilde kullanılmasına yardımcı olacaktır. Bu tetkik bütün yatırım projelerinin gerekli etüdlere dayanarak yapılmasının kontrolunu da temin edecektir. Yatırımcı kuruluşların uzun ve kısa vadede yapacağı projelerin programlarının hazırlanmasına yardımcı olmalı ve yön vermelidir.

2 — Proje hizmetlerinin gelişmesini ve mevcut güçten en iyi şekilde faydalanmayı sağlama :

Bu hizmetleri ofisin kendisi yapabileceği gibi ilgili kuruluşlarca yapılmasını ve koordinasyonunu sağlar.

a) Proje yapım ve değerlendirmesinde teknik ve ekonomik standart ve kriterlerin hazırlanmasını sağlamak, mevcutları birleştirmek.

b) Proje ihale sistemini geliştirmek, tip şartnameleri hazırlamak.

c) Çeşitli kurumlar tarafından yapılmış olan "Tip Projeleri" derlemek, geliştirmek ve yaymak.

d) Teknik arşiv dökümantasyon ve etüd merkezi kurmak ve geliştirmek, proje yapımındaki istatistiki bilgilerin genel ve ortak bazlara göre verilmesini sağlamak. Gerekli etüdleri yapmak, doneleri sağlamak.

e) Büro sicilleri ve referans verme işlemini yapan Meslek Odaları'nın çalışmalarını koordine etmek.

3 — Sınai tesisler için müşavir mühendislik bürosu kurmak ve geliştirmek :

Yurdumuzda büyük bir sınai yatırımın bütün teknik ve ekonomik projelendirme hizmetlerini yapacak büro yoktur. Oysa bu alandaki talep büyüktür. Bu yüzden adı geçen hizmet genellikle yabancılar tarafından yüklenilmektedir. D.P.O. bu hizmeti yapacak bir büro nüvesi kurup, geliştirebilir.

Böylesi hizmetler için kurulmuş olan yabancı ortaklı firmaların iktisadi devlet kuruluşlarına ait sermayeleri D.P.O. ya nakledilmeli ve bu firmalar tasfiye edilerek D.P.O. sınai yatırımlar için kuracağı müşavirlik bürosu yerli mühendislik firmalarını koordine bir şekilde çalıştırarak yurdumuz için gerekli bir çok sınai yatırımın baştan sona kadar bütün hizmetlerini yürütmeli ve bu alandaki büyük bir boşluğu doldurmalıdır.

Örgüt Biçimi :

Gerekli koordinasyon, denetim ve esnekliği sağlayabilmek için;

a) D.P.O. Bakanlıklar üstü ve müsteşarlık kademesinde bir kuruluş olmalıdır.

b) Mali karar mercilerinin bu kuruluşun kararları üzerindeki etkileri ve kuruluşun Maliye, Sayıştay gibi kurumlarla olan ilişkileri asgariye indirilmelidir.

c) D.P.O. istediği zaman çeşitli kurumlardan muvakkat olarak eleman alıp, çalıştırabilmelidir. (D.P.T.'de olduğu gibi)

d) D.P.O. nun teknik karar mekanizmasına idari kuruluşlardan kişiler alınmamalıdır.

e) Gerektiğinde teknik konularda yol gösterecek yerli ve yabancı uzmanlardan kurulu bir ya da bir kaç kurul (Board) kurulabilmelidir.

İstihdam :

Kadroların devamlılığı esas kabul edilmelidir.

Devlet Proje Ofisi'nin kilit personeli projeciliği kendine tam anlamıyla meslek edinmiş tecrübeli elemanlardan kurulmuş olmalıdır. Bu elemanların mevcut devlet kuruluşlarından seçiminde isabet ve kuruluşta uzun yıllar kalmaları temin edilmelidir.

657 sayılı Personel Kanunu'nun getirdiği şartlar bu nitelikteki kişileri bir araya toplamaya ve onları uzun yıllar iş başında tutmaya imkân verir gözükmemektedir. Bu açıdan D.P.O. elemanlarının "Sözleşmeli Personel" ya da başka bir usulle, serbest piyasada teşekkül etmiş tecrübeli proje mühendisinin ücretine yakın bir ücretle tatmin edilmeleri gerekmektedir.

Aksi halde D.P.O. devlet organizasyonuna yeni bir bürokratik ağırlık vermekten başka işe yaramıyacaktır.

Bilgilerinize arzederiz.

Saygılarımızla,

DUYURU

RCD programı çerçevesinde Türkiye'de Ekim 1971 ayında yapılması kararlaştırılan "Baraj projelerinin Etüdü ve gözlemleri" seminerinin Hazırlık çalışmalarına Odamızın temsilcisi katılmıştır.

Toplantıya 2 DPT uzmanı, DSİ, EİE ve Topraksu temsilcileri de katılmış, ODTÜ ile TEK temsidcileri gelmemişlerdir.

Açılışı yapan DPT uzmanı bu seminerlerin geçen sene Tahranda yapılan RCD teknik işbirliği toplantısında kararlaştırıldığı, 3 ana konudan :

"Sulama suyunun kullanışı" seminerine İran,

"Komputer programlaması ve kullanışı" seminerine Pakistan ve

"Baraj projelerinin etüdü ve gözlemleri" seminerine Türkiye talip olduğunu belirtmiştir. Üçüncü konuda en yetkili ve tecrübeli memleketin Türkiye olduğunu İran ve Pakistan'ın kabul ettiklerini DPT uzmanı ifade etmiştir.

DPT uzmanı, bu konuda, Türkiye' de birinci derecede DSİ ve sonra Topraksu yetkili olduklarına göre, seminerin organizasyonunu bu idarelerin üzerlerine almalarının doğru olacağını belirttikten sonra salon, personel ve imkân bakımından en uygunu DSİ olacağı kabul edilmiştir. EİE nin de yardımıyla organizasyonun DSİ tarafından yapılması kararlaştırılmıştır.

Konunun çok geniş anlamda tarif edildiği ve Tahrandaki toplantıda ortaya atıldığı sırada daha ayrıntılı bir şekilde tarif edilip edilmediği, bunun seminere verilecek raporların konu itibariyle gruplandırılmasında önemli olabileceği hususunda Galip Aknil, EİE ve DSİ temsilcilerinin yaptığı konuşmalara cevaben DPT uzmanı bu hususun işbu hazırlık toplantılarında organizatör (Türkiye) tarafından tespit edilip diğer ilgili memleketlere bildirileceğini söyledikten sonra şu karara varıldı :

a) Seminerin organizasyonu DSİ ye verilecek,

b) Seminer 1 ilâ 31 Ekim tarihleri arasında Ankara'da DSİ toplantı salonlarında yapılacak, tam tarihin tespitinde 29 Ekim gibi millî bayrama rastlatılmamasına dikkat edilecek,

c) DSİ organizatörlerinin tespit edeceği yakın bir tarihte hazırlık komisyonu tekrar toplanacak ve seminer konularını gruplaştıracak,

d) Raporlar diğer memleketler için adet olduğu veçhile 2 veya 3 ü geçmeyecek, ev sahibi memleket ise en fazla 10 rapor verecek,

e) Ev sahibi memleket raporlarından hiç olmazsa iki üç tanesi genel anlamda memleket raporu olacak, diğerleri münferit konuları ele alabilecek. EİE, DSİ gibi resmi daireler şumullü birer rapor vermeğe çalışacak, talip çıkmazsa bu dairelerden bazı arkadaşlar bu konu ile görevlendirilecek. (Bu son karar EİE temsilcisinin "rapor yazmağa pek talip olan yok" şeklindeki beyanından sonra alınmıştır.)

f) Seminer en fazla 5 gün sürecek şekilde tertiplenecek, arada bir gün bazı büyük ve ilgi çekici inşaatı veya lâboratuvarı dolaşmaya tahsis edilecek. Gökçekaya baraj inşaatı veya DSİ lâboratuvarları mesafe ve zaman bakımından en uygun olduğundan daha fazla üzerinde durulacak. (Bu hususta DPT uzmanlarının Keban inşaatını ziyaret etme teklifi mesafe ve kaybedilecek zaman bakımından uygun bulunmamıştır)

g) Seminer lisansı ingilizce olacak, maddi imkân bulunduğu takdirde dinleyicilerin istifade etmesi bakımından simültane türkçeye tercüme yapılması da sağlanacaktır.

2470 sicil numaralı üyemiz Azmi ÇAĞLAN'ın 4.5.1971 tarihinde vefat ettiğini üzüntüyle bildiririz. Azmi ÇAĞLAN 1933 yılında Marmaris'te doğmuş, 1956 yılında Yıldız Teknik Okulunu bitirmiş ve çeşitli Bayındırlık işlerinde vazife yapmıştır.

İnşaat Mühendisleri Odası ve Türkiye Mühendislik Haberleri merhuma Tanrı'dan rahmet, ailesine ve dostlarına başsağlığı diler.

800 sicil numaralı üyemiz Altun KARSAN'ın 1.6.1971 tarihinde vefat ettiğini üzüntüyle bildiririz. Altun KARSAN 1928 yılında İstanbul'da doğmuş, 1951 yılında İstanbul Teknik Üniversitesini bitirmiş ve çeşitli bayındırlık işlerinde vazife görmüştür.

İnşaat Mühendisleri Odası ve Türkiye Mühendislik Haberleri merhuma Tanrı'dan rahmet, ailesine ve dostlarına başsağlığı diler.

D U Y U R U

20 - 23 Ekim, 1971 tarihleri arasında, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun desteği ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde, "Türkiye' de Deprem Sorunları ve Deprem Mühendisliği" konulu bir sempozyumun tertiplenmiş olduğu ve tebliğ özetlerinin sunulma süresinin 31 Mart 1971' de sona ereceği Bülten de bildirilmiş idi. Bu güne kadar gönderilmiş olan 20 kadar tebliğe ek olarak, 12 Mayıs 1971'de Burdur, 22 Mayıs 1971'de Bingöl ve civarında meydana gelen depremlere ait araştırma ve inceleme sonuçlarının da sempozyuma sunulabilmelerine imkân vermek amacı ile, sempozyumun, 26 - 29 Ocak 1972 tarihleri arasında yapılmak üzere ertelenmesine karar verilmiştir.

Bu durumda, tebliğ özetleri ile tebliğ metinlerinin sunulma sürelerinin sonlarını belirten tarihler de aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Tebliğ özetlerinin sunulması 15 Eylül, 1971

Tebliğ metinlerinin sunulması 30 Kasım, 1971

Sempozyum 26 - 29 Ocak, 1971

Sempozyum'un kesin programı, konu grupları, salonlar ve diğer hususlar sonraki bültenler ile bildirilecektir.

Dr. Mehmet Çelebi
Deprem Sempozyumu
Tertip Komitesi Sekreteri

VI. TEKNİK KONGRE YÜRÜTME KURULUNDAN BİLDİRİLMİŞTİR

İnşaat Mühendisleri Odası XVII. Genel Kurulunda seçilen VI. Teknik Kongre Yürütme Kurulu iş bölümünü yapmış ve Sayın Ergün Toğrol Başkanlık, Sayın Ertan Acaroğlu da Genel Sekreterlik görevlerini almışlardır. Yürütme Kurulunun diğer üyeleri Sayın Erhan Karaesmen, Sayın Oğuz Atay, Sayın Yılmaz Onay ve Sayın Oktar Türel'dir.

1973 Sonbaharında yapılması öngörülen VI. Teknik Kongre konuları ve bu konuların Genel Raportörleri aşağıdaki şekilde saptanmış olup konuların ayrıntılı kapsamları ilerki bültenimizde bildirilecektir.

Konu 1 : Su Yapıları
Genel Raportör : Doç. Dr. Mehmetçik Bayazıt (İTÜ)

Konu 2 : Zemin Üstü Yapıları
Genel Raportör : Dr. Fevzi Can Akyüz (İTÜ)

Konu 3 : Türkiye'de Kentleşme Sorunu
Genel Raportör : Y. Prof. Dr. İlhan Tekeli (ODTÜ)

Konu 4 : Zemin Altı Yapıları
Genel Raportör : Asosiye Prof. Dr. Çetin Soydemir (ODTÜ)

D U Y U R U

KAYITLARIMIZA GÖRE BU YIL MESLEKTE 40 YILINI DOLDURAN ÜYELERİMİZİN LİSTESİ AŞAĞIDA SUNULMUŞTUR.

BUNLAR DIŞINDA AYNI DURUMDA OLANLARIN VEYA KENDİLERİNİ TANIYANLARIN ODAMIZA BİLDİRİLMESİNİ RİCA EDERİZ.

Kayıtlarımıza göre 1931 Yılı Mezunları Listesi

1	Hikmet Turat	691	Ekrem Demirtaş
10	Muzaffer Binici	740	Rifat Alpöge
48	M. Cemil İz	882	Enver Berkes
71	Asım Yolaç	1039	Hidayet Turanlı
104	Celâl Cündoğlu	1071	A. Hamdi Peynircioğlu
122	Remzi Remo	1078	Dürrü Süder
319	Fikri Alpay	1659	Zeki Onay
321	Niyazi Kiper	1728	Niyazi Soyer
442	Kadir Dilican	1773	İbrahim Besim Bensal
488	Lütfü Göze	1918	Ahmet Büyükbaşar
616	Aziz Torun	2718	Hüseyin Kenan Taşpınar

AŞAĞIDA ADLARI YAZILI ÜYELERİMİZİN ADRESLERİ BİLİNMEMEKTEDİR. KENDİLERİ HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ OLANLARIN YARDIMLARINI RİCA EDERİZ.

39	M. Sadık Türkman	767	Oktay Benice
49	Ali Kırkağaçlıoğlu	776	Orhan Abalı
66	Bekir Erkoşar	780	Muzaffer Çırağöz
105	Ali Cevat Güzey	853	İbrahim Konnolu
143	Sedat Mengilibörü	883	S. Galip Nural
159	Muharrem Kaya	1021	M. Nejat Kalaycıoğlu
235	Emin Atav	1089	Muzaffer Uybadın
237	Haydar Yücelen	1268	Sabri Toroslu
292	Hüsnü Usman	1290	Orhan Batı
427	Turgut Balıkçıoğlu	1292	Mesut Öztekin
455	Ayten (Aydın) Kafescioğlu	1295	Ahmet Sönmez
484	Tuğrul Özveren	1332	Mustafa Şadi Dinççağ
560	Uğurhan Tunçata	1338	Mustafa Hilmi Eren
562	Cevat Ündeğer	1355	Bülent Garan
571	Hilmi Nalbantoğlu	1432	Doğan Şendil
578	Cahit Demirdöken	1472	Faik Uğur
584	Nail Türsen	1524	M. Fevzi Kutay
621	Mustafa Çelebi	1531	Muhittin Ersun
635	K. Bedii Savaş	1558	Tahir Molu
656	Y. Selçuk Derman	1595	Ziya Çınar
734	Nejat Kiper	1619	Melih Yonsel
747	Lütfü Yarkın	1659	Zeki Onay

AŞAĞIDA ADLARI YAZILI ÜYELERİMİZİN ADRESLERİ İZMİR ŞUBEMİZCE TESBİT EDİLEMEMİŞTİR. BU ÜYELERİMİZİN VEYA KENDİLERİNİ TANIYANLARIN ADRESLERİNİ ODAYA VEYA İZMİR ŞUBEMİZE BİLDİRMELERİNİ RİCA EDERİZ.

İZMİR ŞUBESİ

1300	Hüseyin Serel	3738	A. Galip Yorulmaz
2046	Tahsin Akçal	3049	Yılmaz Irmak
2272	Hıraç Hüseyin	4417	Burhan Alpay
2341	Ö. Aslan Bavar	2696	Cahit Gaffaroğlu
2574	Samim Güvenir	4601	İrfan Dayıoğlu
1987	Alaattin Gökyay	4862	Engin Küçüközer
2926	Oral Okay	5099	A. Bilgin Erdur
2424	Muhsin İşcan	2548	Fuat Konakçı
		6151	Ersen Tepeci

TİMYAD'dan Bildiri

Odamızın Sosyal bir kolu olan (TİMYAD) üyelerinin en üzüntülü günlerinde yararlı olabilmek için çalıştığı 11 yıl içinde bu insani görevini 31 üyesi ve yılda 3 üyesi için başarabilmiş olmanın sevinci içindedir.

Bu vesileyle 11 yıl içinde 170.665.00 TL. ve yalnız bu yıl içinde 30.000.00 TL. ödemede bulunmuştur. Bunlardan başka 3 ödemeyi hemen ödeyecek parası da iki bankada mevcut olup ayrıca uzun vadeli yatırımlarda 60.000.00 TL bir varlığı vardır. Bu durumlar her altı ayda bir üyelerimize duyurulmasına rağmen, bir üyemiz "acaba TİMYAD kapandı mı?" diye mektup yazmıştır. Çok büyük üzüntülerimize yol açan bu düşüncenin hatıra getirilmesi bile tahammülümüzü taşırmakta ve yazdıklarımızı okumamaktan doğan bu sakat düşüncelere çok üzülmekteyiz. Daha 800 üyesinin hizmet beklediği (TİMYAD), 90.000.00 TL. üzerindeki varlığı sebebiyle ve bugünkü üyelerinin ilgileri süre geldiği müddetçe bu hizmeti başaramaması için hiç bir neden olmadığı meydandadır.

Yukardaki açıklamamızla birlikte 7.000 i aşkın üyesi bulunan Odamızın, ancak 1/10 üyesine (TİMYAD) ı tanıtabilmenin de büyük bir başarı olmadığını üzülerek arz ederiz. Üyelerimizi tekrar "iki üye kaydı" Kampanyasına katılmağa çağırırız. Geçen yıl 100 yeni üye kaydına karşılık bu yıl senenin yarısı geçtiği halde ancak 15 yeni üye kayıd olunmuştur. Bütün meslekdaşlarımıza, SPOR TOTO ya haftada 2.50 TL. verip bir hafta heyecan arama yerine yine haftada 2.50 TL. verip 10.000 lira sağlamak daha yararlı bir yol olacağını hatırlatmağa bilemeyiz ihtiyaç varmıdır? Sigortalar bile aylık yatırımlarının ancak 110 katını ve tüm yatırımın ancak 1,50 - 2 katını verdikleri halde (TİMYAD) aylık yatırımının 1.000 katını ve tüm yatırımın da 30 - 35 katını vermekte olduğu ve bunun hiç de küçümsenecek bir gelir olmadığı kanısındayız. Kötü günlerinde kendilerine hizmet edecek (TİMYAD) a üye olmağa bütün meslekdaşlarımızı ve bilhassa Doğu illerimizdeki mesekdaşlarımızı çağırırız. Bugüne kadar 11 sene içinde 38 taksit yani (380 TL.) yatırım yapıldığına göre haftada 2.50 TL. dahi ödemediğimiz açıktır.

(TİMYAD) a üye olunduğu takdirde belirli bir aidat verilmeyip her üyeyi kayb ettiğimizde mektupla verilen bilgi üzerine 1 taksit yani 10 lira ödenir. Üye olmak için Odamız şube veya merkezinden BİLDİRİM KÂĞIDI istemek ve (YAPI VE KREDİ BANKASI YENİŞEHİR ŞUBESİ 925.206) sayılı hesaba 10 TL. yatırmak kâfidir.

(TİMYAD) ın yararlılığının takdirini sayın meslekdaşlarımızın yüce takdirine terk eder, tüm meslekdaşlarımıza sağlık ve esenlikler içinde geçecek bir ömür ve hayırlı işlerinde daima başarılı olmalarını candan dileriz.

TİMYAD
Türk İnşaat Mühendisleri
YARDIMLAŞMA DERNEĞİ

Not : Bu sayıdaki anketimizle ilgilenip adresimize postalanmalarını sayın üyelerimizden rica ederiz.

(T İ M Y A D)'ın 1971 yılı ANKETİ

Selânik Cad. 19/1 Yenişehir - Ankara TEL : 12 13 69

Soru — 1 (TİMYAD) kelimesi sizlere ne hatırlatmaktadır?	a) Bildirdiğim zata 10.000.00 TL. ödeyen bir Derneği, b) Meslekdaşlarıma - ufak da olsa az bir külfetle - yardım yapabilme imkânını, bana sağlayan bir Derneği, c) İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI üyelerine yardımda bulunan, Odamızın bir sosyal kolu,
Soru — 2 (TİMYAD) gayesine uygun gayeyle çalışan başka Dernekler olduğunu biliyormu idiniz? Kaç tanesini biliyordunuz?	a) Türk Yüksek Mühendisleri Birliği Yardımlaşma derneğini, b) Türk Mühendisleri Birliği Yardımlaşma Derneğini, c) Elektrik Mühendisleri Odası Yardımlaşma Derneğini, d) Bunlardan başka (..........) Derneğini de biliyordum. e) Hiç birini bilmiyordum.
Soru — 3 (TİMYAD) ın yaptığı sosyal hizmeti yeterli buluyor musunuz?	a) Ölüme bağlı ve bugün yapılan hizmeti yeterli buluyorum. b) Üyelerinin hayatayken uğrayacağı belirli sıkınılarda yardım yapması da uygun olur kanısındayım, c) Belirli sıkıntıları şöylece sıralarım.
Soru — 4 (TİMYAD) a ödediğiniz taksit miktarının çoğaltılması konusunda ne düşünüyorsunuz?	a) Bugün ödemekte olduğumuz 10 TL. yeterlidir, b) Her taksitin 20 TL. olması, benzerlerine uymak için, lâzımdır, c) Ter taksitin 50 TL. olması uygundur, d) Muzayakada bulunan arkadaşlarımıza yardım yapabilmek için sadece bu üyemiz için bir taksit ödemek uygundur.
Soru — 5 (TİMYAD) ın ayda ÜÇBİN LİRA bir gelire ve 3 - 4 yüz bin liralık bir varlığa sahip olması için, yılda 5 - 10 taksit fazla ödeme yaparak diğer yardımlar yapmasını uygun buluyormusunuz?	a) 5 taksit fazla ödeme yapılmasını uygun buluyorum, b) 10 taksit fazla ödeme yapılmasını uygun buluyorum. c) Muzayaka halinde yardımı uygunsuz bulduğum ve (TİMYAD) ın büyüme ve gelişmesinde bir yarar görmediğim için, fazla ödeme yapmağı uygun görmüyorum.

Ricamız : Bütün meslekdaşlarımızın (TİMYAD) hakkındaki görüşlerinin bilinmesi çok yararlı olacağından uygun bulduğunuz cevabın harfi üzerine (x) çarpı işareti koyup, Odamız adresine postalamanızı rica eder, sağlık ve başarı dileklerimizle sonsuz saygılarımızı sunarız.

okurların forumu

BİNGÖL DEPREMİ

Aynur ÜSTÜN
İnş. Y. Müh.

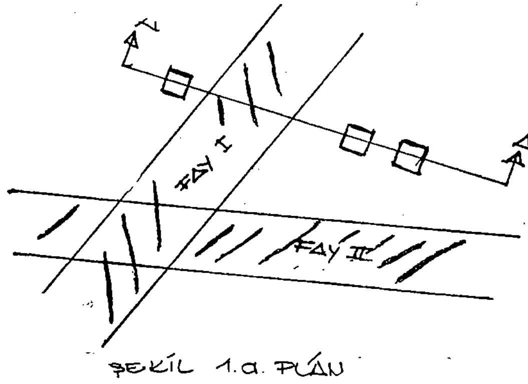
28 Nisan 1970 de meydana gelen, pek çok can ve mal kaybına sebep olan Gediz depremini bu yıl yine aşağı yukarı aynı ilkbahar aylarında Burdur ve Bingöl (12 Mayıs 1971 - Burdur, 22 Mayıs - Bingöl) depremleri takip etmiştir.

Burdur depremi hakkındaki düşüncelerini "Türkiye Mühendislik Haberleri, 195 Haziran 1971" sayısında arkadaşlarımızdan İnş. Y. Müh. İlkay İzer ve İnş. Müh. Enis Üser meslektaşlarına sunmuşlardır.

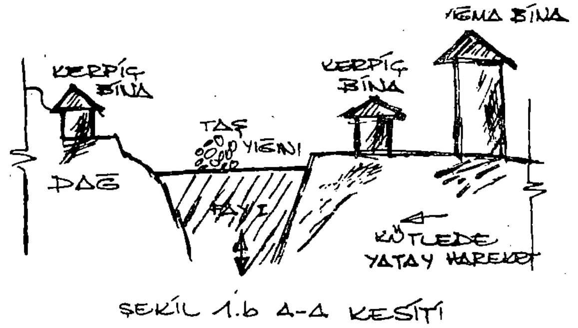
Bingöl deprem bölgesindeki şahsi izlenimlerime göre 1970 yılının kurak geçmiş olması, 1971 yılının ilkbahar aylarında yağışların çok olduğu bazı fay hatlarında tahribata sebep olmuş, bu da kütlelerin dengesini bozmaya kâfi gelmiştir. İl Merkezinde yapıların % 90 ı ağır hasara uğramıştır.

Harekete geçen fay hatlarının İl Merkezi'ne rastlaması can ve mal kaybının yüksek olmasına sebep olmuştur. İl Merkezindeki durum jeolojik yönden enteresan bir görünüş arzetmektedir. Merkezde birbirini kesen iki fay çöküntüsü meydana gelmiştir.

1 — 1 nci fay şeridinde hiç bir ev ayakta kalmamıştır. Tamamen yıkılmıştır. Evlerin çamur harçlı taştan oluşu, bu bölgede can kaybının yüksek oluşuna sebep olmuştur. Evlerin içinde bulunan vatandaşların hiç biri evlerini terketmeğe fırsat bu-

ŞEKİL 1.a. PLÂN

ŞEKİL 1.b A-A KESİTİ

lamamıştır. Kurtulanlar tesadüfen açık havada bulunanlardır.

2 — Ara bölgede evler iki görünüş arzetmektedirler.

(i) Kerpiş evlerin fay hattına paralel karşı duvarları bıçakla kesilmiş gibi binadan ayrılmıştır.

(ii) Yığma binaların üst katları alt katlara göre gözle görülür bir şekilde aynı yönde kayma göstermektedir.

3 — Aynı kesitte fay hatından uzak dağ eteklerinde evler kerpiç olmasına rağmen can ve mal kaybı olmamışır.

4 — Ara bölgede faydan uzaklaşıldıkça binalarda, yıkılan duvarlar veya kayan katlar yerine, yine aynı yönde meydana gelmiş büyük çatlaklar görülmektedir.

Nedenlerini şöyle özetleyebiliriz.

(i) Bölgedeki kerpiç evler tek kat olması nedeniyle, meydana gelen yatay çekme kuvvetini duvar alamamış ve yıkılmıştır.

(ii) Yığma binada döşemeler arasında kolon irtibatı olmadığı için, meydana gelen yatay çekme kuvvetini, duvarlar sürtünme ile almaya çalışmıştır.

II nci fay hattını inceliyecek olursak yığma ve kerpiç binaların yıkılmış olduğunu görürüz. Can ve mal kaybı I inci fay hattında olduğu gibi büyüktür. Yalnız betonarme karkas olarak yapılan binalarda vatandaşlar canlarını kurtarabilmişlerdir.

Bu şeride rastlıyan iki bina ilgi çekici idi.

1 — Sağlık Okulu ve yatakhane binası

2 — Sağlık Okulu'nun lojman binası.

Her iki bina da betonarme karkastır. Sağlık okulunun yatakhane kısmı (sonradan ilâve inşaat) yerle bir olmuş, dersaneler kısmında hasar olmakla beraber yıkılma olmamıştır. Sağlık lojmanında da yine hasar olmakla beraber yıkılma olmamıştr.

İncelenen hususları şöyle özetliyebiliriz.

1 — Kerpiç binalar deprem sırasında çok büyük can ve mal kaybına sebep olmuştur.

2 — Yığma binalar özellikle 1. derece deprem bölgelerinde kerpiş binalardan farklı neticeler doğurmamaktadırlar.

3 — Karkas yapılar, deprem etkilerine karşı dayanıklı olmaktadırlar. Deprem etkisiyle önemli miktarda hasara uğrasalar bile can kaybı önlenebilmektedir.

TEDBİRLER

Bingöl ve benzeri bölgelerde deprem hasarlarının azaltılabilmesi için devlet tarafından alınması gereken tedbirleri şöyle özetliyebiliriz.

1 — Halkımızın % 99 u felâketleri kadere bağlamaktadır. Bulundukları yerin bir deprem kuşağı olduğu anlatılmalı, depreme dayanıklı basit ahşap yapılar inşa etmek için, bölgeye teknik ekipler gönderilmelidir.

2 — Kerpiç evlere asla müsaade edilmemelidir.

sapları için verilen kıymetler büyük tutulmalı, yapının frekansı hesap edilmeli ve binanın oturacağı zemin cinsine göre depremin doğuracağı frekansla senkronize olmaması sağlanmalıdır.

3 — Tek katlı ahşap evlerin yapılmasına müsaade edilebilir.

4 — Çok katlı binalarda sadece betonarme karkas inşaata müsaade edilmeli ve yapının deprem kuvvetlerine karşı da dayanıklılığı kontrol edilmelidir.

5 — 1. derece deprem bölgelerinde betonarme karkas yapıların dış duvarlarının da betonarme olması şart koşulmalıdır. İç bölme duvarlar ahşap olabilir.

6 — Betonarme karkas yapılarda, yapının burulmaya karşı mukavemeti yüksek tutulmalıdır.

7 — Fay hattı ve yakınlarında asla bina yapımına izin verilmemelidir.

8 — Fay üzerinde olmamak üzere, eğer uzağında yapı yapılması zarureti varsa, dış duvarlarla birlikte bina betonarme karkas olarak inşa edilmeli ve deprem hesapları için verilen kıymetler büyük tutulmalı, yapının frekansı hesap edilmeli ve binanın oturacağı zemin cinsine göre depremin doğuracağı frekansla senkronize olmaması sağlanmalıdır.

9 — İnşaat yapı kontrolunun sıkı tutulması sağlanmalıdır.

SONUÇ

Deprem sorununun % 100 bir oranda çözümlenmesi imkânsızdır. Mühim olan can kaybını tamamen önlemek ve mal kaybını da mümkün olduğu kadar asgariye düşürmektir. Mal kaybını da tamamen önleyebilmek için konutların tamamı çelik veya betonarme olarak inşa edilmesi gerekir. Bu da memleketimiz için ekonomik yönden genel rasyonel bir çözüm olmaz.

Genel çözümler için Odamıza ve üyelerimize düşen görevler çok büyüktür.

---

4 Haziran 1971

İnşaat Mühendisleri Odası Başkanlığına

Türkiye Mühendislik Haberleri'nin, "Kitaplar Arasında" sütunlarında sunduğu eserlerle üyelerine İnşaat Mühendisliği teknolojisindeki çağdaş gelişmeleri ve Türkiye'de meslekî alandaki teorik ve pratik çalışmaları izleyebilme olanaklarını sağlamasının yanında, yurdumuzun sosyo-ekonomik yapısı ile, etkili olan faktörleri ortaya koyan ya da eleştiren çalışmalar hakkında da bilgi vermesi gerçekten olumlu bir çaba olarak belirmektedir. Bu biçimdeki bireysel çalışmaların yanında, Üniversitelerimizde ilgili konuda yapılmakta olan akademik plândaki çalışmalara da zaman zaman yer verilmesinin konunun içyüzüne daha bilimsel bir yönden yaklaşım sağlıyacağı kanısındayım.

Böyle bir uygulamaya içtenlikle göstereceğinizi umduğum ilginize teşekkür eder, tüm çalışmalarınızda başarılar dilerim.

İmza
Alper KIYAK
İnşaat Mühendisi

TMH Dergisi
ANKARA

Dergimizin bir süredir yer verdiği kitap yayınlarına ait haberleri ilgi ile izlemekteyim. Örneğin, Memduh Aytür'ün **"Kalkınma Yarışı ve Türkiye"** ve Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun **"Millî Mücadele Anıları"** isimli kitapları bu yolla edindim.

Gerek meslek ve gerekse genel kültür yönünden bu faydalı hizmetin devamını umar, teşekkürlerimi sunarım.

Aydın BİNGÖL
Ankara

yayınlar arasında

PRATİK SAYISAL ÖRNEKLERLE TEMELLER STATİK VE BETONARME HESAPLARI

SADIK KÖSEOĞLU
İnş. Yük. Müh.

Son yıllarda zemin mekaniği alanında görülen hızlı gelişmeler temellerin projelenmesinde eski basit metotların bırakılmasına, zemin karakteristikleri ve yapı rijitliğini hesaba katan yeni metodların kullanılmasına yol açmıştır.

Kitap, ülkemizde, uygulanmada karşılaşılan temel problemlerin günümüzün temel inşaatı tekniğine ve ülkemizin koşullarına uygun olarak çözümlenmesine yardımcı olmak amacını gütmektedir.

Bu kitapta temeller dört bölüm olarak ele alınmıştır : Birinci bölümde, temellere ilişkin genel bilgiler adı altında temellerin zemin mekaniği ve temel inşaatı ile ilgili genel sorunları incelenmiştir. İkinci bölüm, yüzeysel temellere ayrılmış olup bu bölümde tekli sömeller ve sürekli yüzey temelleri geniş bir şekilde ele alınmak istenmiştir. Üçüncü bölümde ise, derin temellerin en önemlilerinden kuyular ve kazıklar etraflıca incelenmiştir. Dördüncü bölüm, temellere ilgili önemli yönetmelikleri ve sayısal örneklerde sık sık kullanılan klâsik betonarme tablolarını içine almaktadır. Yönetmelikler kesiminde, ülkemizde temeller konusunda henüz gelişmiş bir yönetmelik bulunmadığı gözönüne alınarak DIN 1054 ün geçen sene yayınlanan 1969 baskısından bazı önemli bölümler topluca verilmiştir. Ayrıca şu anda temeller konusunda ülkemizde yürürlükte olan yönetmeliklerin tamamı bu bölüme eklenmiştir.

Eser 256 sayfa olup, 160 şekil, 120 formül ve çözümü yapılmış 15 sayısal örnekten başka, önemli tablo ve yönetmelikleri kapsamaktadır.

İstanbul, 1971

İsteme Adresi :
Sadık Köseoğlu
Azimeli sokak No. 4
Yenikapı - ANTALYA

MATRIX OPERATIONS AND USE OF COMPUTERS IN STRUCTURAL ENGINEERING

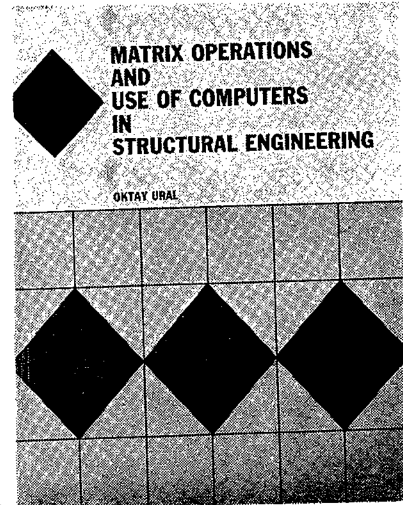
OKTAY URAL
ASSOCIATE PROFESSOR
OF CIVIL ENGINEERING
UNIVERSITY OF MISSOURI-ROLLA

İnşaat Mühendisliği eğitiminde matriks operasyonları ve elektronik kompüter konuları temel dersler haline gelmektedir. Kitabın amacı Matriks teorisi ve dijital kompüterlerin strüktür analizi sahasında kullanılan konularını tanıtmak.

İÇİNDEKİLER:

Bölüm 1 : Matriks teorisi ve operasyonları
" 2 : Set teorisi ve Mantık
" 3 : Kompüterler
" 4 : Fortran Dili
" 5 : Tipik strüktür Analiz problemleri için kompüter programları
" 6 : Strüktürel Analiz için Matriks metodları
" 7 : Strüktürel analiz için kompüter programları
" 8 : İnşaat Mühendisliğinde Sonlu Eleman tekniği

271 sayfa
International Textbook Company, London, 1971

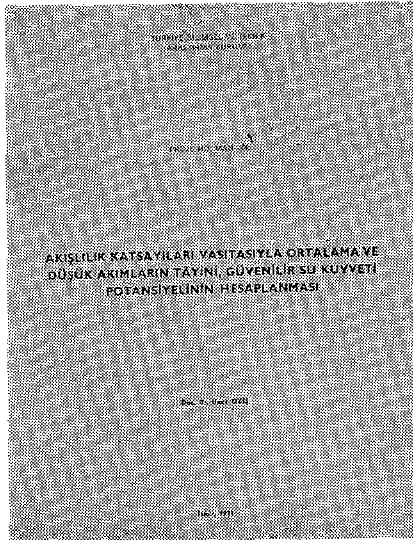
AKIŞLILIK KATSAYILARI VASITASIYLA ORTALAMA VE DÜŞÜK AKIMLARIN TAYİNİ, GÜVENİLİR SU KUVVETİ POTANSİYELİNİN HESAPLANMASI

Doç. Dr. ÜNAL ÖZİŞ
Ege Üniversitesi Öğretim Üyesi

Kitap TÜBİTAK tarafından desteklenen MAG-206 sayılı araştırma projesinin kesin raporu olup şu bölümleri içermektedir.

1. Giriş
2. Literatür özeti
3. Materyal
4. Metod
5. Sonuçlar
6. Tartışma

Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumu
Mühendislik Araştırma Grubu
Proje No : 206

ATATÜRK ANSİKLOPEDİSİ

Atatürk Ansiklopedisi'nin 1. Cildinde :

— Atatürk'ün çocukluğu, gençliği, okul ve özel hahayatı
— Atatürk Harp Okulu ve Harp Akademisinde
— Atatürk'ün ilk ihtilâl hazırlıkları
— Trablusgarp - Arabistan ve Sofya'da Atatürk
— Atatürk'ün subaylar için yazdığı eserin tamamı : "Zabit ve kumandanla hasbihal"
— "Vatan ve Hürriyet" - "İtihat ve Terakki"

May Yayınları

ORHAN KEMAL
İSTANBUL'DAN ÇİZGİLER

Orhan Kemal İstanbul'u yazdı, Ferit Öngören İstanbul'u çizdi. Benzeri olmayan bu eser belirli sayıda basıldı.

Birinci ölüm yıldönümü için, Orhan Kemal'e saygı olarak hazırlanan albüm niteliğindeki bu kitap, yazarın, sağlığında kitap olarak basılmamış tek eseridir.

Albüm büyük boy, her sayfası desenli Türkiye'de ilk kitap

Sinan Yayınları

Dr. METİN SÖZEN
KENTTEN KENTE

İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık tarihi kürsüsü - hocalarından Dr. Metin SÖZEN'in Türkiye Radyolarında **"Kentten Kente"** adıyla yayınlanan programı kitap halinde çıktı.

Doku Yayınevi

100 SORUDA
ANAYASANIN ANLAMI

Yazan :
MÜMTAZ SOYSAL

SBF Anayasa Hukuku Profesörü

Durmadan tartışması yapılan 1961 Anayasasını anlamak ve belli bir tarihsel oluşumun parçası olarak doğru bir şekilde yorumlamak için okunması zorunlu bir eser.

İşte kitaptaki sorulardan bazıları : Anayasacılık hareketleriyle toplumların sınıf yapıları arasında ne gibi bir bağlantı var? Kurtuluş savaşının "ulusal" bir hareket oluşu daha sonraki toplumsal yapı sorunlarını ne ölçüde etkilemiştir? 27 Mayıs hareketiyle 1961 Anayasası arasındaki ilişki en doğru olarak nasıl yorumlanabilir? Toplum yapısı ve rejim sorunları bakımından 27 Mayıs hareketinin temel niteliği nasıl özetlenebilir? Düşünce özgürlüğü sınırlanabilir mi? Anayasayı ayakta ve ileriye dönük tutabilmek için nasıl bir yorum gereklidir?

Gerçek Yayınevi, 1969
İsteme adresi : Cağaloğlu Yokuşu, Saadet İşhanı
Kat 4 İSTANBUL

YAPI HESAPLARI İÇİN PROBABİLİSTİK YAKLAŞIM

Hangen E. B., (Probabilistic Approaches to Design) (John Wiley and Sons, Inc., New - York, 1968) kitap iki bölümdür. Birinci bölümde probabilite teorisi ve istatistik izah edilmekte ikinci kısımda bunların yapı statiğinde uygulamaları verilmektedir. Uygulamalar arasında basit eğilme, kolonlar, burulmalı eğilme gibi problemler ele alınmaktadır. Yakın bir gelecekte yapı dalında geniş uygulaması olacağı birçok yetkili çevrece kabul edilen bu tip yaklaşıma ilgi duyan meslektaşlarımız için kitap çok faydalıdır.

●

SONLU ELEMANLAR METODU VE METODUN YAPI STATİĞİ VE SÜREKLİ ORTAM MEKANİĞİ PROBLEMLERİNE UYGULANMASI

Zienkiewicz, O. C. ve Cheung, Y. K., (Finite Element Method in Structural and Continuum Mechanics) (Mc Graw Hill Book Co., New - York 1967) Kitabın ilk kısmında sonlu elemanlar metodunun genel ilkeleri verilmekte ikinci kısımda değişik problemlere uygulama olanakları gösterilmektedir. Özellikle kabuk, plâk, ısı. titreşim ve stabilite problemlerine uygulamalar ilginçtir. Ayrıca sünme gibi lineer olmayan problemler üzerinde de durulmaktadır. Kitabın son kısmında verilen elektronik hesap makinaları için hazırlanmış programlar kitabın pratik değerini arttırmaktadır.